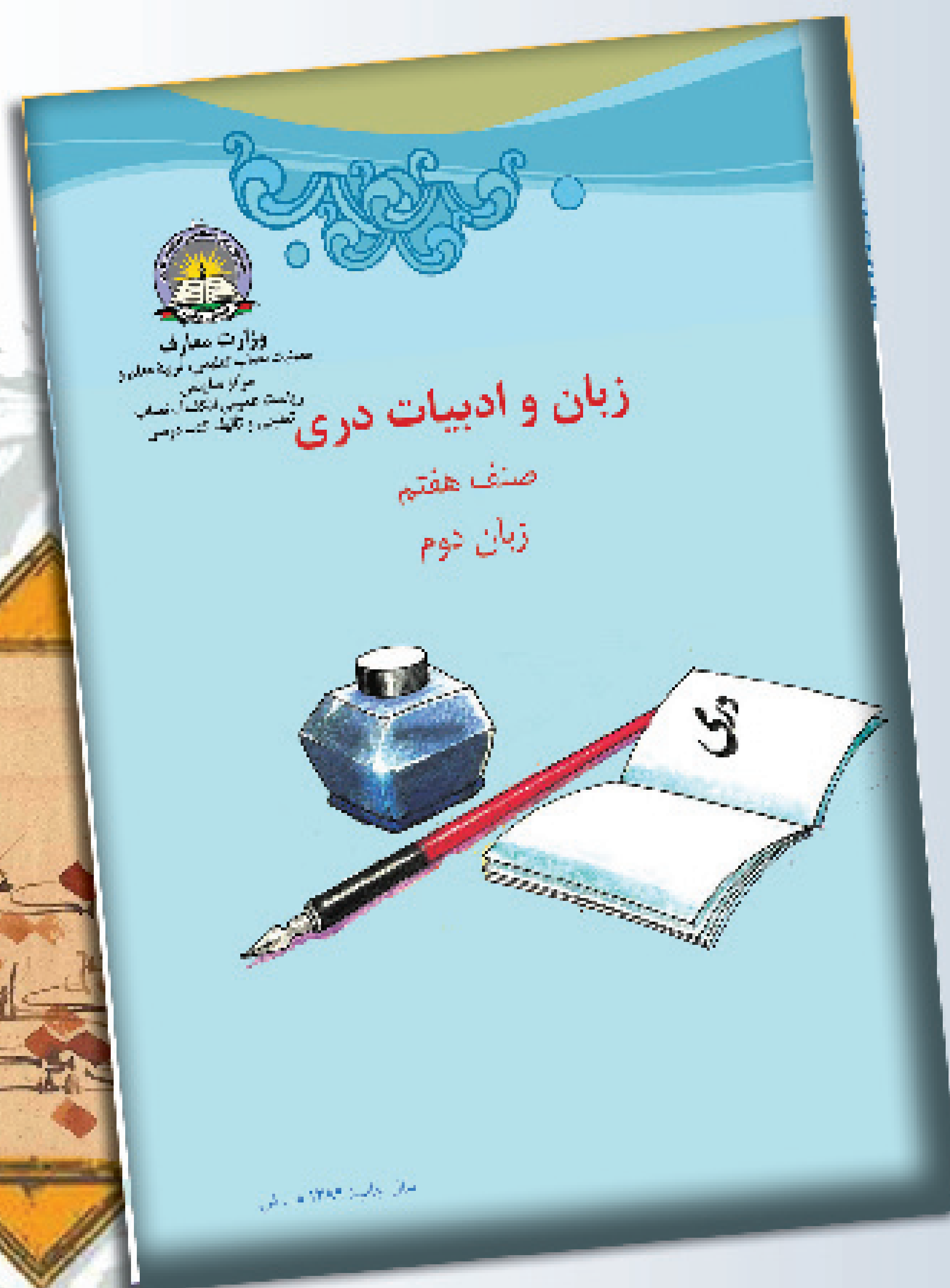

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی
و تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب
تعلیمی و تألیف کتب درسی

کتاب معلم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری

صنف هفتم (زبان دوم)

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری - صنف هفتم

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ. ش.

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و
تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

کتاب معلم
رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری
صنف هفتم
(زبان دوم)

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ . ش.

مؤلف

- معاون مؤلف وژمه مهرزاد عضو علمی دیپارتمنت زبان و ادبیات دری.

ایدیت علمی و مسلکی

- احمد یاسین فرخاری متخصص زبان و ادبیات دری.

ایدیت زبانی

- الحاج سید محمود پایمناری عضو علمی دیپارتمنت زبان و ادبیات دری.

کمیتۀ دینی، سیاسی و فرهنگی

- داکتر عطاء الله واحدیار مشاور ارشد وزارت معارف و رئیس نشرات.
- محمد اصغر (وکیلی پوپلزائی) عضو علمی دیپارتمنت علوم دینی.
- حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی.

کمیتۀ نظارت

- دکتور اسدالله محقق معین نصاب تعلیمی، تربیۀ معلم و مرکز ساینس
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژۀ انکشاف نصاب تعلیمی
- معاون سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

طرح و دیزاین

- وژمه« مهرزاد» و حمیدالله غفاری

بسم الله الرحمن الرحيم

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی   دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې   هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی   د بلوخو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو   د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي   پامېریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي   هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي   لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به   لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر   وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

پیام وزیر معارف،

استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس توسعه و انکشاف هر کشور را تشکیل می‌دهد و نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی تعلیم و تربیه می‌باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می‌گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تَطَوُر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده و با تکیه بر میتودهای جدید تدریس، فعالیت‌ها و مواد معلوماتی نیز در آن اضافه شده است که یقیناً برای فعال نگاه داشتن شاگردان در عملیهٔ تدریس مفید و مؤثر می‌باشد.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش های آموزش فعال تألیف و تدوین شده است، مورد استفادهٔ شما استادان عزیز قرار گیرد. با استفاده از فرصت از اولیای محترم شاگردان تقاضا بعمل می‌آید تا در تعلیم و تربیهٔ با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا به این وسیله اهداف و آرزوهای نظام معارف بر آورده گردد و نتایج و دست آوردهای خوبی برای نسل جوان و کشور ما داشته باشد.

استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می‌نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات و ارزشهای دین مبین اسلام، نیازمندی های جامعه و منافع ملی و وطندوستی با معیار های جدید علمی ساینس و تکنالوژی انکشاف نماید.

به منظور نیل به این مأمول بزرگ ملی از تمام شخصیت های علمی، دانشمندان تعلیم و تربیهٔ کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائهٔ نظریات و پیشنهادات رهنمودی و سودمند خویش مؤلفان ما را در بهبودبخشی بیشتر از پیش تألیف کتب درسی و رهنماهای معلمان یاری نمایند.

از همهٔ دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و نیز از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشور های دوست که در تهیه و ترتیب نصاب تعلیمی جدید، طبع و توزیع کتب درسی و رهنماهای معلمان زمینه سازی و یا همکاری های مادی یا معنوی نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی نموده تداوم همکاری های شان را آرزو می‌نمایم.

و من الله التوفیق

دکتور اسدالله حنیف بلخی

وزیر معارف

فهرست

پیشگفتار

کتاب راهنمای معلم کتابی است که معلمان را در اجرای دقیق برنامه درسی در صنف رهنمایی مـی‌کنـد. از دیگـر فوایـد کتاب راهنمای معلم آشنا کردن معلمان عزیز با اهداف عمومی تعلیم و تربیت، اهداف دورۀ تحصیلی، آشنایی با برنامۀ درسـی و شیوه درس به درس یک کتاب درسی است.

این رهنما در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول تحت عنوان کلیات و معرفی برنامۀ درسـی و فصـل دوم تحـت عنـوان تدریس مضامین آموزشی یا تدریس درس های مختلف از فصل اول شامل دو قسمت اول مقـدمات و قسـمت دوم آشـنایی بـا برنامه درسی است.در قسمت مقدمات، معلمان عزیز با مقاصد تعلیم و تربیه و رسالت معلمی آشنا می‌شوند، آنها یاد می‌گیرند که اهداف نظام آموزش و پرورش کشور عزیز ما افغانستان در ساحات مختلف اعتقادی و اخلاقـی، علمـی و آموزشـی، فرهنگـی و هنری، مدنی و اجتماعی و اقتصادی چه مقاصدی را دنبال می‌کند. موضوعات درسی مختلف، برای تحقق این اهـداف طراحـی شده است و معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارا ئه محتوا و روش های جذاب تدریس زمینه تحقق ایـن اهداف را فراهم کند معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارائه محتـوا و روش هـای جـذاب تـدریس زمینـۀ تحقق این اهداف را متنا سب با توانایی شاگردان فراهم کنند.

در قسمت دوم فصل اول معلمان عزیز با اهمیت موضوعات درسـی، اهـداف کلـی آمـوزش هـر درس، محتـوای برنامـه (مضامین آموزشی)، نوع ارتباط عمودی موضوعات آموزشی در صنوف مختلف، روش های تدریس و شیوه ارزشیابی از معلومات و مهارت های شاگردان و لوازم اجرایی برنامه درسی آشنا می‌شوند. روش های تدریس که در هر راهنمـا معرفـی شـده اسـت، متناسب با موضوع درسی است، برای مثال روش های تدریس توصیه شده در درس ریاضی با درس اجتماعیـات و یـا آمـوزش زبان مادری فرق می‌کند. وجه اشتراک این روش ها تأکید آن ها بر فعال بودن شاگردان در جریان یادگیری تحت هدایت معلم است.

فصل دوم این راهنما به برنامه ریزی سالانه (پلان سالانه) برای مناطق سردسیر و گرمسـیر، نحـوۀ، تـدریس هـر درس (پلان روزانه) و منابع و مأخذی که برای تألیف راهنما از آن ها استفاده شده اختصاص یافته است. اعتقـاد نویسـنده گـان ایـن راهنما بر این بوده است که معلمان گاه به دلیل نداشتن وقت کافی ممکن است که فرصت تهیۀ پلان روزانه را نداشته باشند ویا این که هر کدام استنباط های خاص از اهداف درس داشته باشند، در نتیجۀ تدریس خوبی تأمین می‌کند. لازم به ذکر است که شیوۀ تدریس توصیه شده مانع از آن نیست که معلمان نتوانند از روش هایی که خود در طی سال هـای اثـرات یـادگیری آن را تجربه کرده اند استفاده نکنند و آن ها را کنار بگذارند. بدون شک بهترین روش تدریس، روشی است که در آن یادگیری درس انجام شود و شما معلمان احساس رضایت را در چشم شاگردان ببینید.

قسمت دیگری از پلان روزانه به پاسخ های متن در درس ما، سؤالات پایانی درس و یا بخش اختصاص داده شده است. به منظورتوسعه دانش معلمان در انتهای هر پلان درسی معلومات اضافی برای آن ها آورده شده است. بدون شک این راهنما خالی از نواقص نیست. معلمان ارجمند با ارسال نظرات خود به مرکز نصاب تعلیمی می‌توانند به بهتر شدن این راهنما ها کمک کنند. در پایان، موفقیت همه معلمان عزیز را در تربیت افرادی صالح و با ایمان و مسؤول در برابر کشور عزیـز، افغانسـتان از خداونـد خواهانیم.

فصل اول

کلیات و معرفی برنامهٔ درسی

اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمی

دانشمندان هر کدام تعلیم و تربیه را به شکل های مختلف تعریف کرده اند. عده یی تعلیم وتربیت را انتقال، ارزیابی و توسعهٔ میراث فرهنگی گذشتگان می‌دانند. عده یی نیز تعلیم و تربیت را تشکیل نهایی، صفات و قابلیت های معین در فرد خوانده اند. برخی هم تعلیم و تربیت را آشکار ساختن استعداد های نهفته در فرد یا به بیان روشن تر به فعل در آوردن توانایی و استعداد های فرد می‌شمارند.

برخی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را آماده کردن فرد برای زنده گی کردن در اجتماع معین و آشنا ساختن وی به آداب و رسوم و عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفید تری در بارهٔ ماهیت و تربیه به وسیلهٔ دانشمندان بزرگ ابراز شده است که نقل آن ها در این مقدمه از اهمیت خاصی بهره ور است.

بعضی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را راهنمایی جنبه های متعدد ابعاد وجودی فرد یعنی جنبه های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، معنوی، هنری و اخلاقی می‌دانند.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند؛ اما به تنهایی بسنده نیستند. دانشمندان از تعلیم و تربیت شاگردان انتظارات زیادی دارند. آن ها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر با فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود آشنا شده، به منظور سازگاری با جامعه و ورود موفقانه به اجتماع، عادات، مهارت ها و نگرش های خاصی را کسب کنند، تا در نتیجهٔ شکوفایی استعداد بتوانند قابلیت های خود را بروز دهند. مهارت های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیاز های اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روانشناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاق شناسایی شده است، از طریق تعلیم و تربیت راهنمایی، رشد و توسعه یابد.

از نظر عرفان اسلامی، هدف تعلیم و تربیت، پرورش انسان کامل است. و انسان کامل کسی است که همه ابعاد وجودی او در حد توانایی رشد و تکامل پیداکند. وظیفهٔ مهم معلمان؛ رشد ابعاد وجودی انسان است چه موضوعات مختلف درسی هر کدام به دنبال تحقق و پرورش بُعد خاصی از ابعاد وجودی آدمی است.

هدف تعلیم و تربیت، پر کردن ذهن دانش آموز از حقایق و واقعیت های مختلف نیست. شاگرد خوب، الزاماً کسی نیست که معلومات زیادی کسب کرده است، برعکس شاگرد خوب کسی است که ابعاد وجودی آن در همه زمینه ها رشد پیدا کرده باشد و یاد گرفته باشد که چگونه یاد بگیرد. چنین فردی در تمام عمر در پی یادگیری است. وظیفهٔ تعلیم و تربیت این نیست که تنها به تربیت نخبگان توجه کند و به بقیه شاگردان بی اعتنایی باشد. نظام تعلیم و تربیت مطلوب، پرورش همگان را مورد توجه قرار می‌دهد و تعلیم و تربیت به معنای صحیح آن به تحقق همهٔ اهداف تعلیم و تربیت توجه می‌کند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح همهٔ دوره های تحصیلی به تحقق تمام اهداف آموزش و پرورش از طریق فعالیت های مختلف درسی و فوق برنامه یی توجه دارد.

شاگردان در دورهٔ نوجوانی دارای ویژه گی های خاصی هستند. در این دوره دانش آموزان به لحاظ بدنی وارد مرحلهٔ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروه هم سالان در این دوره شکل مخصوص به خود می‌گیرد. آماده گی شاگردان در این دوره برای انجام کار های اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دورهٔ کودکی آنان است. نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از هم سویی با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به

دیگران لذت می‌برند. آن ها دوست دارند که خود به طور مستقل بسیاری از موارد مربوط به خویش را انجام دهند. ذوق هنری و حس زیبایی شناسی کودکان در این دوره بیش از دورهٔ کودکی است. نوجوانان علاقه دارند که خود را به شکل های مختلف بیان کنند. آن ها فرصت های مختلفی را برای آموزش فراهم می‌کنند. فرصت ها همواره متعادل و خوشایند معلم نیست؛ اما از اهمیت تربیتی بالایی برخوردار اند. یک معلم اگاه توجه دارد که از این فرصت ها برای رشد ابعاد وجودی شاگردان خود در زمینه های مختلف علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفادهٔ بسیار نماید.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان و انکشاف همه جانبهٔ علم و دانش در جهت آموزش و پرورش برای هموطنان ضروری پنداشته می‌شود. نکات ذیل شاخص های تعلیم و تربیه می‌باشد:

الف- اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویهٔ ایمان و اعتقاد به اساسات دین مقدس اسلام، گسترش بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآن مجید و سنن پیامبر (ص)
- ایجاد روحیهٔ خود شناسی به منظور خدا شناسی.
- تقویهٔ روحیهٔ اعتماد به نفس و الزام به سجایای اخلاقی
-ایجاد روحیهٔ دسیپلین پذیری و رعایت ارزش های قانونی.
- تقویهٔ روحیهٔ درک مسؤولیت در برابر ارزش های تعلیمی، تربیتی و اجتماعی.

ب- اهداف علمی و آموزشی

در نتیجهٔ پروسه های آموزشی که به وسیلهٔ نصاب تعلیمی و سایر فعالیت های ماورای نصاب تعلیمی صورت می‌گیرد، شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب و مهارت های عالی فکری را انکشاف خواهند داد. بنابرآن اهداف مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است:

- کسب و تقویهٔ مهارت های آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان های رسمی و خارجی.
- آموختن مهارت های آموزش: انکشاف استعداد ها برای ارزیابی خودی در پروسه های آموزش و نتایج حاصله از آن.
- تقویهٔ قابلیت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه های علمی و فرهنگی و فنی.
- آموزش علوم، فنون، تکنالوجی معاصر و کسب مهارت های فردی و اجتماعی مورد نیاز.
- کسب مهارت جهت حل مشکلات فردی و اجتماعی.

ج - اهداف فرهنگی و هنری

- شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامکدوزی، بافت، انجینیری، رسامی، نقاشی، خطاطی، تزیین خانه و موزیک) و هنر های سالم جهانی و نیز پرورش و رهنمایی ذوق و استعداد های هنری و زیبایی شناسی.
- آگاهی از تاریخ و فرهنگ و تمدن اسلامی و ملی افغانستان و جهان.
- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیدهٔ جامعهٔ افغانستان.
- انکشاف مهارت های هنری از طریق تمرین و فعالیت های انفرادی و جمعی.

د - اهداف مدنی و اجتماعی

تعقیب اهداف ذیل در انکشاف موقت شاگردان به حیث اعضای یک خانواده، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین المللی کمک خواهد کرد.

- تقویهٔ روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی، تحکیم بنیاد روابط خانواده گی بر پایهٔ تساوی حقوق و اخلاق اسلامی.

- تقویهٔ روحیهٔ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبسته گی ملی و بین المللی.
- انکشاف حس خیر خواهی وارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ نامشروع، قتل ناحق انسان و مبارزه با مواد مخدر.
- تقویهٔ روحیهٔ احترام به قانون ورعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همگان بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابسته گی سیاسی و امثال این ها.
- انکشاف روحیهٔ مشارکت در فعالیت های دینی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی.
- تقویهٔ روحیهٔ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله مندی واحترام به آرا، اندیشه ها و افکار دیگران.
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به شخصیت افراد، کرامت انسانی و رعایت آداب معاشرت در روابط اجتماعی.
- ایجاد روحیهٔ حل مسالمت آمیز اختلافات و برخورد ها به طور صلح آمیز و سازنده.
- ایجاد روحیهٔ فرهنگ شکیبایی و تفاهم متقابل.
- تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تجارب و دستاورد های علمی و تخنیکی جامعه بین المللی.
- تقویت روحیهٔ احترام به کرامت و دانستن اساسات حقوق مطابق هدایات اسلامی.
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از حقوق آنان مطابق به احکام اسلامی.
- تقویت روحیهٔ حقوق بزرگان، همسایه گان، هموطنان یا شهروندان و موازین جامعهٔ مدنی.

هـ- اهداف اقتصادی

- درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
- درک ارزش و اهمیت کار و روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید.
- ایجاد روحیهٔ صرفه جویی، قناعت و پرهیز از اسراف و تجمل گرایی.
- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه های مناسب استخراج و استفاده از آن ها و پرورش روحیهٔ حراست از اموال عامه.

اهداف عمومی دورهٔ متوسطه از صنف (۷ – ۹)

شاگردانی که دوره ابتداییه را مؤفقانه سپری نمایند، طبق شامل این دورهٔ تعلیمی و تربیتی می‌شوند. هدف کلی این دوره انتخاب مسیر های مختلف زنده گی مطابق با استعداد و علاقهٔ شاگردان و با نظر داشت ضرورت ها وامکانات کشور می‌باشد و اهداف این دوره را به قرار ذیل می‌توان در نظر داشت:

۱- تقویت دستاورد های تعلیمی و تربیتی دوره های گذشته و آماده گی برای دورهٔ بعدی.
۲- توسعهٔ معلومات و تعمیق تربیت دوره های گذشته و آماده گی برای دورهٔ بعدی.
۳- انکشاف روحیهٔ خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند (ج)
۴- تشخیص استعداد های شاگردان در رشته های مختلف درسی.
۵- گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در بارهٔ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفتهٔ بشری که با مفاهیم، وسایل و اساسات ساینس استوار باشد.
۶- انکشاف متوازن آموزش زبان های رسمی کشور، تقویه زبان های مادری و زبان های خارجی و انکشاف سویهٔ علمی شاگردان در افادهٔ مرامها به صورت تحریری و شفاهی.
۷- انکشاف روحیهٔ اخوت، تعاون، صلح و همبستگی ملی، ضدیت با جنگ های ناروا، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبیعض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت سالم در کار های شایسته.
۸- رشد مهارت تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعداد های آن ها.
۹- پرورش روحیهٔ مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت های دینی، فرهنگی و اجتماعی.
۱۰- پرورش علاقهٔ شاگردان به کار رسمی در جهت فراهم ساختن زمینه های علمی آن.
۱۱- انکشاف مهارت سنجش خودی در پروسه های آموزشی.
۱۲- مواظبت از صحت جسمی خویش.

معرفی زبان دری

شناخت زبان به حیث وسیلهٔ افهام و تفهیم و فراگیری آن به حیث زبان اولی در مناطقی که به زبان دری گوینـده دارد، در روند آموزش سایر مضامین نهایت ضروری دانسته می‌شود. اهمیت این مضمون نه به حیث یک زبان که وسیلهٔ ارتباط فکری و عاطفی میان افراد جامعه می‌باشد؛ بلکه به خاطر اینکه زمینهٔ ورود شاگردان را از عرصهٔ زبان بـه دنیـای ادبیـات نیـز فـراهم می‌نماید. در چوکات این مضمون شاگردان با مفهوم ادبیات و زیباشناسی، تاریخ ادبیات زبان و ادب دری، شخصیت های بزرگ تاریخی و مفاخر ارزشمند فرهنگی و گذشتهٔ کشور ما، و فنون ادبی، متون نظم و نثر متقدمان و معاصران و قواعـد دسـتوری و روش املاو اصول نگارش نیز معرفت حاصل نمایند.

این مضمون برای انکشاف ذهنی و فکری شاگردان حایز اهمیت می‌باشد؛ زیرا با فراگیری این مضمون نه تنها شاگردان به مفهوم ادبیات آشنا می‌شوند؛ بلکه در آموزش سایر مضامین نیز زبان دری نقش اساسی را داشته و بدون آمـوختن مـنظم آن شاگردان در پروسهٔ عمومی دچار مشکلات فراوان می‌شوند.

اهمیت آموزش زبان دری

چرا زبان دری در مکاتب تدریس می‌شود؟

زبان وسیلهٔ مفاهمه می‌باشد. زبان است که آثار، نام و شخصیت ها را جاودانه می‌سازد. آموزش زبان دری چه منحیث زبان مادری و چه به صفت زبان تدریس می‌شود، در هر دو صورت زمینه های رشد خواندن، نوشتن، گفتن و شنیدن بهتر شاگردان را فراهم می‌سازد، و نیز آموزش زبان دری در هر دو صورت وسیلهٔ ارتباط فرهنگی و تفاهم ها گردیـده و بـه غنامنـدی فرهنگـی شاگردان می‌افزاید. تدریس زبان دری در پهلوی سایر مضامین یکی از اهداف اساسی تعلیمی وزارت معارف جمهوری اسـلامی افغانستان می‌باشد و به طور مشخص از چند دلیل عمده دیگر یاد آوری می‌شود:

- آشنایی با آثار ادبی، شخصیت های دینی، فرهنگی، هنری، ارزش های ملی و تاریخی.
- درک حقایق و تطبیق آن با زبان.
- آشنایی شاگردان با مسایل روز، اکتشافات و انکشافات.
- تقویت قابلیت تفکر، تحقیق، مطالعه و ابتکار در زمینه های مختلف.
- تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، وحدت ملی و تمامیت ارضی.
- تقویت روحیهٔ ایمان داری و تقوا.
- ایجاد روحیهٔ همکاری با تمام مردم.
- آگاهی از قوانین کشور و رعایت آن ها.
- توانمند ساختن شاگردان به حل مشکلات و پرابلم های زنده گی.
- آشنا ساختن شاگردان به اهمیت و ارزش های زنده گی.
- ارتقای مهارت های زنده گی؛ مانند: مسایل اقتصادی و تکنالوژی معلوماتی.
- فراهم سازی زمینه های پرورش استعداد ها، خواسته های مطلوب وارتقای ظرفیت های شاگردان.
- آگاهی در مورد ارزش ها و فرهنگ کشور.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

زبان رسمی اول (زبان مادری) دری یا پشتو

ابعاد گونا گون قابلیت و مهارت زبان با همدیگر پیوند دارد؛ در حالی که تأکید خاص بـر مهـارت هـای خوانـدن ونوشـتن صورت می‌گیرد، به عین منوال شاگردان می‌توانند مهارت های شنیدن و گفتن، ذخیرهٔ لغات و قواعد و کاربرد قواعـد دسـتوری خود را نیز تحکیم و تقویت بخشند.

مهارت های خواندن از طریق انتخاب متن های شعری، متن ها ومقالات ادبی و همچنان متن های دارای محتوای دینی، تاریخی، نوشته های اخلاقی می‌تواند رشد داده شود.

موضوعات صحی، اقتصادی و مضمون های مربوط به حیات روزانه نیز از طریق متن های منتخب صورت می‌گیرد. علاوه بر این، برای شاگردان قصه ها در بارهٔ ارزش و افتخارات مردم نیز پیشکش می‌شود.

در وقت تدریس زبان رسمی اول (زبان مادری) تأکید خاص بر مهارت های تحریری و انکشاف ابتکار نیز صورت می‌گیرد. شاگردان تشویق می‌شوند مقالات بنویسند یا موضوعات را انشا کنند وهمچنان، آن ها تشجیع می‌شوند، که بـه شـیوه یـی کـه خاص خود شان است، مفاهیم را افاده کنند.

نصاب تعلیمی نو انکشاف مهارت های مفاهمه یی تحریری و شفاهی؛ مانند: شنیدن، دانستن سؤال ها، جـواب هـای درسـت، طرح سؤالات و فرضیه ها، فهمیدن وظایف، انجام دادن درست وظایف، اشتغال در دیالوگ و گفت و شنید ها به شیوهٔ مـدنی و سازنده و رسیده گی به امور معین عامه و مردمی را تشویق می‌کند.

اهداف کلی آموزش زبان دری

در یادگیری زبان ها دو هدف مهم وجود دارد:

- اهداف عمومی
- اهداف خصوصی

الف – اهداف عمومی زبان دری

- تقویت قابلیت تفکر، اندیشه، تعمق، تحقیق، نقد وابتکار در زمینه های علمی، ادبی و فرهنگی (نظم و نثر).
- نوشتن مطالب مشخص، سخن گفتن و ابراز نظر.
- آماده ساختن شاگردان، اعم از ذکور و اناث، اطفال، نوجوانان، جوانان به خود شناسی، تقوا، وطن دوستی، وحدت ملـی، بشـر دوستی، زیست با همی، صلح خواهی، آشنایی با تمدن و فرهنگ و ارزش های افغانستان و جهان، آشنایی با تکنالوجی معاصر با تقویهٔ روحیهٔ دفاع از استقلال، غنای فرهنگی و زدودن کلیه اشکال و انواع تبعیض.
- آشنایی با شخصیت ها، آثار علمی، ادبی، هنری، اجتماعی نویسنده گان و شعرای نامی کشور.
- آشنایی با آثار ترجمه شدهٔ برخی از نویسنده گان جهان.
- تقویهٔ روحیهٔ اعتقاد به ارزش های دین مقدس اسلام، ایجاد روحیه خود شناسی، رعایت قانون و درک مسؤولیت در برابر اجتماع.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

ب- اهداف خصوصی زبان دری

- قابلیت شنیدن و سخن گفتن.
- قابلیت نوشتن و خواندن.
- قابلیت نقد و تفکر.

۱- انکشاف قابلیت درک موضوعات، از طریق گوش دادن به سخن ها، مصاحبه ها و غیره.

۲- سخن گفتن، صحبت کوتاه به صورت درست، و ساده و آسان با رعایت هجا ها.
۳- رعایت دستور زبان با ارائۀ جمله ها و با بر قراری تسلسل، اختصار و روان بودن آن.
۴- خواندن، انکشاف بیشتر مهارت ها در خواندن بلند، مثل تلفظ درست.
۵- قابلیت نوشتن املا و انشا، نوشتن درست کلمه ها و جمله های معمول زبان.
۶- تلفظ درست کلمه ها بر اساس قوانین زبان با در نظر داشت سبک نگارشی.
۷- قابلیت تفکر:

- رعایت تسلسل فکری و حقایق در نوشتن یک موضوع.
- ارتباط بین علت و معلول.
- تحلیل، طبقه بندی و مقایسه.
- تعمیم، استنباط و استنتاج در رابطه به آن.
- نقد موضوع و استدلال موافق و یا مخالف در برابر آن.
- قادر بودن به تفکر آزادانه.

ارزش های قابل تأکید:

۱- ارزش های دینی و ملی، ارزش های اقتصادی، ارزش های اجتماعی، میهن دوستی، احساس مسؤولیت، صداقت و تکمیل شخصیت.

دیدگاه بر نامۀ درسی در آموزش زبان دری

ایجاد افغانستان با امن و با ثبات تا هر تبعۀ آن با استیلای کامل بر زبان و ادبیات دری بتوانند همۀ ارزش های دینی فرهنگی اخلاقی، آموزشی و پند و اندرز های منعکس در آثاری که به ز بان دری نوشته شده آگاهی کامل پیدا کند.

اهداف آموزشی زبان دری در صنوف ۷، ۸، ۹

دورۀ اول ثانوی

شاگردان در نتیجۀ خواندن و یاد گرفتن موضوعات مضمون زبان دری، دانش ها، مهارت ها، و ذهنیت های زیر را کسب می‌نمایند:

	شاگردان دانش و فهم خویش را وسعت می‌بخشند:
دانش ها	• متون ادبی (نظم ونثر) • قصه ها، حکایت ها، پند ها، اندرزها، داستان ها، نامه ها، نمایشنامه ها، هنر ها، اخترا عات، اکتشافات و صنایع دستی، انواع ماین ها و خطرات آنها و کنترول مواد مخدر، حقوق بشر. • شرح حال و نمونه کلام برخی از شعرا و نویسنده گان متقدم و معاصر ملی و بین المللی. • ادبیات فولکلور، رسوم و عنعات محلی، منطقه یی، ملی، روزهای تاریخی و بازی های کشور. • درک و فهم دستور زبان مندرج در دروس.
	شاگردان مهارت های زیر را فرا می‌گیرند:
مهارتها	• متون ادبی(نظم و نثر) را خوب خوانده، نوشته و به دیگران تفهیم کرده بتوانند. • مفاهیم دستوری مندرج دروس را ضمن خواندن و نوشتن دروس درمکالمات روز مره از آن استفاده نمایند. • بازی های ورزشی و آشنایی با رسوم و عنعنات مردم را بتوانند تمرین و عملی بسازند. • از ادبیات فولکلور، داستانها، و نمایشنامه ها و .... را علاوه از خواندن و نوشتن در زنده گی فردی و اجتماعی خویش بهره بگیرد.
ذهنیت	شاگردان به اهمیت موضوعات ادبی، اخلاقی و اجتماعی پی برده و سر مشق زنده گی فردی و اجتماعی خویش قرارمی دهند.
ارزش ها	• پارچه های ادبی(نظم و نثر)، قصه ها، پند ها، اندرز ها، لطیفه ها، داستان و نمایش نامه ها • شخصیت های فرهنگی، ادبی و مفاخر کشور در حفظ و نگهداری سهم بگیرند. • به اعتقادات اسلامی مردم ما باور کنند. و حقوق همشهر ی را رعایت و به عنعنات مردم ارج می‌نهند.

فهرست عناوین کتاب درسی زبان و ادبیات دری صنف (۷)زبان دوم

شیوه های تدریس

۱- شیوهٔ تفکر اسقرایی(سیر از جزء به کُل)

بر طبق این شیوه معلم با طرح سؤال های هدفمند دانش آموزان را به سمت اهداف درس راهنمایی می‌کند. این عمل باعث میشود که اذهان دانش آموزان سیر از جزئی به کلی را دنبال کند و تا پایان درس از مفاهیم مورد نظر آگاهی و اطمینان یابد.
اکنون با این شیوه به تدریس درس گروه اسمی میپردازیم:

- متن زیر را بخوانید و گروه اسمی آن را مشخص سازید.

((خورشید با شاخه های مجنون بید احوال پرسی کرد. بعد روی کدو ها خستگی رفع کرد و برای ثواب، به درختهای برهنهٔ سرکشیده،صبح بخیر گفت –به آنها مژده داد که بزودی رخت سبز عید شانرا در بر می‌کنند. درختها سر تکان دادند. انگار نق زدند که ما حمام نرفته ایم . خورشید با لبخند گفت: غم تان کم، بغضش که تر کید، شما را می‌شوید.))

پاسخ شا گردان

گروه اسمی این متن عبارت از: خورشید، شاخه های مجنون بید، احوال پرسی، کدوها، خستگی، ثواب، درختهای لخت، صبح بخیر،مژده، رخت سبز عید شان، درخت ها، س، حمام، لبخند، غمتان، آسمان، بغضش.

- گروه های اسمی بالا را از لحاظ ساخت، طبقه بندی کنید.
  - گروه اول: خورشید،احوال پرسی،خستگی،ثواب،مژد،سر،حمام،آسمان،لبخند.
  - گروه دوم: شاخه های مجنون بید، کدوها، درخت های لخت، رخت سبز عید شان، درخت ها، غمتان، بغضش.
  - گروه سوم: صبح بخیر.
- برای هر یک از گروه های بالا عنوان مناسبی انتخاب کنید.

پاسخ

– گروه اول وابسته ندارد وتنها از یک واحد یا واژه تشکیل شده اند (هسته)
– گروه دوم از چند واژه یا کلمهٔ ساده تشکیل شده اندکه اولین واژه، هسته و بقیه وابستهٔ آن ها استند.
– گروه سوم تنها یک نمونه دارند:((صبح بخیر)) جمله دو جزیی استثنایی بی فعل که نقش مفعولی پذیرفته و در نتیجه در آن ترکیب بافت به گروه اسمی تبدیل شده است؛ اما در خارج از آن گروه اسمی به شمار نمی رود.
– (وقتی دانش آموزان برای گروه های طبقه بندی شده، عنوان مناسبی برگزیدند، به بخشی از شیوهٔ تفکر استقرایی عمل کرده اند. ممکن است دانش آموزان دریافت های خود را به گونهٔ دیگری بیان کنند. مهم این است که هسته و وابسته از هم تشخیص داده شوند. پس از این طبقه بندی، با پرسشهای دیگری آنان را به مراحل بالاتر تفکر استقرایی راهنمایی می‌کنیم.)

- یک بار دیگر هسته های گروه های اسمی یاد شده را بررسی کنید. به نظر شما چه تفاوت هایی با هم دارند؟
- **پاسخ**

– بعضی از هسته ها یک جزء معنی دار (تکواژه) وبعضی دیگر بیش از یک کلمهٔ معنی دار دارند؛بنابر این،تفاوت های زیررا میتوان مشاهده کرد:

الف ـ هسته های یک تکواژه کلمه یی :خورشید، ثواب، درخت، مژده، رخت، سر، حمام، غم، آسان، بغض.
ب ـ هسته های بیش از یک واژه :شاخه، احوال پرسی، خستگی، لبخند،

- هسته های گروه "ب" چه تفاوتی با هم دارند؟
- **پاسخ**

– بعضی از آن ها یک واژۀمعنی دار و یک واژهٔ وابسته(وند) دارند:
مثل خسته+ گی= خستگی

بعضی دیگر دو واژهٔ معنی دار ویک کلمهٔ معنی دار وابسته دارند:

احوال+ پرس+ ی= احوال پرسی

- به نظر شما با توجه به روابط بین این تکواژه ها،آن ها را به چند دسته میتوان تقسیم بندی کرد؟
- **پاسخ**

- هسته هایی که از یک واژه ساخته شده اند، اسم ساده اند، خورشید، ثواب، درخت.
- هسته هایی که از دو واژه معنی دار تشکیل شده اند، اسم مرکب اند: لبخند.
- هسته هایی که از واژه معنی دار و یک وند اشتقاقی ساخته شده اند،اسم مشتق ـ مرکب اند: احوال پرسی
- هسته هایی که از یک واژه معنی دار یک وند اشتقاقی ترکیب یافته اند،اسم مشتق اند: خستگی

توضیح معلم: هر گاه هسته از یک واژهٔ معنی دار و یک وند صرفی ساخته شده باشد، دیگر اسم مشتق بشمار نمی رود؛ بلکه به عنوان اسم ساده مطرح میشوند: زیرا وند های تصریفی جزءهسته نشده اند. پس اسم ها وصف ها نیز دو نوع اند:

الف ـ اسم ساده

ب ـ اسم غیر ساده

اسم های غیر ساده دو دسته اند:

الف ـ مشتق

ب ـ مرکب

۲ـ روش واحد کار (فردی ـ گروهی)

در این روش شاگرد فرا تر از یک مستعمع با راهنمایی معلم و همکاری گروه می‌تواند آموخته های خود را تعمق بخشد و آن هارا به صورت کاملاً مهارتی وعملی در آورد. در روش یاد شده، شاگرد کاملاً فعال است و از حد اکثر وقت صنف استفاده میکند. مهارتهایی چون تهیهٔ وترین دیواری، نقد وبررسی نوشته، مقایسه،..با روش واحد قابل اجرا است.

معلم پس از ارائه توضیحات لازم پیرامون یک درس میتواند به هر یک از گروه های کار، موضوعی را واگذار نماید تا انجام دهند ودر پایان وقت. گروه ها نتایج کار خود را به وسیلهٔ نمایندهٔ گروه ارائه دهند. حتی جریان تدریس نیز میتواند به گروه های واگذار گردد؛ مثلاً: برای آموزش تبدیل گفتار به نوشتار، صنف به پنج گروه تقسیم میگردد و به هر یک گروه یک نمونهٔ متن گفتاری داده میشود تا آن را به نوشتار تبدیل کنند. در پایان اعضای هر گروه تفاوت هایی راکه به نظر شان رسیده است، مطرح میکنند وسر انجام، این تفاوت جمع بندی میشود. این وظیفه در خارج از وقت صنف میتواند ادامه داشته باشد وتکالیف مربوط به منزل نیز به شکل کار گروهی ارائه گردد.

۳ـ روش مقایسه

یکی از روش هایی که در آموزش نگارش نقش مؤثر وفعالی دارد، روش مقایسه است. برای مثال؛می خواهیم"نگارش"و "نگارش ادبی" را آموزش دهیم. ابتدا نمونه یی از یک نوشتهٔ علمی وادبی را با هم به دانش آموزان ارائه می‌دهیم:

- قید در جمله معمولاً مقدار صفت یامسند را نشان می‌دهد. گاه قید در بارهٔ فعل جمله توضیح میدهد یا تمام جمله را مقید میکند. این توضیح ممکن است گسترده باشد...(نوشته علمی)
- کلبهٔ گلی آنان روی خاک نمناک و نم کشید، کنار رود خانه خمیده بود و انگار پنجه های خود را به خاک فروبرده بود و در سراشیبی آنجا را به زور روی تپه نگه می‌داشت. باران سر و روی آن را شسته بود. (نوشتهٔ ادبی)
- سپس ویژه گی های هر یک را بر می‌شماریم و با هم مقایسه می‌کنیم.

- در نوشتهٔ اول، کلمات هر یک معنای دقیقی دارند؛ اما در نوشتهٔ دوم، واژه گان با معنای چند پهلو انتخاب شده اند.

– در نوشتهٔ اول آرائه های ادبی چون تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه و. . .دیده نمی شود؛ اما در نوشته دوم از تشخیص (کلبهٔ‌گلی . . . خمیده بودو . . .)استفاده شده است.

– در نوشتهٔ اول پیام در کم ترین کلمات، ارائه شده؛ اما در نوشتهٔ دوم به چگونگی ارائه پیام وجنبه های ادبی آن توجه شده است.

– و . . .

استفاده از شیوهٔ مقایسه برای تدریس وانتقال این روش به شاگرد، جهت تشریح یک پدیده، بسیار مناسب وکاراست. با استفاده از مقایسه تفاوت ها و شباهت های دو یا چند پدیده یا مسأله و موضوع را به راحتی می‌توانیم بیان کنیم.

٤- روش بحث گروهی

در این روش، بحثی سنجیده ومنظم را که مورد علاقهٔ همهٔ افراد صنف باشد، در بارهٔ یکی از مهارت های نگارش مطرح می‌کنیم. در روش یاد شده، به دانش آموز فرصت داده می‌شود. تا عقاید و تجربیات خود را در بارهٔ یک موضوع بیان کند؛ برای مثال می‌خواهیم در بارهٔ سفر نامه نویسی مطالب را آموزش دهیم. ابتدا موضوع را با طرح چند سؤال به بحث می‌گذاریم:

– سفر نامه چیست؟
– چه فایدهٔ دارد؟
– چه نوع سفر های دارد؟
– از چه زمان سفر نامه ها نوشته شده اند؟
– یک سفر نامه حاوی چه اطلاعات است؟
– سفر نامه در مطالعات اجتماعی، تاریخی، زبانی، و ادبی به ما چه کمکی می‌کند؟
– کدام یک از سفر نامه های مشهور را می‌شناسید ؟
– چگونه می‌توان سفر نامه نوشت؟
– برای نوشتن سفر نامه چه اصول را باید رعایت کرد؟

و...

معلم می‌تواند از قبل، موضوع مورد بحث را اعلام کند تا شاگردان مطالعات جانبی داشته باشند. او باید بحث ها را جهت دهد و همچنین کوشش کند که بحث ها قابل فهم و ساده باشد.

در این روش، علاوه بر تدریس مهارت مورد نظر، توانایی از قبیل:

۱– اظهار نظر در برابر جمع، ۲– هماهنگی با جمع، ۳– رهبری و قدرت انتقاد در برابر افراد۴ – شناخت مسایل و یافتن راه حل برای آنها، ۵– مهارت گوش دادن و سخن گفتن، تقویت می‌شود.

۵- روش پرسش و پاسخ

جریان تدریس یک مهارت می‌تواند از طریق پرسش و پاسخ تکوین یابد. این روش سابقه یی طولانی دارد. سقراط در قرن پنجم قبل از میلاد از این روش استفاده کرد.

معلم می‌تواند مفاهیم اساسی وتعمیم های درس را در قالب پرسش هایی بر روی تختهٔ صنف بنویسد و با کمک شاگردان به پرسش ها پاسخ دهد.

پرسش ها باید روان وساده و در بر گیرندهٔ مفاهیم اصلی درس باشند؛ پیوسته گی منطقی در آن ها دیده شود؛ به بحث صنف و ذهن شاگردان جهت دهد. بین پاسخ های ارائه شدهٔ دانش آموزان توافق به وجود آید؛ از همهٔ دانش آموزان به طور فعال استفاده شود و پرسش ها از ساده به مشکل تنظیم گردد. برای مثال، می‌خواهیم نقش تشبیه را در تصویر سازی و وصف (توصیف) در یک نوشته توضیح دهیم؛ ابتدا قطعه یی را که در آن تشبیه به کار رفته است، روی تخته می‌نویسیم: " ناگهان به سخن آمد وکلمات مسلسل از دهانش بیرون ریخت. مثل دانه های تسبیح که رشته اش پاره شود"

سپس چند سؤال هدفدار طرح می‌کنیم:

۱- کلمات به چه چیز هایی تشبیه شده است؟
۲- میان کلمات ورگبار مسلسل چه رابطه یی دیده میشود؟
۳- چرا نویسنده این رابطه را بر قرار ساخته است؟
۴- به نظر شما کلمات را به چه چیز های دیگری می‌توان تشبیه کرد؟
۵- و. . .

با پاسخ دادن به این پرسشها بهتر می‌توانیم نقش تشبیه را نشان دهیم.

٦ - روش تمرین دادن

معلم پس از آن که یکی از مهارتهای نگارشی را تدریس نمود، با یک یا چند تمرین دانش آموزان را به تکرار وکاربرد این مهارتها وادار می‌سازد؛ برای مثال،پس از آموزش علایم نقطه گذاری وکاربردهای هر یک و استفاده از این علایم برای یک نمونه روی تابلو، می‌توان نمونهٔ یک متن علامت گذاری نشده را به شاگردان سپرده تا آن را علامت گذاری کنند یا هنگامی که بند(پاراگراف) درس داده میشود، متنی که در آن بندها مشخص نشده اند، به دانش آموزان داده شود تا آنان بندها را از هم جدا کنند

معلم می‌تواند از این روش در کنار سایر روش ها به طور مستمر استفاده کند.

۷- روش پژوهش (فردی ـ گروهی)

این روش شاگردان را قادر می‌سازد به کمک پژوهش وتحقیق گروهی یا فردی، مشکل خود را حل کنند. بر اساس روش یاد شده یکایک شاگردان باید اصول و روشهای پژوهش و مبانی آن را فراگیرند در این روش، معلم باید قبلاً روش های پژوهشی را به شاگردان آموزش دهد وخود نیز بر این مسلط باشد. نمونه هایی از فعالیت هایی که در آن ها از این روش استفاده می‌شود، عبارت اند از:

- پژوهش کتابخانه یی در بارهٔ ابعاد یک موضوع.
- پژوهش به طریق مصاحبه و پرسش نامه برای تحقیق در بارهٔ یک موضوع.
- مراجعه به کارت یک کتابخانه ومشخص کردن عناوین مشترک یک موضوع.
- مراجعه به فهرست کتاب های چاپی واستخراج ده عنوان کتاب در بارهٔ شاهنامه فردوسی.
- تشکیل یک گروه پنج نفری وکار پژوهش در بارهٔ یکی از بناهای تاریخی.
- و . . . .

۸ـ روش حل مسئله

در این روش، تفکر منطقی تقویت می‌شود و از ین طریق می‌توان به شاگردان آموخت تا بین پدیده ها روابط تازه کشف کند. این روش به شاگرد یاد می‌دهد که با اتکا به خود و استفاده از تفکر منطقی در بارهٔ موضوع مورد نظر دست به نگارش بزنند. برای مثال می‌خواهیم (نوشتن ساده ترین روش ها) را از طریق روش حل مسئله به دانش آموز بیاموزیم برای این کار، طی مراحل پنجگانه عملاً به داش آموز نشان می‌دهیم که نگارش کار ساده و ممکن است.

۱- مشخص کردن مسئله
۲- حدث زدن یا مشخص کردن علل مسأله
۳- در نظر گرفتن راه حل های ممکن.
۴- انتخاب بهترین راه حل.
۵- اجرای راه حل انتخابی.

۱- احمد نمی دانست انشایش را در بارهٔ فرهنگ چگونه آغاز کند؛ به چه مسایلی بپردازد و از چه راه هایی آن را به پایان ببرد.
۲- او ابتدا سعی کرد علل این نا توانی را بررسی کند. احمد می‌توانست در بارهٔ فرهنگ سخن بگوید؛ اما قادر به نوشتن همان سخنان نبود.
۳- احمد به کمک معلم انشا و آموخته های قبلی چند راه حل ممکن را در نظر گرفت:
الف ابتدا سؤالات را طرح کند و آنگا ه هر یک به طور مختصر پاسخ دهد؛ سپس پاسخ ها را منظم کند.
ب: کلمات و مفاهیم کلیدی و اصلی را در بارهٔ فرهنگ جمع آوری کند. و آنهارا گسترش دهد در بارهٔ هر یک از مفاهیم چند سطر بنویسد و آنگاه آنها را منظم کند.
پ- با مطالعه و تحقیق در این باره، یادداشت هایی تهیه کند؛ سپس یادداشت ها را تنظیم کند و حاصل کار را به صورت مقاله مقابل صنف ارائه کند.
۴- احمد با توجه به فرصت خود و ماهیت موضوع از دو را ه حل (الف) و (ت) استفاده کرد.
۵- او برای این کار ابتدا چند سؤال طرح کرد.
- فرهنگ چیست؟
- عناصر تشکیل دهندهٔ فرهنگ کدام ها اند؟
- ار تباط سواد با فرهنگ چیست؟
- برای حفظ هویت فرهنگی چه باید کرد؟
- علل شگوفایی فرهنگ یک کشو رچیست؟

آنگاه برای هر سؤالی با روش تحقیق و استفاده از منابع، پاسخ کوتاه و مناسب تهیه کرد.
پاسخ ها را منظم نموده و نوشتهٔ حاصل را یک بار برای پدرش خواند. در آخر هم آن را ویرایش و پاک نویس کرد.

۹- روش عمومی تدریس

روش عمومی تدریس در واقع نوع درسی است که عناصر مهم تدریس در پیکرهٔ آن تدریس، پیش بینی می‌شود.
روش های تدریس بر حسب فعالیت دانش آموز به دودسته فعال و غیر فعال تقسیم می‌شوند در روش تدریش فعال، دانش آموز خود در جریان آموزش شرکت می‌کند و محور اوست (شاگرد محوری) ولی در روش غیر فعال، یا معلم پیوسته سخن می‌گوید و عمل می‌کند و دانش آموز ساکت و بی حرکت می‌ماند(معلم محوری)؛ یا اینکه معلم و دانش آموز هر یک به کار خود می‌پردازند و در کار همدیگر دخالت نمی کنند. بدیهی است که هر گونه پیشرفت آموزشی در گروه، فعالیت و دخالت دانش آموز در امر یاد گیری است.

پلان سالانه مخصوص ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس				
زمستان	جدی	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی
	دلو				
	حوت				
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان سالانه مخصوص ولایات سردسیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا				
تابستان	سرطان			امتحانات	امتحانات
	اسد	رخصتی	رخصتی		
	سنبله				
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

فصل دوم

راهنمای تدریس

در فصل اول این راهنما شما معلمان ارجمند با کلیات برنامه درسی، روش های تدریس آشنا شدید، در این فصل با پلان سالانه و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانه تدریس: نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم بندی کنید. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرمسیر فرق می‌کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می‌شود و دو هفته ماه جدی به امتحان اختصاص داده شده ودر هفتهٔ آخر نیز شاگردان به رخصتی می‌روند. در پایان فصل بهار یعنی جوزا، دو هفته اول به امتحان اختصاص داده شده و شاگردان در دو هفته آخر نیز به رخصتی می‌روند.

در ولایات سرد سیر سال تعلیمی از اول ماه حمل آغاز می‌شود. امتحانات پایان نیم سال تعلیمی در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز شده، شاگردان در دوهفته اول ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی می‌روند. امتحانات پایان سال در دوهفته اول ماه قوس شروع می‌شود و پس از آن شاگردان برای دو هفته به رخصتی آخر سال می‌روند. طول سال تحصیلی در مجموع ۲۸ هفته است. برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد ۲۸ تقسیم می‌کنیم. عدد بدست آمده نشان می‌دهد که شما معلم عزیز در هر هفته چه تعداد صفحه از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

راهنمای تدریس درس (حمد)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حمد و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با قدرتها و صفات خدا وند (ج) و فرا گیری« کلمه» از نظر دستوری
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • با قدرتها ی خداوند (ج) آشنا گردند. • معانی واژه های جدید را بدانند و در کار های بعدی خویش به کار گیرند. • ازبخش قواعد دستوری، کلمه را فرا گیرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن و اندیشه در وجود شان تقویت گردد. • به دعا و نیایش و ارزش های اسلامی بیش از بیش علاقه مند شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتاب، کتابچه. و درصورت ممکن تهیه و خوانش قصه ها،داستانهایی دینی در مورد صفات و قدرت های خداوند (ج).

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف، تبریک گفتن آغاز سال تعلیمی جدید و معرفت با شاگردان • نظرخواهی و برداشت شاگردان درمورد کتاب و درس های سال گذشته و طرح چند پرسش عمومی در مورد درس های سال گذشته. • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده و مطرح شدن پرسش های آن از شاگردان.	• بعد از سلام، احوالپرسی ومعرفت خویش، در مورد کتاب ودرس های سال گذشته نظریات مختلف ارائه می‌دارند و به پرسش ها پاسخ می‌دهند.	(۱۳) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده و متن حمد را با صدای بلند و رسا، طوری که همه بتوانند بشنوند آغاز نماید و تا آخر ادامه دهد. تلفظ واژه ها دقیق و شمرده صورت گیرد. • پس از خواندن درس، ابتدا تمام درس توضیح شود، سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از چند شاگرد خواسته شود که به نوبت دو دو بیت حمد را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند. آنها کمک و تشویق شوند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش های را در مورد درس جدید طرح نماید.	• دقیق به درس گوش می‌دهند. • با دقت به توضیحات گوش می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • پاسخ می‌گویند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی و کلی، بخش « توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • پرسش های در مورد درس ساعت قبلی صورت گیرد.	• پاسخ به سلام و حاضری • به پرسش ها دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام و یاد خدا(ج) آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • پس از آن بخش « قواعددستوری» خوانده شود و شرح گردد، مثال ها را روی تخته بنویسد و توضیحات لازم ارائه نماید. • « خلاصهٔ درس» را بخواند و توضیح مختصر دهد. • سپس پرسش ها را در مورد درسی که ارائه نموده مطرح کند تا از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نماید.	• دقیق به خواندن وتوضیحات بخش « قواعد دستوری» گوش می‌دهند. • به خلاصهٔ درس گوش می‌کنند. • پاسخ می‌گویند.	(۲۸) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف گرفتن حاضری و پرسش در مورد غیر حاضران • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از بخش اول و دوم درس پرسش های را مطرح نماید.	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز نماید. • فعالیت های « بشنو و بگو»را با پرسش و پاسخ وکمک در ارائۀ پاسخ ها اجرا نماید. • از شاگردان بخواهد که بخش «به دوستانت بگو» را در صنف اجرا نمایند. • از شاگردان خواسته شودکه به گروه ها تقسیم شوند و در مورد ثنا، صفات و قدرت های خداوند(ج) با هم گفتگو نمایند، درآخر از هر گروه یک نماینده نتیجۀ بحث گروه خود را بیان نماید. • فعالیت « بخوان و بنویس» را مطرح نماید و از شاگردان بخواهد که آن را بخوانند و بعد در کتابچه های خود کارکنند.آنها درجریان فعالیت ها کمک، راهنمایی و تشویق شوند.	• به ترتیب فعالیت ها را اجرا می‌نمایند وبه پرسش ها پاسخ می‌دهند. • در گروه ها کار می‌کنند. • طبق هدایت در گروه ها کار می‌نمایند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را در کتابچه های خود کار می‌کنند.	(۲۹) دقیقه
کارخانه گی	کار خانه گی پس از توضیح برای شاگردان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

صرف

صرف علمیست که کلمه را از لحاظ ساختار دستوری مورد مطالعه قرار میدهد. کلمه ها به دو بخش تقسیم میشوند. آزاد و بسته.

کلمه های آزاد شامل گروه اسمیه، فعلیه و قیود استند و کلمه های بسته شامل نشانه های ساختمانی و وندها استند.

نحو

علمیست که فقره ها، عبارت ها و جمله ها را از لحاظ ساختمان و شکل مورد مطالعه قرار میدهد. همچنان پیرامون حالت و چگونه گی کلمه در داخل جمله بحث می‌کند، و خواننده را به درک معنی مجموع جمله آشنا می‌سازد، به سخن دیگر علم نحو دارای یک سلسله اصول و قواعدیست که به وسیلهٔ آن چگونه گی ساختمان جمله، موقعیت کلمه ها در داخل جمله و نیز تعیین حرکات حروف آخر کلمه های جمله از نظر اعراب و بناء مورد شناخت قرار می‌گیرد. شناخت از قواعد علم نحو برای نویسنده و محقق عرصه های ادبی کمک خواهد کرد تا از خطای نوشتار و تلفظ در امان بماند. نحو عربی قدیم ترین علوم لسانی و اسلامی محسوب می‌گردد. راهی است به سوی سایر علوم اسلامی و عربی. از نظر تاریخی علم نحو به قرن اول هجری بر می‌گردد. نخستین واضع علم نحو عربی ابوالاسود الدؤلی است.

درس دوم

راهنمای تدریس درس (نعت)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نعت و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با صفات و سیرت نیک حضرت محمد (ص) و فراگرفتن کلمه های مستقل
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • صفات نیک حضرت محمد (ص) را بدانند. • از بخش قواعد دستوری کار برد کلمه های مستقل را بدانند و معانی واژه های جدید را فرا گیرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، برداشت وتحلیل مطالب، سخنرانی در برابر جمع، گوش فرا دادن، اندیشه وقیاس در وجود شان تقویت یابد. • به صفات عالی که آن حضرت (ص) داشتند، معتقد شوند و صفت های آن حضرت (ص) را سر مشق زنده گی خود قرار بدهند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه ودر صورت امکان تحقیق در انترنت.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی وایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی درس ساعت قبلی • خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده است و سؤال هایی آن از شاگردان پرسیده شود.	• پس از سلام و احوالپرسی در مورد کارخانه گی درس گذشته صحبت می‌نمایند. • سپس به پرسش ها پاسخ های متفاوت می‌دهند.	(۱۲) د یقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده و درس نعت را با صدای بلند و مناسب بخواند، همچنان تلفظ واژه ها وجمله ها به صورت واضح بیان گردد. • پس از پایان خواندن، ابتدا تمام نعت توضیح شود سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از چند شاگرد بخواهد که یک یک بیت را به نوبت با آواز بلند بخوانند تا شاگردانی که در خواندن و تلفظ مشکل دارند، مشکل شان رفع گردد. معلم متوجه درست خوانی و اشتباهات آن‌ها باشد و اصلاح نموده، آن‌ها تشویق نماید. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش های را طرح نماید.	• با دقت می‌بینند و به دکلمهٔ نعت گوش داده وطرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • به نوبت بیت های نعت را می‌خوانند. • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بخش «توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پس از احوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری از شاگردان • طرح پرسش های را از درس ساعت قبلی به صورت شفاهی صورت گیرد. • برای ایجاد انگیزه چند کلمه مانند: میز، همدل، گلخانه و... را بنویسد واز شاگردان بپرسد که چه نوع کلمه ها استند؟	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• به دقت به بخش قواعد دستوری گوش می‌دهند. • به نوبت پیش روی تخته می‌روند و برای کلمه هایی مستقل مثال می‌نویسند و برای کلمه های روی تخته جمله می‌گویند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • متن کامل بخش « قواعد دستوری» را بخواند و توضیحات لازم ارائه دارد. سپس مثال های کتاب را روی تخته بنویسد وشرح دهد. • از چند شاگرد خواسته شود تا مثال های از کلمه های مستقل را روی تخته بنویسند. مانند: خانه، مکتب، همنشین،کارخانه و... سپس چند شاگرد دیگر خواسته شود تا برای کلمه ها روی تخته جمله های مناسب بگویند. آن ها کمک وتشویق شوند.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۵) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم اساسی متن، خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۵) دقیقه	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس وخداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • پرسش های از بخش قواعد دستوری ساعت قبلی به صورت شفاهی طرح شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۸) دقیقه	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • فعالیت را انجام می‌دهند. • فعالیت « بخوان و بنویس » را روی تخته وکتابچه های خود کارنموده می‌نویسند.	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز نماید ومراحل زیر عملی گردد: • بخش « بشنو بگو» را با ارائه سؤال وجواب و کمک در ارائه جواب ها اجرا کنند. • از شاگردان بخواهد که به گروه ها تقسیم شوند و در مورد صفات پیامبر (ص) با یکدیگر بحث نمایند در آخر نمایندۀ هر گروه نتیجۀ گفتگو را بیان نماید. گروهی که دقیق کار نموده است برنده اعلان شود. دیگران نیز تشویق شوند. • فعالیت« به دوستانت بگو»را در صنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد یک شاگرد به شاگرد دیگر بگوید. • پس از آن فعالیت« بخوان و بنویس» مطرح شود واز شاگردان خواسته شود تا آن را روی تخته ودر کتابچه های خود بنویسند. آنها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود.		**کارخا نه گی**
(۵) دقیقه	در این قسمت به پرسش های باقیماندۀ شاگردان پاسخ ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی بیندازد تا شاگردا ن آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

معلومات اضافی

شعار: علامت مشخصه ومميزه یی که دلاوران و پیروان آنها در قرون وسطی برای تشخیص و تمیز جماعت های دیگر به کار می‌بردند. امروز هر جماعتی برای تفاوت با جامعه دیگر شعاری خاص خود را دارد. ارتش برای تشخیص از غیر ارتشی و آن قطعهٔ از پارچه یا نشانه دیگر است. که به خود می‌آویزند یا می‌اندازند.

جابر و انصار

در زمانیکه اعراب غرض آوردن اسلام در کشور افغانستان حمله کردند. مردم در مقابل آنها به جنگ برخاستند که در نتیجه یک تعداد مردم افغانستان و یک تعداد از اعراب در وطن ما به شهادت رسیدند. جابر و انصار و لیث که به نام شاه دو شمشره یاد می‌شوند از این جمله می‌باشند.

اخلاق زیبای حضرت محمد (ص)

پیامبر خدا (ص) نمونه والگوی اخلاق حسنه و تعلیمات نیکو بودند. آنچه در مجامع عمومی انسان ها بیان می‌کردند، خود در خانه نیز همان گونه عمل می‌کردند. نکته هایی را از اخلاق و عملی نیک که به دیگران می‌آموختند، خود شان تصویر عملی آن می‌شدند.

پیامبر اکرم (ص) از هیچ کس بدگویی نمی کردند، در مقابل بدی، گذشت و عفو می‌کردند . هیچگاه مسلمانی را با نام وی مورد لعنت قرار ندادند و هیچگاه غلام، کنیز، زن و حیوانی را نزدند. درخواست احدی را رد نکردند به شرطی که آن درخواست غیر جایز نمی بود. هنگامی که وارد خانه می‌شدند، خندان و متبسم بودند. در میان دوستان پاهای خود را دراز نمی کردند. شمرده شمرده سخن می‌گفتند به طوری که اگر کسی می‌خواست یاد بگیرد یاد می‌گرفت. ایشان همیشه خوش خوی و مهربان بودند. بر هر سخنی پرخاش نمی کردند، سخن بدی بر زبان نمی آوردند. برچیزی خورده نمی گرفتند. اگر کسی امید یا آرزوی داشت وبه محضر ایشان حاضر می‌شد، نه او را مأیوس می‌کردند و نه اظهار اجابت می‌کردند یعنی صریحاً انکار و یا رد نمی کردند، بلکه سکوت اختیار می‌کردند وکسانی که به طبع ایشان آشنا بودند از ظاهر ایشان منظور را درک می‌کردند. سه چیز را از خود دور کرده بودند: بحث وجدال، صحبت بیش از حد نیاز و مشغول شدن به کارهای بیهوده.

اگر کسی در محضر ایشان صحبت می‌نمود، تا وقتی سخنش را تمام نمی کرد، آن حضرت خاموش می‌شدند و به سخنانش گوش می‌دادند. شنیدن تعریف و تمجید خود را از زبان دیگران نمی پسندیدند. ولی اگر کسی از احسان و انعام ایشان سپاسگزاری و تشکر می‌کرد می‌پذیرفتند.

بی نهایت فیاض، راستگو و خوش مجلس بودند. هر نوع طعامی که به محضر ایشان تقدیم می‌شد، تناول می‌کردند. از حق کاملاً حمایت می‌کردند. دل هیچ کس را نمی رنجانیدند و نمی شکستند. هنگام ملاقات با کسی در سلام پیشی می‌گرفتند.

کرم و بخشش در نهاد و فطرت ایشان قرار داشت. ایثار و از خود گذشته گی نمایان ترین وصف از اخلاق و عادات آن حضرت (ص) بود. ساده گی و بی تکلفی را می‌پسندید. نزد ایشان امیر و غریب، کوچک و بزرگ، آقا و غلام، همگی برابر بودند. یعنی مساوات وبرابری را رعایت می‌کردند. خود شان کارهای شخصی خود را انجام می‌دادند، اگر چه تمام صحابه جزو خدمتکاران آن حضرت بودند، اما آن حضرت دوست داشتند که خود شان کارهای خود را انجام دهند. وفا به عهد از خصلت ها ی خاص پیامبر خدا (ص) بود. به طوری که دشمن نیز به آن اعتراف می‌کرد. رفتار نیکو با دشمنان و عفو آن ها که در مجموعهٔ اخلاق آدمی نایاب ترین و نادرترین چیز است، لکن در وجود پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم این امر به طور کامل وجود داشت. تمام روایات براین امر متفق اند، که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم هرگز از کسی انتقام نگرفتند. و برکودکان فوق العاده شفقت و عطوفت داشتند.

راهنمای تدریس درس (زبان دری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	زبان دری و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با مهد و پیدایش زبان دری و فراگرفتن کلمه های نامستقل
اهداف آمورزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • مهد و پیدایش زبان دری را بدانند. و با مناطقی که با این زبان تکلم می‌نمایند آشنا گردند. • کاربرد کلمه های نا مستقل را بدانند و معانی واژه های جدید را فراگیرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، تحلیل و برداشت مطالب، سخنرانی در برابر جمع، گوش فرا دادن، اندیشه و قیاس نزد شا ن ارتقا یابد. • به اهمیت وارزش این زبان در منطقه پی ببرند و به آثارگرانبهایی که با این زبان نوشته شده آگاه شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تحقیق در انترنت.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۵) دقیقه	• سلام واحوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ کارخانه گی به پرسش ها دقیق شده پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بررسی کار خانه گی وارزیابی درس گذشته • خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۴) دقیقه	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • با دقت به خواندن درس گوش می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • به توضیحات گوش می‌دهند • پاسخ می‌گویند.	• درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • از شاگردان خواسته شود که متن درس را برای مدت معین خاموشانه بخوانند. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و درس جدید را با صدای بلند و مناسب آغاز نماید طوری که همه بشنوند و تا پایان ادامه دهد .تلفظ واژه ها شمرده و واضح بیان گردد. • از شاگردان بخواهد که به نوبت سه الی چهار سطر از متن درس را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند، تا شاگردانیکه در خواندن وتلفظ کلمه ها مشکل دارند رفع گردد. معلم متوجه درست خوانی واشتباهات آنها باشد وتصحیح نماید. آنها کمک وتشویق شوند. • پس ازآن ابتدا تمام درس توضیح داده شود،سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش های را طرح کند.	**قسمت اول درس (متن)**
(۴) دقیقه	پس از توضیح مفاهیم اساسی، بخش « توضیحات » را بخواند و شرح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی تنظیم صنف و گرفتن حاضری • ارزیابی درس ساعت قبلی با طرح چند پرسش به صورت شفاهی، مانند: – زبان دری در گذشته به چه نام ها یاد می‌شد؟ – در زمان کدام سلسله رشد زیاد نمود؟ و مناطقی را که در بر می‌گرفت نام ببرید.	**بخش مقدماتی**
(۲۸) دقیقه	• با دقت به بخش توضیحات گوش می‌دهند. • دقیق به خواندن و مثال های بخش قواعد دستوری گوش می‌دهند. • به نوبت مثال های برای کلمه های نامستقل می‌گویند. • به خلاصهٔ درس گوش می‌دهند.	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • پس از آن متن کامل« قواعد دستوری» با ارائه مثال ها خوانده شود، مثال های آن را روی تخته بنویسد وتوضیح نماید. • سپس از چند شاگرد خواسته شود که به نوبت یک یک مثال از کلمه های نا مستقل را روی تخته بنویسند. وچند شاگرد دیگر به صورت شفاهی مثال بگویند. آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند. • خلاصهٔ درس را بخواند وتوضیح مختصر دهد.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۴) دقیقه	خلاصه ونتیجهٔ درس یکبار دیگر به شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف وگرفتن حاضری • طرح پرسش های در مورد کلمه های نا مستقل و اهمیت زبان دری به صورت شفاهی از شاگردان	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر عملی گردد: • فعالیت های « بشنو و بگو» را با متانت آغاز نماید، پرسش های این بخش را طرح نماید و از شاگردان بخواهد که پاسخ بگویند. • شاگردان را به گروه ها تقسم نماید و از آن ها بخواهد تا در مورد دوران رشد زبان دری بحث نمایند، در آخر نمایندۀ هر گروه نتیجۀ بحث گروه خود را بیان نماید. تشویق شوند. • فعالیت «به دوستانت بگو» را در صنف مطرح نماید و از شاگردان بخواهد که این فعالیت ها را انجام دهند. • فعالیت «بخوان و بنویس» را مطرح نموده از شاگردان بخواهد که آن را در کتابچه های خود کار نمایند، آن ها راهنمایی وتشویق شوند.	• فعالیت را اجرا می‌نمایند. • در گروه های فعالیت را اجرا می‌نمایند. این فعالیت را یک شاگرد به شاگرد دیگر می‌گوید. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را درکتابچه های خویش کار می‌کنند.	(۲۷) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود. تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۵) دقیقه

معلومات اضافی

ماوراءالنهر: سرزمینی بوده در شمال رود جیحون بین رود سیحون وجیحون، شامل بخارا، سمر قند، خجند، ترمذ ماوراء ا لنهر، مدت پنج قرن بزرگترین مهد تمدن اسلامی افغانستان بوده است؛ همچنان مولد و مدفن بسیاری از دانشمندان بزرگ است، این سرزمین اکنون جزء جمهوری ازبکستان می‌باشد.

عراق: در غرب ایران و جنوب ترکیه قرار دارد، شهر های مهم آن بغداد، بصره، موصل، کرکوک، نجف و حله می‌باشد. زبان رسمی آن عربی و کردی است. گروه های نژادی؛ عرب ۷۵٪، کرد ۲۰ ٪، دین اسلام ۹۵٪. صنایع عمده، نفت، گاز، پیداوار آن گندم، جو، برنج، خرما، پنبه و تربیهٔ مواشی مانند: گاو، بز، شتر، گوسفند می‌باشد.

فارس: نام قدیم کشور ایران امروزی می‌باشد.

آسیایی صغیر: یا آسیایی کوچک یک بخش آسیایی کشور ترکیهٔ امروزی می‌باشد.

دریای آمو: این دریا به نام های اکسوس و جیحون شهرت دارد، از ارتفاعات پامیر و به خصوص از یخچال های پامیر کوچک سرچشمه می‌گیرد و به طول ۱۲۰۰ کیلو متر میان افغانستان و تاجکستان و ازبکستان سرحد مشترک سیاسی را تشکیل می‌دهد، از سطح بحر هزار متر ارتفاع دارد.

زبان دری: یکی از زبان های دورهٔ نوین آریایی وخاستگاه آن باختر وحوزهٔ باکتریا است. این زبان پس از شکل گیری از همین سرزمین باختر به غرب در فارس یا ایران امروز در شمال فرارود، بخارا و سغد در شرق وجنوب به شبه قارهٔ هند گسترش پیدا کرد. اما زبان دری اساساً از زبان دورهٔ میانهٔ آریایی یعنی پارتی (پرثوی، پهلوی اشکانی) در همین سرزمین در حوزهٔ بلخ، هرات و سیستان بوجود آمده است.

کلمهٔ دری را گاهی به فصیح نیز تعبیر کرده اند و وقتی که دری می‌گفتند مراد آن ها لغت فصیح می‌بود. این زبان از اوایل قرن دوم بنابر علل تاریخی و راه یافتن رجال خراسان (مانند یحیی برمکی) از بلخ و طاهر فوشنجی از هرات به دربار خلفا اعتبار گرفت وکم کم کسب نفوذ کرد ودیری نگذشت که در پرتو قیام ها و نهضتهای بوسلمه و ابومسلم خراسانی وتشکیل دولت های مستقل و نیمه مستقل طاهری، صفاری، سامانی، غزنوی، غوری ... نضج گرفت. چون صحنهٔ تمام این مبارزات نظامی و سیاسی نهضت های فکری واجتماعی وجنبش های ادبی خراسان وسیستان بود، مردم این ناحیه به افتخارات گذشته، زبان وملیت وآنچه به آن ها پیوسته است علاقه پیدا کردند و بدینوسیله زبان دری را نیز از خاک برکشیده و مورد توجه قرار دادند تا جایی که یعقوب لیث صفاری شعرای دربار خود را به شعر گفتن دری برانگیخت. به هر صورت این زبان در طی چندین قرن تکامل خود از هند تا ترکیه عثمانی زبان ادبی اقوام گردید. نویسنده گان وشاعران در همه جا و همه سرزمین ها آثار گرانبها باین زبان شیرین وفصیح بوجود آورده آن را پر بار وغنی ساختند. صدها دیوان شعر، کلیات شاعران نام آور همچون سنایی، مولانا، سعدی، حافظ، عمر خیام، مسعود سعد سلمان، جامی، بیدل، صائب، امیر خسرو بلخی دهلوی، ملک الشعرا بهار، قاری عبدالله، استاد بیتاب، غلام محمد طرزی، خلیل الله خلیلی وصد ها شاعر دیگر همه به زبان واحد شعر دری شعر سروده اند.

زبان دری چنانکه گفته آمد در طول حیات خود زبان ادبی ورسمی بوده وحتی مکاتبات رسمی وشخصی بدین زبان به عمل می‌آمد. نیرومندی زبان دری و دامنهٔ وسیع ادبیات آن در افغانستان وکشور های همجوار به حدی است که بسیار کسان ودانشمندان وشاعرانی که زبان مادری شان دری نیست به این زبان روی آورده آثار زیبا واشعار آبدار خودرا به زبان دری انشاکرده اند. مانند: عایشهٔ درانی، عبدالعلی مستغنی، سردار غلام محمد خان طرزی واستاد خلیل الله خلیلی، علامه اقبال لاهوری وشاعرانی از کشمیر مانند (خوشگو) همه به زبان فارسی دری شعر گفته اند وآثار گرانقدری به جای گذاشته اند.

راهنمای تدریس درس (سر زمین من)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	سرزمین من و قواعد دستوری
هدف کلی	معرفی کشورعزیز ما افغانستان وآشنایی با اقوام مختلف کشـور، رسـوم و عنعنـات آنهـا و فرا گرفتن اسم
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • با بزرگ مردان این سرزمین آشنا گردیده از رسم و رواجها و تاریخ درخشـان نیاکـان خود آگاهی حاصل نمایند. • از بخش قواعد دستوری اسم را فرا گیرند و معانی واژه های جدید را بداننـد و در کـار های موارد لازم به کار گیرند. • تقویهٔ مهارت های درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمـع، تحلیـل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن و اندیشه در وجود شان رشد نماید. • حس وطن دوستی در وجود شان تقویت گردد.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفردی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تخته پاک، تباشیر، قلم، کتاب، کتابچه. در صـورت امکـان تصـاویری از لبـاس هـا وبعضی وسایل دیگر اقوام مختلف.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده و سؤال هایی آن از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از سلام و احوالپرسی و پاسخ به حاضری، کارخانه گی خود را ارائه می‌نمایند.	(۱۳) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و متن درس را با صدای بلند و رسا طوری که همه بتوانند بشنوند بخواند. تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و دقیق صورت گیرد. • پس از آن از چند شاگرد بخواهد که به نوبت سه سه سطرمتن درس را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند، تا شاگردانی که در خواندن وتلفظ کلمه ها مشکل دارند رفع گردد. آن ها در جریان خواندن درس کمک شوند تا اشتباهات اصلاح گردد. • پس از پایان خواندن درس، ابتدا تمام درس توضیح شود، سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش هایی را در مورد درس جدید مطرح کند.	• به دقت به خواندن درس گوش می دهند. • به نوبت سطر های درس را می‌خوانند. • به توضیحات دقیق می‌شوند. • به پرسش ها پاسخ می‌گویند	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم اساسی، بخش « توضیحات » را بخواند و شرح دهد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی وروحی شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • طرح پرسش های عمده در مورد درس ساعت قبلی به صورت شفاهی؛ مانند: دانشمندان افتخار آفرین سر زمین ما کی ها بودند؟	• پس از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۱) دقیقه
قسمت دوم درس (قواعددستوری)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیر عملی گردد: • بخش « قواعد دستوری» را بخواند و تشریح نماید. • پس از آن مثال های آن را روی تخته بنویسد و توضیح دهد. • سپس از شاگردان بخواهد که مثال های دیگری خارج از کتاب روی تخته بنویسند و در جمله های ساده استعمال کنند. • متن «خلاصهٔ درس» را بخواند و توضیح دهد.	• دقیق بخش « قواعد دستوری» را گوش می‌کنند. • دقت نمایند. • مثال ها را می‌نویسند و در جمله ها به کار می‌برند. • شاگردان به « خلاصهٔ درس» گوش می‌دهند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم کلی واساسی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان . • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و پرسش از غیر حاضران. • پرسش هایی در مورد اسم و انواع آن با ارائهٔ مثال از شاگردان شفاهی صورت گیرد.	• پاسخ به سلام و اطمینان از صحتمندی • پاسخ به حاضری • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • فعالیت« بشنو وبگو» را با سؤال وجواب وکمک در ارائهٔ جواب ها اعمال نماید. • از شاگردان بخواهد که دو دو نفر در بارهٔ رسوم وعنعنات افغانستان با یکدیگر بحث نمایند. هر کدام که بهترین بحث را انجام داد مورد تشویق قرار گیرد. • فعالیت « بخوان و بنویس »را مطرح نماید واز شاگردان بخواهد که آن را در کتابچه های خود کار نمایند. وهمچنان جای های خالی را دقیق خانه پری کنند.	• در پاسخ دهی سهم فعال بگیرند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را در کتابچه های خود کار می‌نمایند.	(۲۸) دقیقه
کار خانه گی	کارخانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن آعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

غزنه: شهر قدیمی غزنی منطقه یی تاریخی و باستانی در افغانستان است که برج های باستانی آن بیش از دو هزار سال قدامت دارد. در گذشته شهر قدیمی غزنی دارای ۳۶ برج بود، اما اکنون تعداد آن‌ها به ۲۸ برج کاهش یافته است که در معرض فرسایش و تخریب شدید استند.

بلخ: از شهر های قدیمی افغانستان است که در فاصلهٔ ۲۰ کیلومتری مزار شریف قرار دارد. شهر مذکور به ام البلاد افغانستان مشهور است. آثاری که ازآن جا به دست آمده قدامت دیرینه دارد وبیشتر آن مربوط به قبل از اسلام است. بلخ مرکز تمدن آریایی ها بوده. شاعران، دانشمندان و ناموران مشهور چون مولانا و رابعه در این سرزمین به دنیا آمده وآثار گرانبهایی از خود به جا مانده اند.

هرات: از شهرهای قدیمی ومشهور افغانستان است در طول تاریخ حلقهٔ رابطهٔ افغانستان با ایران وخاورنزدیک یا آسیای میانه بوده است. این شهر در طی قرون ۱۵ و۱۶ میلادی برابر با نهم و دهم هجری یکی از مراکز مهم علمی و از جملهٔ مرکز هنر بوده و طی این دوره فرمانروایان تیموری شاهکارهای معماری، ابنیه وآثاری پدید آورده اند که از نظر ظرافت بسیار قابل توجه استند.

خراسان

کلمهٔ خراسان در زبان پهلوی مفهوم کشور آفتاب برآمد؛ یعنی شرق زمین را دارد. خراسان در عهد ساسانیان مناطق ذیل را در بر داشت: مرو، بلخ، تخارستان، هرات، فوشنج، بادغیس، سیستان و ماورا ء النهر. بعدها حدود شرقی آن قرار نوشته جغرافیه نویسان عرب تا به هند نیز می‌رسید. در قرن نهم میلادی تمام والیان عرب که در حصص مفتوحهٔ افغانستان از دربار خلفای دمشق و بغداد مقرر واعزام می‌شدند. بدون استثناء امیر خراسان عنوان داشتند. همچنان شعرا و نویسنده گان آن روزگار، پادشاهان افغانستان چون امرای طاهری، صفاری، سامانی، سلاطین غزنوی وغوری و تیموری را پادشاهان خراسان نام برده اند.

بعدها در قرن های ۱۲ و ۱۳ هجری بود که به تدریج کلمهٔ افغانستان جای خراسان را گرفت و بالاخره نام رسمی این کشور گردید. خراسان از قرن پنجم میلادی تا قرن (۱۹) م. در طی یک ونیم هزار سال نام مملکت افغانستان به شمار می‌رفت.

درس پنجم

راهنمای تدریس درس کشاورزی (زراعت)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	زراعت (کشاورزی) و قواعد دستوری
هدف کلی	اهمیت کشت وزراعت در آبادانی کشور، زحمت کشی یک کشاورز و فرا گرفتن اسم عام
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • فواید کشت و زراعت را بدانند. • ازبخش قواعد دستوری اسم عام را فرا گیرند ومعانی واژه های جدید را بدانند. • توانایی انجام فعالیت های مربوط به درس در وجود شان رشد نماید. • به اهمیت سرسبزی و کشت و زراعت پی ببرند و برای سرسبزی وطـن عزیـز خـود کوشش نمایند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تصاویری از مزارع سبز و درختان گوناگون.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارخانه گی درس ساعت قبلی. • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش عمده • ایجاد انگیزه با طرح پرسش های بخش ورودی درس جدید از شاگردان به صورت شفاهی	• پس از سلام واحوالپرسی و پاسخ به حاضری کارخانه را ارائه می‌نمایند. • به پرسش های درس گذشته و بخش ورودی پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و درس جدید را با صدای بلند ورسا طوری که همه شاگردان بتوانند آن را بشنوند آغاز نموده وتا پایان ادامه دهد. تلفظ واژه ها و جمله ها به صورت واضح بیان گردد. • پس از آن، نخست تمام درس توضیح داده شود، بعد مفهوم شعر کشاورز و پرنده تشریح گردد. • ازچند شاگرد خواسته شود که سه سه سطر متن درس را با صدای بلند بخوانند واز چند شاگرد دیگر خواسته شود که دودو بیت شعر کشاورز وپرنده را بخوانند تا شاگردانی که در خواندن مشکل دارند رفع گردد. آنها کمک وتشویق شوند. • معانی واژه های مشکل توضیح گردد.	• با دقت به خواندن درس معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • به دقت گوش می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • به توضیح معانی واژه های مشکل گوش می‌دهند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن و توضیح معانی واژه های مشکل، بخش « توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • پرسش های از درس ساعت قبلی طرح شود و به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها گوش داده پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • سپس متن کامل بخش« قواعد دستوری» خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه و مثال های آن را روی تخته بنویسد. • چند اسم را روی تخته بنویسد واز شاگردان بخواهد که اسم های عام را تشخیص نمایند؛مانند: افغانستان، گل، مردم، سعدی، کارگر، احمدشاه درانی، کتاب، میز، سرک و... در کلمه های بالا اسم های که زیر شان خط گرفته شده اسم های عام اند. • سپس از شاگردان خواسته شود که مثال هایی خارج از درس بگویند؛ مانند: شهر، کشور، مکتب و... • پس ازآن« خلاصۀ درس» خوانده شود وتوضیح گردد.	• با دقت گوش می‌دهند. • دقیق به توضیحات بخش « قواعد دستوری» گوش می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند. • با انتخاب معلم خویش مثال ها را ارائه می‌دارند. • خلاصۀ درس را گوش می‌دهند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم کلی واساسی، خلاصه و نتیجۀ درس یکباردیگر به شاگردان ارائه گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صـنف و گـرفتن حاضری • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از بخش اول و دوم درس پرسش هایی اساسـی و مهـم را طرح نماید.	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • فعالیت « بشنو و بگـو» را در صـنف مطـرح نموده و از شاگردان بخواهد کـه بـه پرسـش هـا پاسخ بدهند. • پس ازآن فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح گردیـده از شـاگردان خواسـته شـود کـه آن را درکتابچه های خویش کار نمایند. • از شاگردان بخواهد که جاهای خـالی جملـه ها را با کلمه های مناسب خانه پری نمایند.	• در اجرای این فعالیت سـهم فعال می‌گیرند. • فعالیت « بخوان و بنـویس» را در کتابچــه هــای خــود کــار می‌کنند. • خانه پری می‌کنند.	(۲۸) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی پس از توضیح برای شاگردان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گـردد، اگـر شـاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و در ضمن در مورد درس ساعت بعـدی روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند، پس از آن اعلام پایان درس وخـدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

افزار ماشینی

افزار یا ابزار هر سامان و آلتی را گویند که پیشه وران و کار گران با آن کار کنند مانند: اره، تیشه، چکش و امثال آن؛ اما افزار ماشینی مراد از سامان آلاتی است که توسط ماشین کار صورت گیرد.

اقلام صادراتی

اقلام که از داخل کشور به کشورهای دیگر صادر گردد. اقلام صادراتی کشور ما: پوست، پوست قره قل، قالین، میوه های خشک و تازه، صنایع دستی، گیاهان دارویی و غیره می‌باشد.

زراعت

زراعت در تهیهٔ مواد غذایی برای نفوس رو به افزایش نقش تعیین کننده را ایفا می‌کند. انکشاف وتوسعهٔ زراعت برای همه جوامع به خصوص ممالک عقب مانده که در صدد صنعتی شدن قرار دارند مهم و ضروری پنداشته می‌شود. بخش زراعت در چهار چوب انکشاف اقتصادی وظیفه دارد تا مواد ارتزاقی را برای افراد کشور تهیه و تولید نماید، همچنان مواد خام را برای صنایع داخلی تدارک نموده ودر ازدیاد صادرات حتی المقدور سهم خویش را ادا کند .هر گاه بخش زراعت برای تامین اهداف اقتصادی نتواند کاری را از پیش ببرد عواقب وخیم متوجه اقتصاد کشور شده به افزایش مصارف زنده‌گی می‌انجامد و تادیات را تحت فشار قرار داده، پیشرفت صنایع را به کندی مواجه می‌سازد . پس نقش زراعت برای تهیه وتولید مواد خام مورد ضرورت صنعت دارای اهمیت خاص می‌باشد. زراعت اساس انکشاف همه بخش های اقتصاد ملی را تشکیل داده با اضافه تولید محصولات زراعتی امکان فعالیت های اقتصادی گسترش وتولید هر بخش بوجود می‌آید. اما طوری که امروز بعضی از سیستم های اقتصادی کشورهای عقب مانده نشان می‌دهد در این کشورها اضافه تولید زراعتی وجود ندارد و یا به ندرت دیده می‌شود. و مردم این کشور ها در حالت نسبی ویا حد اقل معیشت زنده گی قرار دارند.

برای کشور ما افغانستان که ۸۵ ٪ نفوس آن به کشت و زراعت مصروف بوده اند، رسیدن به اهمیت زراعت وارزش های حیاتی آن در جامعه و به خصوص اقتصاد ملی باید به این نکته توجه صورت گیرد و دیده شود که سهم سکتور زراعت در عاید ملی چقدر است و دقت به عمل آید که هر تبعهٔ از کشور چقدر از عایدات خود را در جهت خریداری اجناس زراعتی اختصاص می‌دهد؛ همچنان چه تعداد از نیروهای کار در این سکتور مشغولیت و مصروفیت تولیدی دارند و به عبارهٔ دیگر سطح استخدام در این کشور تا چه حد می‌رسد. روی این دلایل، می‌توانیم اهمیت زراعت واقتصاد زراعتی را درجامعه و اقتصاد ملی در کشور های عقب مانده و رو به انکشاف مطرح و به تحلیل آن اقدام کرد.

اگر سهم زراعت را در تولید مواد مورد ضرورت اجتماعی خلاصه کنیم چنین بر می‌آید که رشد متداوم زراعت به زیاد شدن تولید اجتماعی منجر شده سبب بلند رفتن سطح زنده گی می‌گردد. سهم سکتور زراعت در تهیهٔ قوای کار نیز از اهمیت خاص بر خوردار است . در صورتی که به این سکتور توجه شود، به تعداد کثیری از افراد بیکار و فاقد کسب زمینهٔ کار مساعد و از بیکاری در جامعه جلوگیری به عمل می‌آید.

درس ششم

راهنمای تدریس درس (ترانهٔ بهار)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ترانهٔ بهار و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با زیبایی های طبیعت در فصل بهار و فراگرفتن اسم خاص
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • با زیبایی های فصل بهار آشنا گردند و خصوصیات این فصل زیبا را بدانند. • اسم خاص را بشناسند، با معانی واژه های جدید آشنا گردند ودر کار های بعدی خود به کار گیرند. • تقویهٔ مهارت های درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، گوش فرادادن، اندیشه و قیاس و تحلیل و برداشت مطالب در وجود شان رشد نماید. • به اهمیت و ارزش این فصل زیبا پی برده و از زیبایی های این فصل لذت ببرند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن وممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتا بچه، در صورت امکان تصاویر زیبا که نشان دهندهٔ فصل بهار باشد.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۱) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری وارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های معلم پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ارزیابی از درس گذشته با طرح چند پرسش • ایجاد انگیزه با طرح پرسش های بخش ورودی درس از شاگردان	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• با دقت به دکلمهٔ ترانه و تلفظ واژه ها گوش می‌دهند. • به نوبت سطر های ترانه را می‌خوانند. • به توضیحات دقیق می‌شوند به پرسش ها پاسخ می‌گویند. • پاسخ می‌گویند.	درس با نام وياد خدا(ج)آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده و ترانهٔ بهار را باصدای بلند ورسا طوری دکلمه نماید تا همهٔ شاگردان بشنوند، تلفظ واژه ها شمرده و واضح بیان گردد. • از چند شاگرد بخواهد که دودو سطر ترانه را به نوبت به صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند تا شاگردانی که در خواندن وتلفظ واژه ها مشکل دارند رفع گردد، آن ها در جریان خواندن درس کمک وتشویق شوند. • پس از پایان خواندن، ابتدا کل متن توضیح داده شود. سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش هایی را از درس ارائه شده طرح نماید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۵) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم اساسی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۴) دقیقه	در این قسمت به پرسش های باقیماندهٔ شاگردان معلم پیش بین باشد و پاسخ ارائه گردد. در ضمن پرسش های احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم محترم مطرح شود، پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • ارزیابی درس ساعت قبلی با طرح چند پرسش به صورت شفاهی	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یابد ومراحل زیر عملی گردد: • بخش « قواعد دستوری» را با صدای بلند بخواند و مثال های آن را ارائه نماید. • سپس توضیحات لازم در مورد اسم خاص دهد وچند مثال دیگر خارج از درس روی تخته بنویسد، مانند: آفتاب، مولانا، هندوستان و غیره که اسم های خاص اند. • از شاگردان خواسته شود که به نوبت مثال های از اسم خاص بروی تخته بنویسند. سپس چند شاگرد برای این اسم ها جمله های ساده بگویند. آن ها کمک، راهنمای وتشویق شوند. • پس از آن خلاصۀ درس خوانده شده توضیح گردد.	• با دقت گوش می‌دهند. • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • به نوبت مثال های از اسم خاص روی تخته می‌نویسند وبرای آن ها جمله می‌گویند. • به خلاصۀ درس توجه می‌کنند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم اساسی، یکبار دیگر خلاصۀ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد، در ضمن به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پس از سلام و احوالپرسی به پرسش ها پاسخ های متفاوت می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف وگرفتن حاضری • سؤال هایی را در مورد فصل زیبای بهار و اسم خاص طرح نماید و به صورت شفاهی از شاگردان بپرسد.	**بخش مقدماتی**
(۲۳) دقیقه	• فعالیت ها را طبق هدایت اجرا می‌کنند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • بخش«بشنو و بگو» را توسط دو تیم اجرا نماید. طوری که یک تیم سؤال کننده وتیم دیگر پاسخ دهنده باشند. • پس از آن فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح شود واز شاگردان خواسته شود تا در کتابچه های خود کار نمایند. آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	**قسمت دوم درس (فعالیت ها)**
(۶) دقیقه	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر، کارخانه گی به شاگردان توضیح گردد، سپس کار خانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		**کارخانه گی**
(۶) دقیقه	دراین قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا آنها آماده گی داشته باشند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

معلومات اضافی

فرخی سیستانی

ابو الحسن علی بن جولوغ فرخی سیستانی از شاعران بزرگ دربار سلطان محمود غزنوی بود، ابتدا به دربـار چغانیـان رفت و ابوالمظفر احمد بن محمد امیر چغانی را مدح کرد و مورد نوازش او قرار گرفت. پس از آن به دربار غزنوی روی نهاد و مورد اکرام لطف محمود غزنوی واقع شد. قسمت عمدهٔ قصاید فرخی در مدح سلطان محمود و پسران و برادرش و وزیران و ندیمان آنان می‌باشد. دیوان فرخی بیش از نه هزار بیت دارد و شامل قصاید و غزلیات و قطعات و ترجیع بنـد و رباعیـات بود و اشعارش بسیار ساده و طبیعی است.

مفهوم شعر فرخی

طبیعت در فصل بهار زیبایی های خاص خود را دارد، دراین فصل سبزه زار ها مانند تکه های ابریشمی رنگارنگ جلوه نمایی می‌کنند. قوس قزح که در بین عوام بنام کمان رستم یاد می‌شود در بالای کوه ها زیبایی خاصی دارد.

خاک در فصل بهار از بوی گل های وحشی و خود رو و سبزه های زنگاری بوی مشک مـی‌دهـد. درخـت بیـد اولـین درختی است که در فصل بهار پیشتر از دیگر اشجار سبز می‌شود که هر برگ آن چون پر طوطی زیبا می‌باشد.

در بهار وقتی که باد می‌وزد بوی سبزه ها و گلها را با خود انتقال داده و زمانیکه این بوی خوش بـه مشـام مـی‌رسـد انسان به وجد آمده و روحاً شاد و مسرور می‌گردد ؛ زیرا انسان فکر می‌کند که بـاد بـا خـود مُشـک را بـه هـر طـرف نشـر می‌کند. گلهای چمن در باغ جلوه نمایی دارد به خصوص نسترن و ارغوان در این فصل چون مروارید سفید و لعل بدخشـی جلوه گری می‌کنند، خلاصه این گلهای رنگارنگ نمـا و آب هـای روان نقـره فـام سـبب خوشـی و آرامـش روح انسـان می‌شود.

راهنمای تدریس درس (عایشهٔ درانی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عایشهٔ درانی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با عایشهٔ درانی، افکار و آثار او و فرا گرفتن اسم مفرد و جمع
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان می‌خواهیم: • با عایشهٔ درانی یک تن از چهره های درخشان و مانده گار زن در عرصهٔ شعر افغانستان و نقش زنان در این عرصه آشنا گردند. • از بخش قواعد دستوری، اسم مفرد و جمع را فرا گیرند و معانی واژه های جدید را بدانند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، برداشت و تحلیل مطالب و سخنرانی در برابر جمع، اندیشه و قیاس در وجود شان رشد یابد. • به ارزش و احترام مقام معنوی شاعران و بزرگان معتقد شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • تنظیم صنف وگرفتن حاضری. • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش. • ایجاد انگیزه با طرح پرسش های بخش ورودی درس از شاگردان به صورت شفاهی.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های در س گذشته و بخش ورودی پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و درس جدید را با صدای بلند و واضح آغاز نموده و تا پایان ادامه دهد همچنان تلفظ واژه ها وجمله ها به صورت واضح بیان گردد. • ازچند شاگرد خواسته شود که دو یا سه سطر متن درس را به نوبت با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند . تا شاگردانی که در خواندن وتلفظ درس مشکل دارند رفع گردد. معلم محترم متوجه درست خوانی واشتباهات آنها باشد واصلاح نماید.آنها کمک، راهنمای وتشویق شوند. • پس از پایان خوانش، ابتدا کل درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • پرسش هایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • معانی واژ ه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را می‌شنوند. • به نوبت درس جدید را می‌خوانند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • به پرسش های پاسخ می‌گویند. • دقیق به معانی واژه ها گوش می‌دهند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن و توضیح معانی واژه های مشکل، بخش « توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات شاگردان جواب متناسب ارائه گردد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • طرح پرسش های در بارهٔ دوره های زنده گی، آثار و دوران پخته گی شعر عایشهٔ درانی به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	- بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها گوش داده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • متن کامل بخش « قواعد دستوری »را بخواند، توضیحات مناسب ارائه داده، مثال های آن را روی تخته نوشته،شرح دهد. • قسمت های مختلف « قواعد دستوری» مشخص شود. • سپس از چند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شود که چند اسم مفرد و جمع بگویند وآن ها را روی تخته بنویسند و پس از آن در جمله های مناسب به کار ببرند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از اسم مفرد وجمع را در کتابچه های خود بنویسند.	• دقیق به خواندن بخش قواعد دستوری گوش می‌دهند. • دقیق می‌شوند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • مثال های دیگری از اسم مفرد وجمع را در کتابچه های خود می‌نویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده می‌شود. در ضمن به پرسش های احتمالی شاگردان جواب متناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۵) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام وحاضری و دادن اطمینان از صحتمندی • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش های از بخش اول و دوم درس برای اطمینان از یادگیری شاگردان	**بخش مقدماتی**
(۲۲) دقیقه	• طبق هدایت عمل می‌کنند. • در گروه ها انجام می‌دهند. • این فعالیت را اجرا می‌کنند. • در کتابچه های خود کار می‌کنند. • فعالیت را اجرا می‌کنند.	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغازنموده ومراحل زیر عملی گردد: • بخش«بشنو و بگو» را با پرسش و پاسخ و کمک در ارائه پاسخ ها اجرا کنند. • از شاگردان خواسته شود که به گروه ها تقسیم شوند ودر مورد زنده گی و آثار عایشه درانی و نقش زنان در عرصۀ ادبیات کشور گفتگو نمایند.آن ها کمک و راهنمایی شوند. • فعالیت « به دوستانت بگو» را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که آن را انجام دهند. • پس ازآن فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح شود و ازشاگردان خواسته شود که آن را در کتابچه های خویش بنویسند. آنها کمک وتشویق شوند. • کلمه های زیر برای شاگردان املا گفته شود. متضاد، ترقی، سعادت، توانایی، سحر، پاک.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۱۰) دقیقه	۱. قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم نمونۀ کلام « عایشۀ درانی» یک بار دیگر به شاگردان توضیح داده شود. ۲. کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		**کارخانه گی**
(۳) دقیقه	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا نا نا گفته مانده باشد پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب متناسب ارائه گردد. همچنان در بارۀ درس ساعت بعدی روشنی انداخته شود . پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند درآنها تغییر وارد کند؛ مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

عایشهٔ درانی از جملهٔ شاعران برجستهٔ زن در تاریخ ادبیات دری بوده ونام جاودانی از خود به جا مانده است.دیوان عایشه در ماه رمضان سال ۱۳۰۵ هجری قمری در مطبعهٔ سرکاری دارالسلطنهٔ کابل، به اهتمام منشی عبدالرزاق بیگ، از طبع بیرون شده است. این دیوان دارای (۳۸۰) صفحه می‌باشد، که بیست وهشت صفحهٔ آن را قصاید و (سه صدو پنجاه ودو) صفحهٔ آن را غزلیات وانواع دیگر شعر، مقدمه وتفریظ احتوا می‌کند. هر صفحهٔ این دیوان حداکثر (چهارده) بیت دارد.

دیوان عایشه مشتمل است بر قصیده، مثنوی، مخمس، رباعی، قطعه، ترجیع بند و امثال آن.

عایشهٔ درانی در غزل به خواجه حافظ شیرازی ودر قصیده به اشعار منوچهری دامغانی شاعر دربار غزنه نظر داشته است. وی در سال ۱۲۳۵ هجری وفات نموده است.

جریدهٔ نسیم سحر عایشهٔ درانی را از این جهت که دیوانش به چاپ رسیده وشرح حالش روشن است از خوشبخت ترین شاعران وطن می‌شمارد.

نمونهٔ کلام

به تیر غمزه ام کردی نشانه — کنم پیش کی از دست تو فریاد
دلم بردی ورخ پنهان نمودی — چه باشد گر به دیدارم کنی شاد
جفا هاییکه از دست تو دیدم — نکرد این ظلم را شیرین به فرهاد
ترا این رسم بد عهدی که آموخت — که هرگز از غریبان ناوری یاد
وجودم سوختی در تار هجران — چو خاکستر مرا دادی تو بر باد

(غزل)

مفهوم نمونهٔ شعر شفق که در کتاب درسی آمده است.

شفق را لاله گون دیدم نماز شام در گردون — مگر خورشید را کشته که دارد دامن پر خون

در وقت غروب آفتاب فضای آسمان در همان سمت غروب به مثل سرخی چون سرخی گل لاله معلوم می‌شود. این لاله گون بودن شفق یک واقعیت است در حالیکه شاعر از حسن تحلیل کار گرفته می‌گوید: مگر خورشید کسی را کشته که دامنش پر خون معلوم می‌شود.

شفق: سرخی افق پس از غروب آفتاب تا نماز خفتن و نزدیک آن و یا نزدیک تاریکی شب. سرخی بامداد و شام که پیش از طلوع افتاب یا پس از غروب آن پدید آید. همچنان شفق نوری که تا مدتی پس از غروب خورشید از آسمان به زمین میتابد.

راهنمای تدریس درس (حکایت دل من در برابر مادر)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حکایت دل من در برابر مادر و قواعد دستوری
هدف کلی	بیان مقام والای مادر، احترام به آن و فراگرفتن اسم ساده
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • مقام والای مادر را بدانند . وبه آن احترام نمایند. • از زحماتی که مادر متحمل می‌شود، آگاه شوند. • از بخش قواعد دستوری اسم بسیط یا ساده را بشناسند ومعانی واژ ه هـای جدیـد را فرا گیرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابـر جمـع، تحلیـل و برداشـت مطالب، گوش فرا دادن واندیشه وقیاس در وجود شان رشد نماید. • به مقام مادر ارج بگذارند و به مادران خود عزت واحترام قایل شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه. ودر صورت امکان تصویری از یک مادر.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • بررسی کارخانه گی و ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش. • ایجاد انگیزه با طرح پرسش های بخش ورودی درس از شاگردان به صورت شفاهی	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش ها پاسخ های متفاوتی ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • از شاگردان خواسته شود که متن را برای مدت معین خاموشانه بخوانند و واژه های جدید را بیرون نویس نمایند؛ سپس متن درس را با صدای بلند ورسا، طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخواند و تا آخر ادامه دهد. تلفظ واژه ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از خواندن درس، ابتدا تمام متن توضیح داده شود، سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • ازچند شاگرد بخواهد که دو یا سه سطر متن درس را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند. آن ها کمک وتشویق شوند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از درس ارائهٔ شده پرسش های را طرح کند.	• خاموشانه می‌خوانند. با دقت به خواندن متن گوش می‌کنند. • به توضیحات دقیق می‌شوند. • به نوبت می‌خوانند. • پاسخ می‌گویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم اساسی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۸) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • ارزیابی درس ساعت قبلی با طرح چند پرسش به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • بیت هایی را که در بارهٔ مادر در درس ساعت قبلی خوانده اند تکرار نماید وتوضیحات لازم دهد. • پس از آن، بخش «قواعد دستوری» را با صدای بلند بخواند و مثال های آن را روی تخته بنویسد وتوضیح دهد. • چند نوع اسم را روی تخته بنویسد؛ مانند: گلخانه، دریا، زیرزمینی، میز، دواخانه، قلم، کتاب و...از شاگردان بخواهد از بین آن ها اسم های ساده را مشخص نمایند. سپس برای آن اسم یک جملهٔ ساده بگویند.آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند. • عنوان خلاصهٔ درس به شاگردان خوانده شود وتشریح گردد.	• به خواندن وتوضیحات گوش می‌دهند. • با دقت به بخش «دستورزبان» گوش می‌دهند. • اسم های ساده را مشخص نموده در جمله استعمال می‌کنند. • به خلاصهٔ درس توجه می‌کنند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم اساسی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۷) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های باقیماندهٔ شاگردان پاسخ ارائه شود، در ضمن پرسش های احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط معلم محترم مطرح شود . پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • از بخش اول و دوم درس سؤال های را مطرح نماید تا از یادگیری شاگردان مطمین شود.	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • فعالیت ها را طبق متن کتاب درسی مرحله به مرحله به منصهٔ تطبیق قرار دهد. • از «بشنو و بگو»آغاز نماید و مرحله به مرحله پرسش ها را در برابر شاگردان قرار دهد واز آنها پاسخ بخواهد. • در برابر پاسخ صحیح با کلمه های تشویق آمیز شاگردان را تقدیر نماید و هر گاه اشتباه پاسخ دادند آنها را راهنمایی و کمک نماید.. • فعالیت « بخوان و بنویس» را مطرح نموده از شاگردان بخواهد تا آن را در کتابچه های خود کار نمایند.آن ها در جریان فعالیت ها زیر نظارت معلم بوده کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	• در اجرای فعالیت ها سهم فعال می‌گیرند. • فعالیت «بخوان و بنویس» را درکتابچه های خود کار می‌کنند. سپس برخی قسمت های آن را با صدای بلند در صنف می‌خوانند.	(۲۹) دقیقه
کار خانه گی	کار خانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد، در ضمن در بارهٔ درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده باشند . پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

سجده

در لغت اظهار فروتنی کردن ودر فقه عبارت است از هیأت وکیفیت مخصوص که در نمازهای فرض واجب، سنت و مستحب انجام می‌پذیرد. سجده یکی از ارکان نماز است. در فقه عبارت است از گذاشتن پیشانی وکف دو دست وسر دو انگشت بزرگ پا ها بر زمین و آن بر چند قسم است: سجده های نمازهای فرض، سنت، واجب، مستحب و سجدۀ تلاوت.

مهر مادر

مادر مانند باغبانی است که بوستان را پرورش می‌دهد.

خشم مادر لبریز ازمهربانیست . مهربانی مادر را بار ها یادکرده ایم وستوده ایم؛ ولی، لحظه های ناب خشم وقهر او را نیز می‌ستاییم، زمانی که ما به طرف بیراهه می‌رفتیم؛ لحظاتی که دست به خطا می‌بردیم واز سر جهل و نادانی راه نا فرمانی پیش می‌گرفتیم. نه به کلام مادر دل می‌سپردیم ونه به نگاه او. سر در جیب جهالت فرو کرده، راه خود را می‌رفتیم واو چون کوهی بزرگ، راه بر ما می‌بست ومی دیدیم که با آن خشم لبریز از مهربانی اش، چه گونه راه ما را به سوی خطا بسته است وآنگاه به سپاسش می‌نشستیم.

به همان اندازه که مهربانی و لطافت مادر قابل ستایش است، قدرت مندی واستواری اودر راه تربیت صیحح کودک نیز قابل تحسین وشایستۀ ستایش است. مادر فهمیده و دانا، با جدیت از مشاجره با کودک و یا کوتاه آمدن در مورد خواست های نا به جای او دوری می‌کند و با قدرت مندی، راه اورا بر خطا می‌بندد واین، بهترین راه برای حفظ سلامت جسمی و روحی کودکی است که نه خوب وبد را می‌شناسد ونمی تواند بفهمد وبشناسد.

مادر مسلمان، در کنار همه محبت های مادرانه و عاطفۀ بی پایانی که خداوند به او بخشیده، چون راهنمایی است که کودک را از همان ابتدا با اصول اسلامی آشنا می‌کند.

حساسیت وظایف مادر به قدری والا ودقیق است که توجه یا عدم توجه به آن، تأثیر آشکار و عمیقی برآیندۀ کودک وجامعه می‌گذارد.

مادران جلوه های صبوری و آیینه های بردباری اند که کودک را از آغاز بودنش در آغوش پرمهر خویش گرفته و در پناه حمایت خود می‌پرورانند. لحظه یی از فکر کودک خود غافل نمانده واندکی بی توجهی به او روا نمی دارند. پس تجلیل ویژۀ باید از مقام مادر صورت گیرد. خداوند (ج) در جای جای قران کریم، به تکریم واحترام پدر و مادر و احسان به آن ها سفارش ودر مواردی، احسان به والدین را در کنار عبادت حق ذکر می‌کند. پس بر همۀ ما واجب است که احترام مادر را داشته باشیم و همیشه دست به دعا بر داریم و از خدای یگانه برای همه مادران مهربان برکت، رحمت وعزت طلب نماییم. و فرزندان نیک و صالح برای آن ها باشیم.

پشیز: کوچکترین واحد بی ارزش پول یا پیسه می‌باشد، یعنی یک پول سیاه یا یک پیسه

راهنمای تدریس درس (مکتب)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	مکتب و قواعد دستوری
هدف کلی	دانستن اهمیت وارزش مکتب رفتن و تاثیر آن در اجتماع و فرا گرفتن اسم مرکب
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • مفهوم، معنا و ارزش مکتب رفتن را بدانند و در مورد علم ودانش آگاهی حاصل نمایند. • از بخش قواعد دستوری، اسم مرکب را فرا گیرند و معانی واژه های جدید را فرا گرفته و در کارهای بعدی خویش به کار ببرند. • تقویهٔ مهارت های درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن و اندیشه نزد شان رشد نماید. • به ارزش واهمیت مکتب باورمند شوند و به مکتب رفتن علاقه مند گردند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی وگروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه در صورت امکان استفاده از انترنت.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی وایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • بررسی کارخانه گی های درس گذشته • برای ایجاد انگیزه،خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده پرسیدن سؤال های آن از شاگردان	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های درس گذشته و بخش ورودی پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغازیافته ومراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده و درس جدید را با صدای بلند ورسا طوری که همه بشنوند آغاز نماید وتا پایان ادامه دهد. تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • از چند شاگرد خواسته شود که سه سه سطر متن درس را به نوبت به صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند. آن ها کمک وتشویق شوند. • پس از خواندن ابتدا تمام درس توضیح داده شود، پس از آن مفاهیم دشوار تشریح گردد. • برای اطمینان ازیادگیری شاگردان پرسش های را از درس جدید طرح نماید.	• به کتاب دقیق شده به خواندن درس جدید گوش می‌دهند. • درس رابه نوبت می‌خوانند. • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • پاسخ می‌دهند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، بخش « توضیحات » را بخواند و شرح دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش های پایانی شاگردان پاسخ ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • طرح چند پرسش از درس ساعت قبلی برای ارزیابی از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از سلام و احوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • پس از آن بخش « قواعد دستوری» خوانده شود و مثال های آن را روی تخته بنویسد و توضیح دهد. • کلمه های مانند: گلدان، رادیو، دست پاک، کتاب، گلخانه، دلشکسته، پنسل و... را روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد که اسم های مرکب را در آن ها تشخیص دهند؛ سپس به نوبت برای آن اسم ها جمله بگویند. آن ها کمک، راهنمایی و تشویق شوند. • سپس متن « خلاصۀ درس» با صدای بلند خوانده شود ومختصراً توضیح گردد.	• توضیحات را دقیق گوش می‌دهند. • به بخش «قواعد دستوری» دقت می کنند. • اسم ها را تشخیص می‌کنند وبرای آن ها مثال می‌گویند. • خلاصۀ درس را گوش می‌دهند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم کلی واساسی، خلاصۀ درس یکبار دیگر به شاگردان ارائه گردد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری. • طرح پرسش های در مورد اهمیت مکتب رفتن، فرا گیری علم و دانش و اسم مرکب به صورت شفاهی.	• پاسخ به سلام و اطمینان از صحتمندی • پاسخ به حاضری • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • فعالیت « بشنو و بگو» را با طرح پرسش ها اجرا نماید. • شاگردان را به گروه ها تقسیم نماید و از آنها بخواهد که در مورد خوبی های مکتب رفتن، درس خواندن و زیان های بی‌سوادی با هم گفتگو و بحث کنند. در آخرنمایندۀ هر گروه نتیجۀ بحث گروه خود را بیا ن نماید. • فعالیت « به دوستانت بگو» را به شاگردان هدایت دهد تا اجرا نمایند. • پس از آن فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح شده واز شاگردان خواسته شود که آن را در کتابچه‌های خود کار کنند.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • در گروه ها کار می‌کنند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • فعالیت «بخوان و بنویس» را در کتابچه های خود کار می‌کنند.	(۲۸) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

عرفان: عرفان نیز مانند ادبیات بنابر ماهیت وخصلت ذاتی خویش پدیده یبست فرهنگی، اجتماعی که پایه های آنرا احساس وعاطفۀ انسانی می‌سازد وآنچه در عرفان مطرح است، روح و روان آدمی است وبس. عرفان را محققان گوناگون تعریف ها کرده اند، ازجمله: عرفان آموزشی است که جهات مثبتی مانند: آزاد اندیشی، مناعت نفس، بی اعتنایی به ظواهر، وارسته گی روحی وبصارت عمیقتر در مسایل را دارا می‌باشد.

تمدن: تمدن را می‌توان به شکل کلی آن عبارت از نظم اجتماعی دانست که در نتیجۀ وجود آن خلاقیت فرهنگی امکان پذیر می‌شود وجریان پیدا می‌کند. در تمدن چهار رکن وعنصر اساسی را می‌توان تشخیص داد که عبارتنداز: پیش بینی واحتیاط در امور اقتصادی، سازمان سیاسی، سنن اخلاقی وکوشش در راه معرفت وبسط هنر. ظهور تمدن هنگامی امکان پذیر است که هرج و مرج و نا امنی پایان پذیرفته باشد، چه فقط هنگام از بین رفتن ترس است که کنجکاوی و احتیاج به ابداع و اختراع به کار می‌افتد وانسان خود را تسلیم غریزۀ می‌کندکه او را به شکل طبیعی در راه کسب علم ومعرفت وتهیۀ وسایل زنده گی بهبود می‌بخشد.

سیر معارف عصری افغانستان

مکتب را برای نخستین بار در تاریخ معاصر افغانستان به گونۀ نیمه عصری امیر شیر علی خان در سال (۱۸۷۵) میلادی در کابل ایجاد کرد که از دومکتب ملکی و نظامی تشکیل یافته بود. برخی از نویسنده گان اقدام امیر شیر علی خان را در تأسیس نخستین مکتب ناشی دیدگاه ها و پیشنهاد های سید جمال الدین افغانی تلقی می‌کنند. سید قاسم رشتیا مؤلف کتاب افغانستان در قرن نزده معتقد است که» : امیرشیرعلی خان مطابق پروگرامی که سید جمال الدین افغانی به وقت ترک وطن به او تسلیم کرده بود مکاتب ملکی وعسکری را برای بار اول در مملکت اساس گذاشت.»

مکتب ملکی امیر شیر علی خان به نام مکتب ملکی خوانین یاد می‌شد که در بالاحصار کابل تأسیس یافت که در آن اطفال خانواده های امیر و خوانین دربار مضامین حقوق، اداره، سیاست وعلوم ادبی را فرا می‌گرفتند. مکتب نظامی در شیر پور کابل تشکیل گردید. این هر دو مکتب ازسوی قاضی عبدالقادر مدیر مسؤول جریدۀ شمس النهار اداره می‌شد که در واقع او اولین وزیر افتخاری معارف کشور محسوب میگردد.

امیر شیر علی خان خودش از امور شاگردان وارسی می‌نمود و از امتحان آنها نظارت میکرد. در هر دو مکتب معلمین خارجی تدریس مضامین ریاضی، جغرافیه، کیمیا و نقشه کشی را به دوش داشتند. تشکیلات معارف در این زمان شامل یک آمر معارف، معلمان داخلی و خارجی، مبصر عمومی، تحویلدار، دفتر خرید و تهیۀ لوازم قرطاسیه و بودیجه می‌شد که مصارف استادان، نشر کتب ومصارف مستخدمین را در بر میگرفت.

بعداً در زمان امیر عبدالرحمن خان هر چند زمینه در عرصۀ تأسیس وانکشاف مکتب ومعارف عصری بیشتر از دوران پادشاهی امیر شیر علی خان در پایتخت مساعد بود؛ اما عبدالرحمن خان هیچ گامی را در این مورد برنداشت.اما شگفت آور این است که امیر عبدالرحمن خان در آخرین وصیت نامۀ خود به پسر و ولیعهد سلطنتش حبیب الله از اهمیت تعلیم وتربیه و تأسیس مکتب سخن می‌گوید. پسرش را با جدیت توصیه می‌دارد تا در زمان حکومتش به ایجاد وانکشاف تعلیم وتربیه اهتمام نماید.

امیر حبیب الله فرزند امیر عبدالرحمن خان از بنیانگذاران معارف عصری در افغانستان محسوب می‌شود. با وفات امیر عبدالرحمن در سال ۱۹۰۱ میلادی که پسرش امیر حبیب الله بر سریر امارت و سلطنت پدر تکیه زد، اولین گام های عملی را در تشکیل معارف عصری در نخستین سالهای سلطنت خویش برداشت. وی در سال ۱۲۸۲ خورشیدی تهداب اولین لیسه را در تاریخ معارف عصری افغانستان به نام لیسۀ حبیبیه در شهر کابل گذاشت. به اساس نوشتۀ مؤلف کتاب افغانستان در مسیر تاریخ : «این لیسه دارای سه درجۀ: ابتدایی (از صنف اول تا چهارم)، رشدی (صنوف پنجم، ششم وهفتم) و اعدادی (صنف های ۸، ۹، ۱۰، ۱۱) بود.

امیر حبیب الله علاوه از تأسیس لیسهٔ حبیبیه که یک مکتب و لیسهٔ ملکی شمرده می‌شد، به تشکیل مکتب حربیه نیز مبادرت ورزید. این مکتب در شهر کابل تأسیس شد.

بزرگترین تحول ودگرگونی در معارف افغانستان با شروع پادشاهی امان الله خان آغاز یافت . شاه امان الله در واقع بنیان گذار رسمی و ترویج کنندهٔ معارف عصری افغانستان است.

با شروع سلطنت امان الله خان تماس و ارتباط با کشور های خارجی به منظور انکشـاف وپیشـرفت در عرصـهٔ تعلـیم وتربیـهٔ عصری با جهان خارج اتخاذ شد. تعدادی از جوانها برای تعلیم وتحصیل به کشور های خارجی اعزام شدند. کتابخانهٔ در کابل جهت ارتقای کیفیت تعلیم وتربیه ایجاد گردید. در عرصهٔ فرهنگ ومطبوعات یک دگرگونی وتحول عظیم به میان آمد.

یکی از بزرگترین گامهای را که امان الله خان در عرصهٔ معارف عصری برداشت، توسعه و تعمیم معارف در ولایات افغانستان ومناطق خارج از پایتخت بود. به اساس نوشتهٔ مؤلف کتاب افغانستان در مسیر تاریخ در طول سلطنت امان الله خان معارف با ایجاد صدها مکتب به سرعت در پایتخت علاوه بر لسیهٔ حبیبیه، لیسه های امان وامانی توسط پروفیسوران فرانسوی وجرمنی واستادان داخلی تأسیس گردید، مکاتب رشدی غازی، رشدیهٔ استقلال، تلگراف، رسامی، نجـاری، معمـاری، السـنه، زراعـت، دارالعلوم عربی، رشدیهٔ مستورات، رشدیهٔ جلال آباد، زراعت رشدیهٔ قندهار، رشدیهٔ هرات، دارالمعلمـین هـرات، رشـدیهٔ مـزار شریف، رشدیهٔ قطغن، مکتب پلیس، موزیک، قالین بافی، تدبیر منزل زنانه، مکتب طبی مستورات و بیشتر از ۳۲۲ باب مکتب ابتدائیه در تمام ولایت های کشور باز شد.

راهنمای تدریس درس (خواجه عبدالله انصاری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	خواجه عبدالله انصاری (ح) و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با خواجه عبدالله انصار، شخصیت، افکار وآثار او و فراگرفتن اسم معرفه و نکره
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، از شاگردان می‌خواهیم: • با خواجه عبدالله انصار یک تن از شخصیت های والامقام دینی و عرفانی کشورآشنا گردیده، افکار، شخصیت و آثار او را بشناسند. • معانی واژه های جدید را بدانند و در جمله های مناسب به کار ببرند. • ازبخش قواعد دستوری با اسم معرفه و نکره آشنا گردند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی، برداشت وتحلیل مطالب، توانایی گوش فرادادن، اندیشه و قیاس در وجود شان رشد نماید. • از پند واندرزهای که توسط این بزرگان گفته شده در زنده گی روزانهٔ خود استفاده نمایند و به آن معتقد شوند ودیگران را راهنمایی کنند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب، در صورت امکان: نمایش یک تصویر بزرگ از خواجه عبدالله انصار ی

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۲) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • دقت کرده به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارخانه گی درس گذشته با طرح یک یا دو پرسش • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده و پرسیدن سؤال های آن از شاگردان	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • دقیق به توضیحات گوش می‌دهند. • مختصراً درس را توضیح می‌دهند. • پرسش ها پاسخ می‌گویند. • چندتن، یک یا دو سطر ازمتن درس را باز خوانی می کنند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی می گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده وخواندن متن درس را با صدای بلند و واضح آغاز نماید و تا پایان ادامه دهد. همچنان تلفظ واژ ه ها با معانی آن وتلفظ جمله ها به صورت واضح صورت گیرد. • پس از خواندن متن درس، ابتدا توضیحات لازم در مورد درس داده شود و بعد مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از یک و دو شاگرد بخواهد تا به طور مختصر ً درس جدید را توضیح دهند. • پرسش هایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • ازچندین شاگرد بخواهد که یک یا دو سطر ازمتن درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	**قسمت اول درس (متن)**
(۵) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم کلی متن، بخش« توضیحات» را بخواند و شرح کامل دهد. یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، همچنان برخی موضوعات مربوط به درس که باقی مانده به صورت مختصر توضیح گردد. پس ازان اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف وگرفتن حاضری • سؤال از برخی قسمت های درس گذشته برای ارزیابی صورت گیرد. • پرسش ها از بخش واژه های دشوار ساعت قبلی صورت گیرد.	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیرعملی گردد: • متن کامل بخش « قواعد دستوری» خوانده شود. توضیح و تشریح گردد و مثال های آن روی تخته نوشته شود تا برای شاگردان واضح گردد. • از چند شاگرد بخواهد تا چند مثال از اسم معرفه ونکره روی تخته بنویسند ونوعیت آن ها را مشخص نمایند. • سپس از چند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه برای اسم های که روی تخته نوشته شده جمله های مناسب بگویند.	• با دقت به خواندن وتشریح درس گوش می‌دهند. • مثال هایی ازاسم معرفه و نکره را روی تخته می‌نویسند. • به اساس نوبت برای اسم های که روی تخته نوشته شده جمله می‌گویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت شاگردان اگر پرسشی داشته باشند پاسخ داده شود .بعد از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • گرفتن حاضری و تنظیم صنف • طرح پرسش ها در بارۀ اسم معرفه ونکره به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• پاسخ به سلام • پاسخ به حاضری • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرعملی گردد: • فعالیت« بشنو و بگو» را با پرسش و پاسخ و کمک در ارائه پاسخ ها اجرا کند. • ازشاگردان خواسته شود به صورت گروهی در مورد مفهوم و تفسیر نمونۀ کلام انصاری با یکدیگر بحث وگفتگو نمایند.در آخر نتیجۀ بحث ها را از هر گروه یک نفر در مقابل صنف آمده به دیگران بیان نماید، پس از شنیدن نتیجۀ گفتگو ها گروه ها ارزشیابی شوند و مورد تشویق قرار گیرند. • فعالیت «شاگردان اجرا کنند» را به شاگردان راهنمایی نمایدتا اجرا کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را مطرح نماید و ازشاگردان بخواهد تا آن را انجام بدهند.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • در گروه ها بحث می‌کنند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • فعالیت« بخوان و بنویس» را اجرا می‌نمایند.	(۲۵) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته، در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب ارائه گردد. همچنان در مورد درس ساعت بعدی روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس ازان اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۵) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

اسم نکره: نکره یا غیر شناسا اسمی است، که در نزد شنونده نا معلوم و مجهـول باشـد. علامـت آن در زبـان دری (ی) مجهول (یی) است. مانند: کتابی، مردی، خانه یی، دانایی و...

عارف: در نزد حکما وصوفیان، آن کس که به کمک معرفت قلبی ونه معرفت عقلی، به کشف وشناخت حـق و اشـیا نایـل شده باشد. (در مقابل عالم که معرفت او عقلی است واز قیاس واستدلال یا نقل وروایت به دست آمده اسـت) نـزد صـوفیه، مقام عارف از عابد و زاهد برتراست.

نثر موزون مسجع: نثر مسجع نثری است که جمله ها و عباراتی قرینه در آن دارای سجع باشند. سجع در نثر به منزلـهٔ قافیه در شعراست. نمونه های زیبای نثر مسجع را در آثار خواجه عبدالله انصاری، تذکرة الاولیـای شـیخ فریدالـدین عطـار، گلستان سعدی وغیره، می‌توان یافت.

سجع: در لغت به معنی آوای یکنواخت بال کبوتر ودر اصطلاح ادبی آوردن کلمات هماهنگی است در آخر دو کلمه یا دو جمله. اساس سجع از قرآن کریم سر چشمه می‌گیرد و در قرآن نقش برجستهٔ دارد. باید توجه داشت که هـیچ زبـانیماننـد زبان عربی برای سجع مناسب نیست؛ زیرا زبان عربی زبان قالبی است و تمام کلماتی که در یک قالب باشـند (قالـب فعـل ومفعول) نسبت به هم، یا سجع متوازن اند یا سجع متوازی. نخستین بار سجع در مناجات خواجـه عبـدالله انصـاری درقـرن پنجم تبلور یافت، بعدها سعدی در گلستان، مولانا جامی در بهارستان، نصرالله منشی در کلیله و دمنـه آن را بـه حـد کمـال رساندند.

طریقت : اصطلاحی است عرفانی واز طریقت سیر خاص مراد است کـه مخصـوص سـالکان راه حـق اسـت. در اصـطلاح سالکان طریقت تزکیه باطن و شریعت تزکیه ظاهر است. دومین منزل از منازل سه گانهٔ ارباب سـلوک کـه عبـارت اسـت از شریعت، طریقت، حقیقت، مسلک صوفیه. دراصطلاح صوفیان طریقی است که رسانندهٔ کسـان بـه سـوی خـدایتعالی اسـت. طریقت سیرتی است مختص سالکان و رهروان به سوی خدا (ج) هم مشتمل بر اعمال و ریاضت ها و عقاید مخصوص بـه آنها ست.

طریقت به معنی راه و روش نیز می‌باشد وکنایه است از سیر و سلوک درویشان و طریقهٔ که آنها گرفته اند.

مفهوم نمونهٔ کلام خواجه عبدالله انصاری

این شعر خواجه عبدالله انصاری که در صفحهٔ ۴۴ کتاب درسی آمده است، صفت تلمیح را به کار برده است.

تلمیح به صنعتی گفته می‌شود که گوینده در ضمن شعر به قصه یا مثلی معروف اشاره کند.

ای کسیکه مغرور جاه و مقام و دولت و دنیای زود گذر (فانی) گشته ای و بی خبر از این استی که دنیا در گذر است و هیچ چیز در اینجا پایدار و باقی نیست. هر چند که زیبایی تو به مانند آفتاب باشد یا که مانند: جمشید که اولین پادشاه بود زیبایی داشته باشی، و یا اگر مانند سیارهٔ زهره و یا مهتاب چهرهٔ درخشان داشته باشی و یا اگر مانند پادشاه روم تاج و تخت داشـته باشی ویا مثل حضرت عیسی (ع) پسر مریم که در آسمان چهارم زنده است، با چنین چیزهایی کـه گفـتم اگـر آن را درک کردی و دانستی، و یا اگر مثل سکندر تمام روی زمین را فتح کنی ویا مثل قارون اگر گنج داشته باشی ویا اگرماننـد شـداد که در کودکی در کشتی بود و از خطر مرگ خداوند (ج) نجاتش داد آیا برای تو کسی گفته کـه تـو تـا ابـد زنـده میمـانی. و میدانی این آسمان در ماه ثور در گریه است و تو زنده گی خویش را در خنده و خوشی میگذرانی، خواجه عبدالله خطـاب بـه خویش می‌گوید: اگر امیر جهان هم باشی خواجه گی را کنار بگذار و بدان که خواجه گی به تو نمی زیبد سر خود را بر بنده گی و تعجز خم کن.

راهنمای تدریس درس (نظامی گنجه یی وکسب علم و دانش)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نظامی گنجه یی و کسب علم ودانش و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با نظامی گنجه یی، کارنامه های او و آموزش اسم، صفت و انواع آن
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، از شاگردان می‌خواهیم: • با نظامی گنجه یی وکارنامه های ادبی او آشنایی حاصل کنند. • معانی واژه های جدید را بدانند وآن را در کار های بعدی خویش به کار گیرند. • ازبحث قواعد دستوری، صفت و انواع آن را فرا گیرند. • تقویهٔ مهارت های انجام فعالیت های مربوط به درس • در احترام کردن به مقام معنوی بزرگان معتقد شوند و زنده گانی معنوی برخی از بزرگان را سرمشق زنده گی روزانه یی خود قرار دهند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب، تصویری از نظامی گنجه یی

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۵) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های گوش داده و پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • بررسی کارخانه گی و ارزیابی درس گذشته. • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که درآغاز درس آمده، و پرسیدن سؤال های آن از شاگردان	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • پاسخ می‌گویند. • به نوبت می‌خوانند. • واژه های مشکل را روی تخته و درکتابچه می‌نویسند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و متن درس با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند،آغاز نماید وتا پایان ادامه دهد. همچنان تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده بیان گردد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • پرسش هایی را طرح کند،تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس، ازچندین شاگرد بخواهد که دو دو پاراگراف متن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح گردد.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، بخش « توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی توسط معلم محترم مطرح شود. پس ازآن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • پرسش ها از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی ارائه گردد. • تکرار بعضی از پرسش های ساعت قبلی، توسط معلم از شاگردان مطرح شود.	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها گوش داده و پاسخ های مناسب ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرعملی می‌گردد: • متن کامل بخش« قواعد دستوری» را بخواند و توضیحات مناسب ارائه نموده ومثال های آن را روی تخته بنویسد. • قسمتهای مختلف«قواعد دستوری» مشخص شود. • سپس از چند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری را روی تخته وکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • با انتخاب معلم خویش، جمله ها را روی تخته و یا کتابچه های خود می‌نویسند. • نمونه های دیگری می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود؛ در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب ارائه گردد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گـرفتن حاضری • طرح پرسش ها در بارۀ فواید کسب علـم و دانش نظامی گنجه یی به گونۀ شفاهی صـورت گیرد.	• پاسخ به سلام و حاضری • بـــه پرســـش هـــا پاســـخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها را با نـام خـدای بـزرگ آغـاز نمـوده ومراحل زیرعملی گردد: • فعالیت «بشنو وبگو» را با طرح پرسش هـا وکمک در ارائه پاسخ ها اجرا نماید. • به شاگردان هدایت داده شود که به گروه ها تقسیم شوند و در مـورد دو پیـام بـا ارزش شـعر نظامی بـه هـم گفتگـو نماینـد. در آخـر نتیجـۀ سخنان را از هر گروه یک نفر مقابل همصـنفان بیان نماید. • پس از پایان فعالیـت هـای قبلـی، فعالیـت « بخوان و بنویس» مطرح شـود و از شـاگردان خواسته شود که آن را روی تخته و کتابچه های خویش بنویسند. آنهـا نظـارت، کمـک وتشـویق شوند.	• در پاسـخ دهـی سـهم فعـال می‌گیرند. • در گروه ها طبق هدایت عمـل می‌کنند. • می نویسند.	(۲۵) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی به شاگردان، مفهوم شعر توضیح داده شود. سپس کارخانه گی برای شان سپرده شود.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته و به مواردی که احیا نا نـا گفتـه مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات احتمالی شـاگردان جـواب ارائـه گـردد. همچنان در بارۀ درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگران آماده گی بگیرنـد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۵) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند درآنها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

نظامی گنجه یی: بزرگترین شاعر منظومه‌های حماسی عاشقانه به زبان دری است که سبک داستان محاوره‌یی را وارد ادبیات داستانی منظوم کرد.

نام پدرش یوسف و نام مادرش رئیسه بود. به روایتی زادگاه نظامی شهر گنجه (واقع در جمهوری آذربایجان کنونی) بوده است. وی مانند اغلب اساتید باستان از تمام علوم عقلی و نقلی بهره‌مند و در علوم ادبی و عربی کامل عیار، در وادی عرفان و سیر و سلوک راهنمای بزرگ، در عقاید و اخلاق ستوده پایبند و استوار و سرمشق فرزندان بشر بوده و در فنون حکمت طبیعی، الهی و ریاضی دست بالایی داشته است.

در پاکی اخلاق و تقوی، نظیر حکیم نظامی را در میان تمام شعرای عالم کم است. در تمام دیوان وی یک لفظ رکیک و یک سخن زشت پیدا نمی‌شود و یک بیت هجو از اول تا آخر زنده گی بر زبانش جاری نشده است. از استاد بزرگ گنجه شش گنجینه در پنج بحر مثنوی جهان را یادگار است که مورد تقلید شاعران زیادی قرار گرفته‌است، ولی هیچکدام از آنان نتوانسته‌اند آن طور که باید و شاید از عهده تقلید برآیند برعلاوهٔ دیگر آثار شرفنامه و اقبالنامه نیز از اوست که همگی نشان دهندهٔ هنر سخنوری و بلاغت گویندهٔ توانای آن منظومه هاست...

قزل ارسلان: مظفرالدین عثمان قزل ارسلان پس از مرگ برادرش محمد جهان پهلوان در دستگاه طغرل سوم زمام امور را در دست گرفت. دیری نگذشت که با طغرل اختلاف نظر پیدا کرد، تاجای که طغرل او را به زندان افگند، قزل ارسلان در سال ۵۸۷ هـ- ق کشته شد.

استعاره: به معنی عاریه خواستن است، استعاره همان تشبه است با دو تفاوت اول اینکه استعاره از تشبیه رساتر و شیواتر است دوم حذف یکی از طرفین تشبیه که در آن (استعاره) صورت گرفته است. بنابران استعاره عبارتست از ذکر مشبه به اراده کردن مشبه از آن، یا می‌توان آن را یکنوع مجاز لغوی پنداشت چه در واقع لفظی را به واسطهٔ کمال شباهت در یکی از صفات به جای لفظ دیگر استعمال کنند؛ مانند سرو خرامان بجای گفتن شخص بلند قامت چه اشتراک وتشابهی میان شخص بلند قد و سرو وجود دارد.

فلسفه: کلمه یی است یونانی الاصل و مشتق از فیلاسوفیا یعنی دوستدار حکمت:

۱- فلسفه عبارت از علم به احوال حقایق موجودات است به اندازهٔ قدرت وتوانایی بشر.

۲- فلسفه عبارت از حرکت نفس است در جهت کمال ممکن

۳- وسیلهٔ برای آنکه انسان را عالم عقلی مشابه با عالم وجود عینی گرداند.

معنای شعر نظامی گنجه یی

شعر در صفحهٔ ۵۱ کتاب درسی آمده است.

- ای پسر اگر به پند ونصیحت پدر گوش بدهی کامیاب و سعادتمند می‌شوی.
- بی خبر و نا آگاه مباش؛ زیرا وقت بازی دیگر گذشته است، حالا وقت کار و تلاش و کوشش است.
- علم ودانش را فرا گیر، عالم و دانشمند شو تا امروزت از دیروز و فردایت از امروز بهتر شود. یعنی هر روزت از روز دیگر بهتر گردد.
- کوشش کن هر چیزی را که فرا می‌گیری و می‌خوانی به مطالبش پی ببری یعنی نافهمیده از سر هر چیز گذر مکن وبه مفهوم وهدف هر چیز خود را آگاه بساز.
- اگر چه در بدست آوردن هر چیز ویا رسیدن به مرام ومقصد مشکلات می‌بینی اما اگر کوشش کنی موفق خواهی شد.
- از من گفتن و نصیحت کردن است و از تو انجام دادن، بیکار نباید بنشینی، باید کوشش و تلاش کنی تا به مقصد برسی.

راهنمای تدریس درس(سعدی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	سعدی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با شیخ سعدی، موضوع شعر وآثار گرانبهایش و فراگیری صفت ساده و مرکب
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان می‌خواهیم: • شیخ سعدی یک تن از غزلسرایان مشهور را بشناسند و افکار، آثار و موضوع شعراو را بدانند. • معانی واژه های جدید را بدانند و در جمله های مناسب به کار ببرند. • ازبخش دستورزبان صفت ساده و مرکب را فراگیرند. • تقویهٔ مهارت روشهای مطالعهٔ خاموشانه، درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی، تحلیل و برداشت مطالب در وجود شان ارتقا یابد. • با خواندن آثار و پند و اندرز های این بزرگان، احساس همدردی با همنوعـان، کمک با فقرا و نیکو کاری معتقد شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکان: ۱ نمایش یک تصویر بزرگ از سعدی.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری و ارزیابی درس گذشته با طرح یک یا دو پرسش • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده و سؤال هایی آن از شاگردان پرسیده شود.	• سلام می‌دهند و به پرسش های درس گذشته پاسخ می‌گویند. • به پرسش های بخش ورودی پاسخ های متفاوتی ارائه می‌دهند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرعملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحۀ کتاب نماید و خواندن متن را با صدای بلند و رسا آغاز نموده و تا پایان ادامه دهد. همچنان تلفظ واژه ها و جمله ها به صورت واضح صورت گیرد. • پس از خواندن متن درس، ابتدا توضیحات لازم درمورد درس داده شده، سپس مفاهیم مشکل توضیح گردد. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و قسمت های را که ندانسته اند، بپرسند. • ازچندین شاگرد بخواهد که یک یا دو سطر از متن درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. معلم متوجه درست خوانی یا اشتباه آنها باشد. آنها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • متن کامل درس را خاموشانه می‌خوانند وبخش هایی را که نه دانسته اند می‌پرسند. • به نوبت متن درس را با صدای بلند می‌خوانند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم کلی و اساسی متن، بخش « توضیحات » را خوانده شود و شرح گردد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد، پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۳) دقیقه	• پاسخ به سلام • پاسخ به حاضری • دقت کرده پرسش ها را پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • حاضری گرفته از غیر حاضران بپرسد. • طرح پرسش ها از درس گذشته و معنی واژه های درس ساعت قبلی صورت گیرد.	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• دقیق گوش می‌دهند. • بادقت به خواندن وتشریح بخش «قواعد دستوری» گوش می‌دهند. • دقیق گوش می‌کنند. • بعد از دقت، صفت های ساده ومرکب را تشخیص نموده بعداً در جمله های مناسب به کار می‌برند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرعملی می گردد: • متن کامل « قواعد دستوری» را بخواند، توضیح و تشریح نماید و مثال های آن را روی تخته بنویسد تا برای شاگردان واضح گردد. • قسمت های مختلف بخش « قواعد دستوری» مشخص شود. • چند صفت ساده ومرکب را روی تخته بنویسد واز شاگردان بخواهد تا نوعیت آن ها را مشخص نمایند که کدام کلمه ها صفت ساده وکدام آن ها صفت مرکب اند؛ مانند: شیرین زبان، ساده دل، نیک، زیبا، خوشبوی،دانا، زشت خوی، وغیره. سپس از شاگردان خواسته شود تا برای هر صفت یک جمله بگویند. آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۴) دقیقه	خلاصهٔ درس که در کتاب درسی آمده توضیح گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	دراین قسمت به پرسش های شاگردان پاسخ داده شود. در آخر اعلام پایان درس وخداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۲) دقیقه	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها به صورت شفاهی پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی نموده از غیر حاضران بپرسد و حاضری بگیرد. • طرح پرسش های در بارۀ صفت ساده و مرکب به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • این فعالیت را انجام می‌دهند. • فعالیت«بخوان و بنویس»را اجرا می‌نمایند. • در گروه ها فعالیت را اجرا می‌نمایند.	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز نماید. • فعالیت « بشنو و بگو» را به طرح پرسش ها و کمک در ارائه پاسخ ها اجرا نماید. • از شاگردان بخواهد که فعالیت «به دوستانت بگو» را اجرا کنند. • از شاگردان خواسته شود که پس از پایان فعالیت های قبلی، یک بخش فعالیت « بخوان و بنویس» را روی تخته و قسمت دیگر آن را در کتابچه های خود کار نمایند.آن ها کمک و راهنمایی شوند. • از شاگردان بخواهد تا به گروه های کوچک تقسیم شده در مورد نمونۀ کلام سعدی با هم گفتگو نمایند، در اخر نتیجۀ گفتگو ها را از هر گروه یک نماینده به دیگران بیان کند. آنها را کمک نماید.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۴) دقیقه	کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		**کارخانه گی**
(۴) دقیقه	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد، همچنان در مورد درس ساعت بعدی روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس ازان اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند درانها تغییر وارد کند؛ مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

حجاز: منطقهٔ حجاز که بر کرانه خلیج عقبه ودریای سرخ قرارگرفته دومین منطقهٔ بـزرگ عربسـتان سـعودی از لحـاظ وسعت وجمعیت به شمار می‌رود. در حجاز چند واحد وچند دره وجود دارد که در آن کشـاورزی صـورت مـی‌گیـرد. مکـه معظمه، مدینه منوره، علا، جوف، تبوک، طائف، طفیر و قنفده در سر زمین حجاز قرار دارند.

مفهوم و معنای نمونهٔ کلام سعدی

- انسانیت یا انسان بودن به ظاهر آراسته و زیبا نیست؛ بلکه باطن انسان باید زیبا باشد تا به انسانیت برسـد. بایـد در جستجو حقایق باشد تا مقام انسانیت را به دست آورد.
- هدف از خلقت انسان اینست، با نعمت های که خداوند (ج) برایش داده است، مثل (چشم وگوش و بینی ودهان) بـا بصیرت کامل به محیط وماحول خویش بنگرد و رسالت خویش را که خیر رساندن به دیگران است به درستی انجام دهد. و همیشه به فکر نفع رساندن به دیگران باشد ومانند یک دیوارکه در آن تصویر نقش شده و حالـت سـکون دارد نباشـد. یعنی به صورت مداوم متحرک و کوشا باشد.
- کسی که خوردن و خوابیدن و قهر وغضب و لذت بردن را دوست داشته باشد ونادانی و جهالت را پیشـه سـازد در حقیقت حیوان ناطق است که به مشامش بوی از انسانیت نرسیده است. واز جهان آدمیت یعنی انسان شدن خبری ندارد.
- انسان باید به واقعیت انسان باشد در غیر آن مانند مرغی خواهد بود که به زبان آدم سخن میگوید؛ اما به آن عمل کرده نمی تواند. یعنی تنها انسان به آنچه که می‌گوید می‌تواند، عمل کند.
- آیا تو انسان نبودی که اسیر خواهشات نفسانی شدی و خبر نداشتی که شیطان که یک فرشته بود، رانده شد و سببش این بود که آدم را سجده نکرد، پس بدان که مقام انسان و آدمیت بالاتر از تمام مقامهاست.
- اگر این زشت خویی، نادانی وجهالت در وجود تو بمیرد واز بین برود همهٔ عمر زنده گی را با یک روح پاک انسانیت سپری خواهی کرد.
- وقتی که انسان به انسانیت و حقیقت برسد مقام او آنقدر بالا می‌شود که به جز خداوند (ج) دیگر هیچ چیـز را نمـی بیند؛ یعنی صرف در مورد خداوند فکر می‌کند و بس. نعمت های دنیوی برایش ارزش ندارند. پس ببیـین کـه جایگـاه و مقام انسانیت چقدر بالاست. مفهوم این بیت اشاره است به شب معراج که حضرت محمد(ص) در این شب بـا خداونـد (ج) دیدارکرد.
- مرغ همیشه اسیر دست صیاد می‌گردد چون صیاد برایش دانه می‌اندازد واو دانه را دیده اسیر می‌گردد، وزنده گی خود را از دست می‌دهد. هر گاه تو خواهشات دنیا را نادیده بگیری و هوا وهوس دنیا که زود گذر اسـت تـورا اسـیر خـویش نسازد، آنگاه تو به مقام والای آدمیت و انسانیت رسیده ای.

راهنمای تدریس درس (اهمیت راهها و سرک ها)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	اهمیت سرک ها و راه ها و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با شاهراه های مهم کشور واهمیت آن از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگـی و فرا گرفتن صفت فاعلی و مفعولی.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان می‌خواهیم: • اهمیت و فواید شاهراه ها و سرک ها را در یک کشور بدانند و با شاهراه های مهم کشور ما آشنا گردند. • از بخش قواعد دستوری صفت فاعلی و مفعولی فرا گیرند و معانی واژه های جدید را بدانند. • تقویهٔ مهارت درست خواندن، درست نوشتن، تحلیل و برداشت مطالب وسخنرانی در برابر جمع در وجود شان رشد یابد. • در حفظ ونگهداری سرک های کشور توجه نمایند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتاب، کتابچه، ودر صورت امکان: تصاویری از شاهراه های کشور.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش. • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی متن که در آغاز درس آمده و پرسش های آن به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائۀ کارخانه گی • به پرسش های درس گذشته و بخش ورودی پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد. • شاگردان را متوجه صفحۀ کتاب نموده وخواندن متن درس را با صدای بلند و واضح آغاز نماید و تا پایان ادامه دهد .تلفظ واژه ها وجمله ها دقیق بیان گردد. • بعد از خواندن متن درس در بارۀ اهمیت شاهراه ها وسرک ها در رشد اقتصاد کشور، روابط اجتماعی و فرهنگی بین اقوام مختلف، رشد زراعت، وحدت ملی وغیره معلومات وتوضیحات لازم را ارائه نماید. • از چند شاگرد بخواهد تا به نوبت سه الی چهار سطر از متن درس را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند تا دیگران اگر در خواندن وتلفظ کلمه ها وجمله ها مشکل داشته باشند رفع گردد.آن ها کمک وتشویق شوند. • برای اطمینان خاطر ازیادگیری شاگردان از درس جدید پرسش های راطرح کند.	• به صفحۀ کتاب دقیق شده به خواندن درس معلم گوش می‌دهند. • به توضیحات ومعلومات دقت می‌نمایند. • به نوبت درس جدید را می‌خوانند. • پرسش ها را پاسخ می‌گویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از توضیح مفاهیم کلی متن، بخش « توضیحات» را بخواند وشرح دهد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های پایانی شاگردان پاسخ ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • ارزیابی درس ساعت قبلی با طرح چند پرسش. • پرسش از بخش واژه های درس ساعت قبلی	• پاسخ به سلام • احوالپرسی می‌نمایند. • پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته ومراحل زیر تطبیق گردد. • متن کامل « بخش قواعد دستوری» خوانده شود، توضیح وتشریح گرددومثال های آن ارائه گردد. • قسمت های مختلف «قواعددستوری» را مشخص نماید. • سپس از چند شاگرد خواسته شود که مثال هایی را ازصفت فاعلی ومفعولی روی تخته بنویسند وبعداً این صفت ها را در جمله های ساده به صورت شفاهی به کار ببرند. مانند: شنونده، روان، پویا، روزگار، کارگر، دیدار، ریخته، شسته و...	• به تشریح وتوضیح قواعد دستوری دقیق می‌شوند. • گوش می‌دهند. • مثال های از صفت فاعلی ومفعولی روی تخته می‌نویسند وآن ها را در جمله های ساده به کار می‌برند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	دراین قسمت خلاصۀ درس که در کتاب آمده ارائه گردد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود، پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۵) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۲) دقیقه	• سلام می‌دهند و به پرسش ها پاسخ ها ی مناسب ارائه می‌دارند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • سؤال هایی در بارۀ صفت فاعلی و مفعولی با ارائه مثال به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۷) دقیقه	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • این فعالیت را طبق هدایت عملی می‌کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را در کتابچه ها و روی تخته کار می‌کنند.	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد. • فعالیت «بشنو و بگو» را با طرح پرسش ها وکمک در ارائه پاسخ ها آغاز نماید. • پس از پایان فعالیت های قبلی، از شاگردان خواسته شود که بخش « به دوستانت بگو» را اجرا کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح شود واز شاگردان خواسته شود که یک قسمت این فعالیت را روی تخته و بخش دیگر آن را در کتابچه های خود کار بنویسند. آن ها کمک وتشویق شوند.	**قسمت سوم درس** **(فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		**کارخانه گی**
(۴) دقیقه	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته شود؛ همچنان به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

معلومات اضافی

سرک کابل – تورخم

این سرک از جملهٔ سرک های مهم مملکت بوده از ناحیهٔ سرحد تورخم به درهٔ تورخم پشاور وخط آهن کراچی اتصال دارد وقسمت بزرگ اجناس از افغانستان به جانب هند وپاکستان و کشور های دیگر جهان با استفاده از همین را ه صادر می‌شود و هم واردات از کشور های مذکور از این راه به افغانستان می‌رسند. طول این سرک مهم ترانسپورتی که ولایت کابل را به ولایات ننگرهار، کنرها و لغمان در قسمت شرقی کشور وصل می‌نماید و از شاهراه های مهم تجارتی کشور به حساب میاید طول آن ۲۳۲ کیلو متر است، در ضمن عرض سرک (۱۰) متر بوده وعرض قسمت قیرریزی شده آن (۷) متر می‌باشد. در امتداد این سرک چندین بند برق مانند سروبی، نغلو، ماهیپر و درونته بالای دریای کابل که موازی با آن جریان دارد اعمار گردیده است. علاوه بر آن این سرک بهترین وسیلهٔ ارتباط و انکشاف تجارت بین کابل ومناطق مهم زراعتی و اقتصادی در ولایات ننگرهار، کنرها و لغمان محسوب می‌شود.

سرک بزرگ شمالی

سلسله کوه هندوکش وکوه بابا که به حیث یک خط برجسته افغانستان را به دو حصهٔ شمالی وجنوبی جدا ساخته و بزرگترین مانع طبیعی تا قبل از سال ۱۹۳۳ میلادی بود. کاروانها با قبول زحمات و مشکلات زیاد رفت و آمد می‌کردند. زمانیکه سرک از کابل به کوتل شبر و از آنجا به جانب شمال کشور تمدید یافت، امکانات مساعد جدیدی در راه انکشاف تجارت داخلی وخارجی افغانستان به وجود آمد. راه شبر ودرهٔ شکاری از لحاظ فاصله و مشکلات تا اندازهٔ اقتصادی تمام نمی شد ؛ولی نظر به اهمیت فوق العادهٔ که در ارتباط قسمت های شمالی کشور با مراکز ولایات مرکزی احساس می‌شد بلاخره تصمیم گرفته شد تا در مرحلهٔ اول با اعمار یک سرک اساسی واسفالت شده اقدام گردد، برای تأمین این هدف لازم بود تا سرک از بین هندوکش بگذرد باین ترتیب پروژه بزرگ سالنگ تحت اجرا قرار داده شد؛ البته واضح است که این ارتباط در گذشته از طریق جبل السراج، غوربند، سیاه گرد، کوتل شبر ودرهٔ شکاری تأمین می‌شد. مفاد اقتصادی که از اعمار این پروژه متصور است قرار آتی وانمود می‌گردد:

۱- انجام این پروژه ولایات مرکزی را مستقیماً به صفحات شمال ارتباط داده واین مسافه را به مقایسهٔ راه سابق درهٔ شکاری ۲۰۰ کیلو متر کوتاه ساخته است که در نتیجه مصارف ترانسپورت بنابر کاهش عملیهٔ استهلاک وسایط نقلیه مصارف محروقات ومدت مسافرت به میزان قابل ملاحظه پایین آمد.

۲- پیداوار تولیدات صفحات شمال کشور به اسرع وقت به مرکز انتقال داده شده، در استهلاک داخلی و خارجی مواد مذکور از قبیل پشم، پنبه، قالین، میوه وغیره تسهیلات فراهم گردیده است.

۳- این سرک عمده ترین راه تجارتی با کشورهای آسیای میانه وسایر ممالک است که تجارت افغانستان با آنها از طریق ترانزیت صورت می‌گیرد.

شاهراه غربی

این سرک از جملهٔ سرک های خیلی عصری بوده وچندین ولایت را با هم وصل می‌سازد، که شامل چهار قسمت می‌باشد.

سرک کابل و کندهار

این سرک یکی از سرکهای مهم ترانسپورتی در کشور بوده نقاط مهم وتاریخی و تجارتی کشور را با هم ارتباط داده است. با ختم کار ساختمانی این سرک ارتباط بین کندهار و سپین بولدک از یک طرف و نقاط عمدهٔ تاریخی کشور چون غزنی، مقر، قلات و غیره از جانب دیگر تأمین گردیده. این شاهراه علاوه بر آنکه زمینهٔ اتصال شهرهای تاریخی و عمدهٔ کشور را فراهم میسازد از لحاظ بین المللی نیز حایز اهمیت بوده توسعه و انکشاف تجارت کشور ما در آسیا نقش بارز دارد.

.

۲- سرک کندهار هرات و تورغندی

این شاهراه یکی از عصری ترین شاهراه های کشور بوده واز نظر استحکام ومقاومت اولین سرکی است که در کشور ما به صورت کانکریتی در سال ۱۳۳۸ آغاز یافت.

طول این سرک از کندهار الی تورغندی که در گذشته به نام قره تیپه یاد می‌شد ۶۷۹ کیلو متر است و نسبت به راه سابق ۹۰ کیلو متر کوتاه تر می‌باشد. این سرک از تورغندی آغاز یافته وبعد از عبور نواحی جهیل چهل دختران، رباط سنگی، خوش رباط، هرات، میر داود، ادرسکن، شیندند، فراه رود، دلارام، گرشک، کیشکی نخود و ارغنداب به کندهار وصل می‌شود و در ضمن از سه کوتل خوش رباط در ۷۳ کیلومتر ی تورغندی به ارتفاع ۱۷۱۷ متر وکوتل چری در ۲۸۰ کیلومتری تورغندی به ارتفاع – ۱۳۸۵ متر عبور می‌نماید.عرض این سرک در اکثر قسمت ها ۱۲ متر بوده و قسمت کانکریت شده آن (۷) متر است در ضمن در مقابل عرداه جات که الی ۸۰ تن وزن داشته باشد مقاومت داشته در (۲۴) ساعت برای پنج هزار عراده موتر آنهم به سرعت صد کیلو متر در ساعت قابل استفاده می‌باشد. این سرک بر علاوهٔ اینکه از نگاه اقتصادی مسافه را نسبت به راه سابقه کوتاه تر ساخته است دومین سرک ارتباطی کشور با اتحاد شوروی سابق بوده است. ازسوی دیگر ارتباط ولایات غربی کشور چون هرات وکندهار به صورت مستقیم و هلمند و فراه به صورت غیر مستقیم در خور اهمیت است.

۳ - سرک کندهار – سپین بولدک

به تعقیب ساختمان شاهراه تورغندی هرات وکندهار احداث یک سرک اسفالت شده بین کندهار وسپین بولدک که ۱۰۱ کیلو متر طول دارد ذریعهٔ کمپنی موریسن کنود سن امریکایی رویدست گرفته شد که از حصهٔ جنوب شرقی شهر کندهار به سوی قلعهٔ جدید که به نام سپین بولدک معروف گردیده امتداد یافته است.

٤- سرک اسلام قلعه – هرات

این سرک ۱۲۴ کیلو متر طول داشته ودر تمام مواقع سال از آن استفاده می‌شود. ساختمان وقیرریزی این سرک در پلان دوم انکشافی دولت شامل بود. قرار داد سروی آن در اوایل سال ۱۳۴۳ بین دولت های افغانستان و امریکا به امضا رسید. مانند سایر سرک ها با اعمار این پروژه مواد وارداتی و صادراتی با تقلیل مصارف انتقال، استهلاک عراده جات و وقت کم انتقال داده میشود.

راهنمای تدریس درس (آزادی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	آزادی و قواعد دستوری
هدف کلی	دانستن آزادی حق هر انسان است و فرا گرفتن صفت تفضیلی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم : • مفهوم آزادی را بدانند واز حقوق و آزادی های که در یک جامعه دارند آگاهی حاصل نمایند. • ازبحث قواعد دستوری، صفت تفضیلی را فرا گیرند و معانی واژه های جدید را بدانند ودر کار های بعدی خویش به کار گیرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن و اندیشه در وجود شان ارتقا نماید. • از آزادی های که طبق قانون برای شان داده شده استفادۀ درست نمایند. • استفاده از حق آزادی را برای دیگران جز وظایف خود بدانند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتاب، کتابچه. در صورت امکان استفاده از انترنت.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۳) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • • دقت کرده به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و بررسی کار خانه گی درس ساعت قبلی • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش. • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده و پرسش های آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۷) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند. • با دقت به خواندن درس معلم گوش می‌دهند. • به نوبت سطر های درس را می‌خوانند. • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند • پرسش ها را پاسخ می‌گویند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز گردد. • از شاگردان بخواهد که متن را خاموشانه بخوانند شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و متن درس را با صدای بلند و رسا طوری که همه بتوانند بشنوند بخواند. همچنان تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از آن از چند شاگرد خواسته شود که سه سه سطر متن درس را با صدای بلند در مقابل همصنفان بخوانند تا شاگردانی که درخواندن درس مشکل دارند رفع گردد.آن ها کمک و تشویق شوند. • پس از پایان خواندن، ابتدا کل درس توضیح شود سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از درس ارائه شده پرسش های را طرح کند.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم اساسی، بخش « توضیحات » را بخواند و تشریح نماید.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • طرح پرسش های در مورد درس ساعت قبلی به صورت شفاهی	• بعد از سلام و احوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • سپس متن کامل بخش « قواعددستوری» خوانده شود و توضیح گردیده،مثال های بیشتری خارج از کتاب ارائه شود.مانند: – بهرام داناتر از پرویز است. – گل سرخ از گل زرد زیباتر است. – خانۀ ما از خانۀ کاکایم بزرگتراست. • پس ازآن از شاگردان خواسته شود که مثال های دیگری از صفت تفضیلی را روی تخته و کتابچه های خود بنویسند. آن ها راهنمای و تشویق شوند. • متن « خلاصۀ درس»را بخواند و تشریح نماید.	• به بخش « قواعد دستوری» دقیق گوش می‌دهند. • برای صفت تفضیلی مثال می‌نویسند. • گوش می‌دهند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی، یکبار دیگر خلاصۀ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های باقیماندۀ شاگردان معلم پیش بین باشد و پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • گرفتن حاضری و تنظیم صنف • طرح پرسش های در مورد آزادی و صفت تفضیلی به صورت شفاهی	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیر عملی گردد: • به ترتیب فعالیت های«بشنو و بگو »و « به دوستانت بگو» را در صنف مطرح کند و از شاگردان بخواهد تا آن را اجرا کنند. • پس از آن فعالیت « بخوان و بنویس » را مطرح نماید وازشاگردان بخواهد که یک قسمت آن را به صورت شفاهی وقسمت دیگر آن را در کتابچه های خود بنویسند.	• به ترتیب فعالیت ها را اجرا می کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را کارمی کنند.	(۲۷) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند . پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

آزادی

یک مقولۀ فلسفی سیاسی است از نظر فلسفی، آزادی به معنای "اختیار " در برابر " جبر " است از لحاظ سیاسی، آزادی به مفهوم امکانات فرد از لحاظ حقوق مدنی، اجتماعی و سیاسی در برابر قدرت دولت وجامعه می‌باشد.در واقع آزادی در مقولۀ" آزادی فرد وقدرت دولت " قرار می‌گیرد.

آزادی های فردی

آزادی های فردی عبارت از حقوقی است که توسط دولت ها برای افراد شناخته شده وتضمین گردیده است. هدف از این حقوق آن است که افراد بتوانند به خواسته های خود جامه عمل بپوشانند. نظیر آزادی مطبوعات، انجمن ها، تجارت، انتخاب شغل، کسب وکار، محل اقامت وغیره. معمولاً این حقوق در قوانین اساسی کشور های تدوین وتضمین می‌گردد و دستگاه قضایی هر کشور متعهد به اجرای آن است.

آزادی مدنی

از آزادی ها یا اختیارات مدنی آن نوع آزادی های شخصی واجتماعی است که از مناسبات مدنی افراد مشتق می‌شود وقانون جز در موارد مصلحت عمومی یا نفع همگانی، آنرا در برابر تضییقات تضمین می‌کند. آزادی های مدنی زمانی به صورت حقوق مدنی در می‌آید که از طریق اقدام قضایی یا اداری طلب وتنفیذ شده باشد.

آزادی بیان

آزادی افراد، در بیان عقیده وایراد نطق وخطابه، بدون ترس از دخالت دولت. علی رغم تضمین قوانین اساسی بعضی کشور ها در مورد آزادی بیان، نظامهای حقوقی، آزادی بیان را به طور مطلق نپذیرفته اند. در میان آشکارترین محدودیت های آزادی بیان، میتوان به قوانینی اشاره کرد که در مورد فتنه انگیزی، تحریک، حرمت وآبروریزی، هجو، افترا وناسزا وضع شده است.

آزادی مطبوعات: به موجب این اصل، افراد حق نشر افکار، عقاید واخبار را از طریق نوشته ها یا مطبوعات دارند، بدون اینکه نشر آن ها موکول به تحصیل اجازه یا محکوم به سانسور باشد.

آزادی عقیده

حق اظهار واعلام وانتشار عقاید سیاسی وفرهنگی وعلمی واختیار در تبلیغ عقاید خود به دیگران.

حاکمیت ملی

عبارت از قدرت عالیۀ تصمیم گیری و وضع قوانین واجرای تصمیمات از طرف حکومت یک کشوراست. حاکمیت کشور در درون مرزهای آن به اجرا در می‌آید. دستگاه حکومتی هر کشور که از شخص یا هیأت دسته جمعی تشکیل می‌یابد بالا ترین قدرت تصمیم گیری سیاسی را در کشور دارد و می‌تواند تصمیمات خود را به عمل در آورد حاکمیت ملی نشان دهندۀ تصمیم گیری مستقل در جامعه ملت هاست. حاکمیت در حقیقت تجلی حکومت و بزرگترین عملکرد آن می‌باشد.

راهنمای تدریس درس (اندرزها)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	اندرزها و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با گفتار بزرگان، اهمیت و استفادۀ آن در زنده گی و فراگرفتن صفت عالی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • با گفتار بزرگان ودانشمندان آشنا شوند. • معانی واژه های جدید را فرا گیرند. ودر کار های بعدی خویش به کارببرند. • از بخش دستور زبان کار برد صفت عالی را بدانند. • تقویۀ مهارت درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع وتحلیل وبرداشت مطالب، گوش فرا دادن، اندیشه وقیاس نزد شان ارتقا نماید. • به این اندرزها عمل نموده در زنده گی روزانه از آن استفاده نمایند و به اهمیت سخنان بزرگان پی ببرند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تحقیق در انترنت در مورد اندرزها.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بررسی کارخانه گی و ارزیابی درس گذشته • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده وسؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	• بعد به پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • پرسش ها درس گذشته و بخش ورودی را پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجهٔ صفحهٔ کتاب نماید درس جدید را با صدای بلند ومناسب طوری که همه بشنوند بخواند. تلفظ واژه ها شمرده و واضح صورت گیرد. • سپس ابتدا تمام اندرزها توضیح داده شود، پس از آن مفاهیم مشکل تشریح گردد. • ازشاگردان بخواهد که به نوبت یک یک اندرز را بخوانند ونظرخود را در مورد آن بیان نمایند. آن ها کمک وتشویق شوند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش هایی را طرح کند.	• با دقت به خواندن درس و تلفظ واژه ها گوش می‌دهند. • توضیحات را دقیق می‌شنوند. • به نوبت اندرزها را می‌خوانند ونظرخود را ارائه می‌دارند. • پرسش ها را پاسخ می‌گویند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم کلی واساسی، بخش «توضیحات » را بخواند وشرح دهد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های شاگردان پاسخ ارائه می‌گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • پرسیدن چند سؤال از درس ساعت قبلی از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۸) دقیقه	• با دقت به خواندن بخش«قواعد دستوری» دقیق می‌شوند. • به نوبت مثال بنویسند و آنرا در جمله به کار ببرند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • پس از آن متن کامل « قواعد دستوری » با ارائه مثال ها خوانده شود. همچنان چند مثال خارج از کتاب روی تخته بنویسد و توضیح نماید؛ مانند: خوبترین، زیبا ترین، ذکی ترین، بلندترین وغیره - لیلا ذکی ترین شاگرد صنف است. • پس ازآن از چند شاگرد خواسته شود که به نوبت یک یک مثال از صفت عالی روی تخته بنویسند. سپس آنرا در جمله بکار ببرند. آن ها کمک، راهنمایی و تشویق شوند.	**قسمت دوم درس (دستورزبان)**
(۳) دقیقه		خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.	**خلاصه و توضیحات**
(۴) دقیقه		دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.	**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • حاضری و تنظیم صنف • طرح پرسش ها در بارۀ صفت عالی و اهمیت پند ها و اندرزها به صورت شفاهی	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • فعالیت های « بشنو و بگو » و« به دوستانت بگو » را در صنف مطرح کند و از شاگردان بخواهد که این فعالیت ها را اجرا نمایند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را مطرح نماید و از شاگردان بخواهد که یک قسمت آن را به صورت شفاهی و قسمت دیگر آن را در کتابچه های خود بنویسند.	• فعالیت ها را اجرا می کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را هم به صورت شفاهی و هم در کتابچه های خود کار می کنند.	(۲۷) دقیقه
کار خانه گی	کارخانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند؛ پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۵) دقیقه

معلومات اضافی

کلیله و دمنه: کتابی است به زبان فارسی دری که اصل آن از زبـان سانسـکریت در روزگـار انوشـیروان بوسـیلهٔ برزویه طبیب به زبان پهلوی ترجمه شد و بزرگمهر نیز یک باب به نام برزویه بر آن افزود. این کتاب به زبـان پهلـوی (کلیلگ ودمنگ) نام داشت که به زبان دری «گ» بدل به« ها »غیر ملفوظ گردید. کتاب کلیله ودمنه را ابن مقفع بـه زبان عربی ترجمه کرد. طبق روایت شاهنامه فردوسی رودکی شاعر عصر سامانی متن عربی کلیله ودمنـه را بـه شـعر فارسی سرود.این کتاب از زبان حیوانات نوشته شده است.

ابوعلی سینای بلخی: ابن سینا معروف به **حجةالحق،** شیخ الرئیس در(۳۷۰ – ۴۲۸ هــ ق) فیلسـوف، طبیـب، ریاضی دان، ستاره شناس از توابع بلخ است. تعداد تألیفات اش را بیشتر از دوصد جلـد گفتـه انـد. کتابهـای پـرارزش "قانون و شفا" را پدید آورد که نظریات گذشتگان وتجارب خویش را در آنها گنجانید.

آثاردیگر او عبارتند از الحکمته المشرقیه، الاشارات و التنبیهات، النجاة، الانصاف، دانشنامهٔ علایی و غیره.

ناصر خسرو قبادیانی بلخی: حکیم ابو معین ناصر بن خسروبن حارث قبادیانی بلخی ملقب به « حجت » از شاعران ونویسنده گان بسیار توانا و از جملهٔ متفکران وفیلسوفان بزرگ کشور می‌باشد. در سال ۳۹۴هـ در قبادیان بلخ تولد شد و وفاتش در سال ۴۸۱ هـ در یمگان بدخشان اتفاق افتاد. در جوانی سمت دبیـری عمـال خراسـان را داشـت. چهاربار حج نمود وبه مصر رفت. بعد از هفت سال سفر به بدخشان برگشت و به یمگان رفت وتا پایـان عمـر در آنجـا بسر برد. دیوان اشعار، سفرنامه و زادالمسافرین از آثارش است.

جبران خلیل جبران: (۱۸۸۳ – ۱۹۳۱ م) از شاعران عرب بود که در لبنان تولد یافت، سبکی نو پدید آورد واز پیشوایان نهضت روشنفکری و ادبیات جدید عرب بود، بالهای شکسته، پیامبر، ارواح سرکش، عیسی پسر انسان از جملهٔ آثارش است.

کنفسیوس: فیلسوف چینی در ۵۵۱ ق – م در خانوادهٔ تولد یافت که پدرش مقام جنرالی داشت، در سه سالگی از پدریتیم شد اما پسر به کارهای نظامی رغبتی نداشت ودر ۲۲ سالگی به شغل معلمی اشتغال ورزید . چون ازدواج کـرد همسرش پس از چندی جدا شد. درطی ۷۲ سال زنده گی وضمن اشتغال به کارهای دولتی به تفسیر وچاپ نوشته های کهن چینی می‌پرداخت و چندان بدان تازه گی ولطف بخشید که به نوشته های کنفسیوس مشهور شد. این نوشته ها را پنج نوشتهٔ کهن می‌گویند هر چند نوشته پنجم از آن خود کنفسیوس است. کتاب اول وی کینگ نام دارد که در مـورد آغاز تمدن چین می‌باشد. کتاب دوم شوکینگ نام دارد که قسمتی از تاریخ چین و حوادث ایام چند سلسله از سـلاطین آن کشور است.کتاب سوم شیدلینگ یا دیوان غزل است وکتاب چهارم لی کینگ در مورد آداب وتشریفات است. کتاب پنجم چون چیو یعنی بهار و پاییز نام دارد، کنفسیوس این کتاب را خود پدید آورده که دنبالهٔ تاریخ چین تا زمان خودش است.

راهنمای تدریس درس (رادیو)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	رادیو و قواعد دستوری
هدف کلی	اهمیت رادیو و تاریخچهٔ آن در افغانستان و فرا گرفتن صفت نسبتی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • مخترع رادیو را بشناسند. • از آغاز فعالیت های این دستگاه و نخستین دست اندرکاران آن در افغانستان آگاهی حاصل نمایند. • معانی واژه های جدید را بدانند و در کارهای بعدی خویش به کار ببرند. • از بخش قواعد دستوری صفت نسبتی را فرا گیرند. • تقویهٔ مهارت درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب • به اهمیت رادیو در زنده گی روزانه پی ببرند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تحقیق در انترنت.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • بعداً به پرسش ها دقیق گوش داده و پاسخ می‌گویند.	(۱۳) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • از شاگردان بخواهد که متن را خاموشانه بخوانند و نکات مهم آن را یاد داشت کنند. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید ودرس جدید را با صدای بلند ورسا طوری که همه بتوانند آن را بشنوند آغازکند وتا پایان ادامه دهد. تلفظ واژه ها و جمله دقیق صورت گیرد. • پس از خواندن، ابتدا تمام درس توضیح گردد، سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • پس ازآن از چند شاگرد بخواهد که درس جدید را با صدای بلند بخوانند. آنها کمک وتشویق شوند. • برای اطمینان ازیادگیری شاگردان پرسش هایی را طرح کند.	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • به کتاب های خود دقیق می‌بینند و تلفظ واژه ها و جمله ها گوش می‌دهند. • به توضیحات معلم دقت می‌کنند. • . • درس را با صدای بلند می‌خوانند. • پاسخ می‌گویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی، یکباردیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش هایی از درس ساعت قبلی به صورت شفاهی	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی می‌گردد: • بخش « قواعد دستوری» را بخواند و توضیحات لازم ارائه نماید، مثال های آن را روی تخته بنویسد و تشریح کند. • سپس از شاگردان خواسته شود که مثال های دیگری خارج از درس ارائه نمایند. آن ها کمک، راهنمایی و تشویق شوند. • « خلاصهٔ درس » را بخواند و توضیح دهد.	• با دقت بخش « قواعد دستوری» را گوش می‌دهند. • خارج از درس مثال ها را ارائه می‌نمایند. • خلاصهٔ درس را گوش می‌دهند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۱) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند. .	• سلام و احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • طرح پرسش های در مورد اختراع رادیو و صفت نسبتی به صورت شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۲۸) دقیقه	• به پرسش های این بخش پاسخ می‌گویند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را اجرا می‌نمایند.	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز نماید. و مراحل زیر عملی گردد: • فعالیت « بشنو و بگو» را طرح و از شاگردان بخواهد که به پرسش ها پاسخ بگویند. • سپس فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح شده و از شاگردان خواسته شود که یک قسمت آن را شفاهی و قسمت دیگر آن را در کتابچه های خویش کار نمایند. آن ها در جریان کار کردن از طرف معلم کمک، راهنمایی، نظارت و تشویق شوند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		**کار خانه گی**
(۴) دقیقه	در این قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند . پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

معلومات اضافی

مارکنی: مارکنی که در سال ۱۸۷۴ م. در ایتالیا تولد یافت و تحصیلات منظم و خوبی را گذارنید از آغازجوانی به رشتهٔ برق علاقه فراوان داشت و هر خبری که راجع به برق در مجلات و روزنامه ها و جاهای دیگر می‌یافت با دقت می‌خواند. مارکنی پس از کسب اطلاعات مختلف و متفرق در زمینهٔ برق و حرکت امواج الکتریکی در هوا به آزمایش دست زد که پس از مدتی منتهی به اختراع رادیو شد. در سال (۱۸۸۰) میلادی هنریخ هرتز دانشمند آلمانی موفق شد که امواج الکترو مقناطیس را با طول امواج کاملاً متفاوتی از نور تولید نماید. و این امواج تازه هرتز ثابت کرد که کلید فرستندهٔ رادیو باشد. سپس مارکنی، مخترع جوان اولین تلگراف بی سیم را طراحی کرده و به ثبت رسانید. در سال ۱۸۹۹ اولین بار در دنیا مورد استفاده قرار گرفت. در سال ۱۹۰۱ اولین علایم بی سیم از فراسوی اتلانتیک مخابره شد و در سال ۱۹۱۴ م. تلگراف بی سیم بین قاره ارتباط برقرار کرد. پس از این چند سال اختراع میکروفون، گوشی ها و بلند گو ها امکان داد که نه تنها نقطه و خط را مخابره نماید؛ بلکه صدای انسان را از فاصله های بسیار دور بدون سیم انتقال دهد. دانشمندان و مخترعین زیادی ما را قادر کردند که امواج رادیو را هر جا که بخواهیم و به هر فاصله که بخواهیم بفرستیم. برای امواج الکترومقناطیس که طبیعتاً موج آن به خط مستقیم از راه هوا یا فضای خالی حرکت می‌کند، به ندرت از راه آب یا زمین جامد حرکت نماید. این مسأله ای گردید که از محلی دوری به محل دیگر آن را جهت بخشید و آن به سبب انحنای کره زمین بود بیش از فاصلهٔ کوتاهی می‌توان علایم رادیویی را از آنتن مرتفعی به نقطهٔ دیگر برسانند. بیش از مسافت های طولانی تر آنتن های رابط را می‌توانستند به کار ببرند. دستگاهی که می‌تواند امواج رادیویی را بگیرد و خبری را که در آن است به دست آورد. این خبر ممکن است سخن، موسیقی، نوشته، عکسها، فیلمها، صحنه های زنده و غیره باشد. در رادیوی فضایی که معمولترین شکل ارتباط رادیویی است، امواج رادیویی از راه فضا منتقل می‌شوند. در رادیو که سیم دارد، سیمها امواج رادیویی را انتقال می‌دهند. رادیو انواع مختلف دارد از قبیل:

رادیو بتری: دستگاه‌های گیرندهٔ رادیویی است که از برق بتری استفاده می‌کنند.

رادیوی گروپی: دستگاه گیرنده یی که عقربه ها وتقویت کننده های آن از نوع گروپ ها یا چراغ های الکترونی استند.

رادیوی آفتابی: این رادیو بدون بتری و توسط نور آفتاب کار میکند. نور آفتاب می‌تواند منبعی از انرژی برای مصارف مختلف باشد، یکی از آن منابع انرژی الکتریکی یا برقی است. قلب دستگاه یک عدد بتری آفتابی است که به جای بتری معمولی جا گذاشته شود. بطری آفتابی دارای دو قطب به رنگ سرخ و سیاه است که قطب سرخ وسیاه آن می‌باشد. برای استفاده از این رادیو کافیست که آن را در معرض نور آفتاب قرار دهید تا رادیو کارکند.

رادیوی تمام موج: دستگاه گیرندهٔ که بتواند همه ایستگاه هایی را که با طول موجهای معمولی، اعم از «موج کوتاه» یا «موج پخش رادیویی» کار می‌کنند، دریافت کند.

رادیوی دستی: دستگاه رادیویی کامل «بلندگو» «بتری» و «آنتن حلقوی» آن در داخل جعبه اش قرار دارد و گاهی دوشاخه های برای آنتن خارجی وسیم های زمین در آن گذاشته اند.

راهنمای تدریس درس (کوچی ها)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	کوچی ها و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با قوم کوچی، روش زنده گی، رسوم وعنعنات آن ها و فراگیری ضمیر و اقسام آن
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • فرهنگ، رسوم، عنعنات و روش زنده گی قوم کوچی را بدانند و با تولیدات اقتصادی این قوم آشنا گردند. • ازبخش دستور زبان با ضمیر و اقسام آن آشنا گردند و موارد کاربرد آن را بدانند. • معانی واژه های جدید را بدانند. • توانایی انجام فعالیت های مربوط به درس در وجود شان رشد نماید. • ارزش قایل شدن به این قوم که مانند سایر اقوام دیگر کشور دارای حقوق مساوی می‌باشند، معتقد شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب، در صورت امکان تصاویر از زنده گی کوچی ها.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۲) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های درس گذشته و بخش مقدماتی پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بررسی کارخانه گی و ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس جدید که در آغاز درس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۶) دقیقه	• با دقت به کتاب های خود ببینند وخواندن درس دقیق گوش دهند وبه تلفظ واژه ها وجمله ها دقت می نمایند. • توضیحات را گوش می‌دهند. • به نوبت درس جدید را می‌خوانند. • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته و مراحل زیر عملی می‌گردد. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده، خواندن متن درس را با صدای بلند وواضح آغاز نماید وتا پایان ادامه دهد. همچنان تلفظ واژه ها و جمله ها دقیق صورت گیرد. • پس از خواندن متن درس توضیحات لازم در مورد درس جدید ارائه دهد وسپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از چند شاگرد بخواهد که به نوبت دو یا سه سطر از متن درس را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند تا دیگران اگر در خواندن درس مشکل داشته باشند رفع گردد. آن ها کمک، وتشویق شوند. • برای اطمینان خاطر از یاد گیری شاگردان از درس جدید پرسش هایی را طرح نماید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۴) دقیقه	پس از توضیح مفاهیم کلی متن، بخش « توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	دراین قسمت به پرسش های شاگردان پاسخ ارائه گردد. بعد از آن اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • گـرفتن حاضـری شـاگردان و ارزیـابی درس ساعت قبلی با طرح پرسش های از شاگردان • پرسش از معنی برخی واژه های درس ساعت قبلی به صورت شفاهی.	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بـزرگ آغازیافتـه و مراحـل زیـر عملی گردد: • بخش کامل « قواعد دسـتوری» را بخوانـد توضیح و تشریح نماید، مثال های آن را روی تخته بنویسد و شرح دهد. • چند جمله روی تختـه بنویسـد و از شـاگردان بخواهد که ضـمیر را در آن هـا مشـخص نماینـد. مانند: – حمیده همصنفی خود را دید و به او گفت. – حبیب برادرش را صدا کرد و گفت: تـو را پـدرم کار دارد. – شریف کتاب تو پیش من است. • ازشاگردان بخواهد که به نوبت یک یک جملهٔ ساده بگویند که در آن ضمیر به کار رفته باشد. آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	• بادقــت بــه توضــیحات گــوش داده و جاهــای لازم را درکتابچه های خود یـاد داشـت کنند. • دقیق به خواندن، توضیح وتشریح بخش قواعد دسـتوری گوش می‌دهند. • با دقت ضمیر را مشـخص می‌کنند. • به نوبت یک یـک جملـهٔ ساده که در آن ضـمیر بـه کـار رفته باشد می‌گویند.	(۲۴) دقیقه
خلاصه و توضیحات	در این قسمت خلاصهٔ درس تشریح گردد ومعانی واژه های دشوار توضیح شود.		(۶) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت شاگردان اگر پرسشی داشته باشند پاسخ داده شود.پس ازان اعلام پایـان درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش های در بارۀ ضمیر و اقسام آن به صورت شفاهی صورت گیرد.	• پاسخ به سلام • پاسخ به حاضری • پاسخ می‌گویند. .	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرعملی می گردد: • فعالیت های « بشنو و بگو» را طرح و از شاگردان بخواهد که به پرسش ها پاسخ بگویند. • تا به گروه ها تقسیم شده در مورد زنده گی و رسم ورواج های کوچی ها بحث همه جانبه نمایند،سپس از هر گروه یک نماینده نتیجۀ بحث گروه خویش را در برابر صنف شرح دهد. • فعالیت « بخوان و بنویس» را مطرح نماید واز شاگردان بخواهد تا این فعالیت را در کتابچه های خود کار نمایند. آن ها کمک وتشویق شوند.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • در گروه ها فعالیت را اجرا می‌نمایند. • بعد از دقت فعالیت بخوان و بنویس را انجام می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته و به مواردی که احیاناً نا گفته مانده پرداخته شود، در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب ارائه گردد. همچنان در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده باشند. پس ازان اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند درآنها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

کوچی های افغانستان به صورت عموم در صحرا ها و همچنان سرزمین های کوهستانی مانند: دامنهٔ کوه ها وتپه های جنوب و شمال سلیمان غر، سپین غر، ولایت های پکتیا، پکتیکا، ننگرهار، زابل، هلمند، نیمروز، ولایات مرکزی وولایات شمالی کشور امرار حیات می‌نمایند. این مناطق در فصول مختلف سال برای بود و باش اقوام مختلف کوچی های افغانستان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

کوچی های افغانستان از اقوام مختلف متشکل اند. معروف ترین این اقوام غلجی و درانی بوده و به صورت عموم در نقاط مرکزی،شرقی و غربی مملکت بود وباش دارند. بر علاوه اقوام دیگر کوچی که عبارت باشند از چهار ایماق، ازبک، ترکمن، فیروز کوهی و غیره در نقاط مختلف کشور خاصتاً شمال وغرب پراگنده می‌باشند.

مردمان چادر نشین که تقریباً حیات شان وابسته به مالداری است عموماً به تربیه حیوانات؛ مانند: گوسفند، بز، گاو، شتر، اسپ، مرغ وغیره می‌پردازند و از گوشت، پوست و شیر این حیوانات استفاده می‌نمایند و نیز از بعضی حیوانات برای حمل ونقل استفاده می‌کنند؛ .همچنان بعضی کوچی ها زراعت پیشه استند و یک عده دیگر به کار های تجارتی ودست فروشی نیز مصروف می‌باشند.

کوچی های افغانستان عموماً در چادر ها وخیمه ها که به نام کژدی یا غژدی مسمی است زنده گی می‌کنند، رنگ غژدی سیاه بوده و از موی بز ساخته می‌شود این غژدی ها طوری بافته شده که در هنگام گرما هوای کافی به داخل جریان یافته بتواند ودر هنگام بارنده گی موقع که مرطوب شد باران به داخل آن نفوذ کرده نتواند و به صورت عموم این چادر ها را در هنگام روز از اشعهٔ آفتاب وگرمی وشب از سردی محفوظ نگهمیدارد. کوچی های که به مشاغل دیگر غیر از تربیهٔ حیوانات اشتغال دارند به طور معمول دارای خیمه های سیاه نبوده؛ بلکه این خیمه ها را از تکه های ضخیم نخی می‌سازند.

چادر نشین های که عموماً در یک فصل در یک محل بود و باش اختیار می‌کنند اکثراً از اقوام متجانسی متشکل اند که از لحاظ زبان، نژاد، عرف وعادات وعنعنه وسایر خصوصیات اجتماعی شباهت زیاد در بین ایشان موجود است و به همین قسم محل چراگاه های هر قوم قبلاً تعیین و معلوم است.

راهنمای تدریس درس (ماین)

شرح مطالب	عناوین مطالب
ماین و قواعد دستوری	**موضوع درس**
معرفی انواع ماین ها، راه های جلوگیری از خطرات آن و فراگرفتن ضمیر مشترک	**هدف کلی**
با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم : • با انواع مختلف ماین ها آشنا گردند و خطرات ماین را بدانند. • کاربرد ضمیر مشترک و معانی واژه های جدید را بدانند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، تحلیل و برداشت مطالب و سخنرانی در برابر جمع در وجود شان تقویت گردد. • به خطرات ماین معتقد شوند و راه های جلوگیری آن را دریابند. • خطرات جانی ماین را به دیگران گوشزد کنند.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
با استفاده از روش های: • تحلیل و برداشت • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی	**روش های تدریس**
تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب. و در صورت امکان تصاویری از انواع مختلف ماین، تحقیق در انترنت.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های معلم دقیق شده و پاسخ های متفاوتی ارائه می‌دهند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ایجاد انگیره با خواندن بخش ورودی متن که در آغاز درس آمده سؤال هایی آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• به کتاب های خود می‌بینند و دقیق به خواندن درس گوش می‌دهند. • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • به نوبت سطر های متن را می‌خوانند. • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و متن درس را با صدای بلند و مناسب طوری که همه بتوانند آن را بشنوند آغاز کند و تا پایان ادامه دهد؛ همچنان تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از خواندن متن، ابتدا کل درس توضیح داده شود سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از شاگردان بخواهد که به نوبت سه سه سطر متن درس را مقابل همصنفان به صدای بلند بخوانند، تا شاگردانی که در خواندن مشکل دارند رفع گردد. آن ها در هنگام خواندن درس کمک وتشویق شوند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش های را طرح نماید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۶) دقیقه	در این قسمت بخش « توضیحات» خوانده شود و شرح دهد. خلاصهٔ درس یکبار دیگر برای شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۴) دقیقه	در این قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقد ماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • پرسش هایی در مورد درس ساعت قبلی به صورت شفاهی.	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد. • متن کامل بخش« قواعد دستوری» را بخواند، توضیحات لازم را ارائه دهد و مثال های آن را روی تخته بنویسد. • از چند شاگرد، به اساس نوبت بخواهد که مثال های ضمیر مشترک را در جمله هایی منا سب به کار ببرند و روی تخته بنویسند. • سپس از چند شاگرد دیگر خواسته شود که به صورت شفاهی چند مثال از ضمیر مشترک را بگویند. آن ها کمک و راهنمایی شده مورد تشویق قرار بگیرند.	• دقیق به خواندن بخش قواعد دستوری گوش می‌دهند. • به نوبت مثال های ضمیر مشترک را روی تخته می‌نویسند. • مثال های را از ضمیر مشترک به صورت شفاهی بیان می‌کنند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، خلاصۀ درس یکبار دیگر به شاگردان ارائه گردد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش های شاگردان پاسخ مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۴) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • پرسش ها در بارۀ ضمیر مشترک وخطرات ماین به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام و حاضری • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز نماید ومراحل زیر عملی گردد. • فعالیت « بشنو و بگو» را با ارائه سؤال ها از شاگردان مطرح و در ارائه جواب ها کمک نماید. • از شاگردان خواسته شود که در گروه ها در مورد خطرات ماین ها به هم دیگر گفتگو نمایند در آخر نمایندۀ هر گروه نتیجۀ بحث را بیان نماید. • همچنان در گروه ها در مورد ضمیر مشترک گفتگو نمایند و از هر گروه یک یک نفر مثال بگویند. • فعالیت «بخوان و بنویس» را مطرح نموده از شاگردان بخواهد که در کتابچه های خویش کار نمایند.	• در اجرای فعالیت ها سهم فعال می‌گیرند. • در گروه ها فعالیت ها را اجرا می‌کنند. • فعالیت «بخوان و بنویس» را در کتابچه های خود کار می نمایند.	(۲۶) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش های احتمالی و باقیماندۀ شاگردان پاسخ ارائه گردد، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۵) دقیقه

معلومات اضافی

مؤظفین ماین پاکی افغانستان اطراف ساحات ماین گذاری شده وخطر ناک را توسط سنگ های سرخ نشانی می‌کنند. بعد از این که یک ساحه از ماین پاک گردید، سنگ های مذکور را سفید رنگ می‌نمایند؛ یعنی هرگاه با سنگ هایی بر می‌خورید که سرخ رنگ شده اند، هرگز به آن ساحه داخل نشوید و را ه خود را به جهت مخالف آن تغییر دهید. همچنان سنگ های که آبی رنگ شده اند ساحۀ مهمات منفجر ناشده و مشکوک را نشان می‌دهند؛ هرگز به آن ساحه نباید داخل شد.

البته بعضی از ساحاتی وجود دارند که تا هنوز علامه گذاری نشده اند . علایم خطر در ساحاتی که نشا نی نشده اند قرار ذیل است:

- موجودیت نعش حیوانات.
- موجودیت چقری های کوچک به فاصله های منظم (جای انفجار ماین)
- قطی ها و صندوق های مهمات
- تعمیرات خالی در مناطق مسکونی
- توته های سیم ودندانه های کوچک چوبی (ماین ها)
- موجودیت راه های فرعی در کنار سرک ها وراه های که ظاهراً قابل استفاده معلوم می‌شوند.
- موجودیت پتاقی در روی زمین (بعضاً شبیه قلم)
- کوت سنگ، حلقه کردن سنگ ها به دور یک شی ویا قطار سنگ ها در عرض راه، موجودیت ماین یا مهمات منفجر ناشده را در همان ساحه نشان می‌دهد.

هرگاه به یکی از آسیب رسیده گان ماین بر می‌خوریم، منحیث یک مسلمان باید هر کمک که از دست ما می‌آید برایش انجام بدهیم؛ اما باید در نظر داشته باشیم که کمک با مصدومین ماین باید مسلکی باشد، یعنی باید نکات ذیل را در هنگام کمک در نظر داشته باشیم.

- هرگز به ساحۀ ماینزار داخل نشوید، زیرا شاید شما باعث انفجار دیگر شده و خود تان نیز صدمه ببینید.
- زخمی را توسط حرف های تان آرامش دهید وبه طور مدام با او صحبت نمایید.
- برایش بگویید که از جایش حرکت نکند.
- هرگز چیزی را به طرفش پرتاب نکنید.
- خواهان کمک مسلکی شوید، کمک مسلکی را از منابع ذیل به دست آورده می‌توانید:
  - ❖ تیم های ماین پاکی
  - ❖ افراد نظامی
  - ❖ پولیس
  - ❖ کلینیک ها وشفاخانه ها

تا وقتیکه کمک میرسد منتظر باشید!

راهنمای تدریس درس (ضرر های مواد مخدر)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ضرر های مواد مخدر و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با اضرار و خطرات جانی و مالی مواد مخدر
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان می‌خواهیم: • اضرار و خطرات جانی مالی مواد مخدر را بدانند. • از بحث قواعد دستوری، عدد و انواع آن را فرا گیرند و معانی واژه هـای جدیـد را بدانند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، برداشت مطالب، سخنرانی در برابـر جمـع، گوش فرادادن، اندیشه و قیاس در وجود شان تقویه گردد. • به اضرار و خطرهای مواد مخدر، معتقد شوند، از آن دوری بجوینـد و از خطـرات جانی و مالی آن را به دیگران گوشزد کنند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکان تصاویر و چارتهایی از انسانهای مصاب به امراض از اثر استعمال مواد مخدر.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۲) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی درس گذشته • به پرسش های گوش داده پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن وظیفهٔ خانه گی درس گذشته • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که درآغاز درس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود. و نظر به دقت شان ارزشیابی شوند.	**بخش مقدماتی**
(۲۷) دقیقه	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. •به توضیحات گوش می‌دهند. • به نوبت سه سه سطر متن درس را با صدای بلند می‌خوانند. • به پرسش ها پاسخ می‌گویند. • شاگردان به معانی واژه گوش می‌دهند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید، سپس متن درس با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند بخواند. تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خواندن درس، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از چند شاگرد بخواهد که سه سه سطر متن درس را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از ارائهٔ درس پرسش هایی را طرح نماید. • معانی واژه های مشکل توضیح شود.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، بخش « توضیحات » را بخواند وشرح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب ارائه گردد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • پرسش ها از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی.	• پاسخ احترام آمیز به سلام وحاضری • پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرعملی گردد: • دربارۀ« عدد » توضیح کوتاهی دهد. • سپس متن کامل بخش دوم « اضرار مواد مخدر» خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده روی تخته نوشته شود. • قسمت های مختلف بخش« قواعد دستوری» مشخص شود. • سپس از چندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شود که متن کامل درس را با صدای بلند مقابل صنف بخوانند. • از شاگردان خواسته شود که مثال های دیگری از اضرار مواد مخدر و صفت را روی تخته و کتابچه های خویش بنویسند.	• با دقت به توضیحات گوش می‌دهند. • با دقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • به خواندن متن به دقت گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات شاگردان جواب ارائه گردد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • طرح سؤالاتی در بارۀ صفت، ضررهای جانی و مالی مواد مخدر وراههای جلوگیری از آن به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• بعد از سلام دادن به پرسش ها پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیرعملی گردد: • فعالیت «بشنو و بگو» را با شاگردان کارکرده سپس فعالیت « به دوستانت بگو» را در صنف مطرح نماید، از شاگردان بخواهد که این فعالیت را به صورت گفتگوی گروهی انجام دهند.کمک وتشویق شوند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح شود و هریک از شاگردان آن را درکتابچه های خویش نوشته به پرسش های آن پاسخ کتبی ارائه کنند.	• طبق برنامه، فعالیت های« گوش کن و بگو»، « به دوستانت بگو» و « بخوان و بنویس» را اجرا می‌نمایند.	(۲۵) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	به سؤالات احتمالی شاگردان جواب ارائه گردد. همچنان در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود، تا شاگردان آماده باشند. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۵) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند درآنها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

فشار خون بالا

عواملی زیادی بر آن تأثیر دارد به طور مثال: عوامل ژنتیکی، وزن بدن، فعالیت های جسمانی، استفاده از مواد مخدر ودر برخی موارد نمک طعام می‌تواند سبب بلند رفتن فشار خون در فرد شود. استعمال مواد مخدر سبب افزایش ضربان قلب و در نتیجه کندی کار قلب می شود و فشار خون را هم بالا می برد. همچنین استعمال مواد مخدر سبب غلیظ شدن و لخته شدن خون گردیده و سبب بسته شدن رگها می‌شود، بنابران فشار خون را بالا می‌برد.

افسرده گی

عبارت از یک رشتۀ وسیع از حالات منفی ذهن در یک سوی این رشته، افسرده گی نشانگر احساس غم و اندوه عمومی وکوتاه مدت پس از شنیدن خبرهای ناگوار یا آگاهی یافتن از یک حادثۀ دلخراش است. گاهی افسرده گی ناشی از ضربۀ است که بر ضمیر پنهان ما وارد می‌شود و این نوع حد اکثر به مدت چند ساعت یا چند روز ادامه دارد و بر طرف می‌شود. افسرده گی ممکن است خفیف، متوسط وشدید باشد حتی ممکن است پنهان باشد وشخص خودش نمی داند که از افسرده گی رنج می‌برد. افسرده گی بیماری رایج است، این بیماری انواع مختلف داشته وعلایم متنوعی را نشان می‌دهد اگر این علایم برای مدتی طولانی در شخص وجود داشت باشد نیاز به درمان دارد. علایم این بیماری اندوه طولانی یا نگرانی و اضطراب، احساس نا امیدی و بدبینی، احساس گناه و بی ارزش بودن، خسته گی مفرط وکاهش انرژی اشکال در تصمیم گیری، بی خوابی یا پر خوابی، سردرد.

.

درس بیستم

راهنمای تدریس درس (رابعۀ بلخی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	رابعۀ بلخی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با زنده گی رابعۀ بلخی و فراگرفتن اعداد اصلی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان می‌خواهیم: • با زنده گی رابعۀ بلخی آشنا گردند. • از بخش قواعد دستوری اعداد اصلی را فرا گیرند و معانی واژ ه های جدید را بدانند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، برداشت وتحلیل مطالب و سخنرانی در برابر جمع، گوش فرادادن، اندیشه وقیاس در وجود شان رشد نماید. • به ارزش و احترام مقام معنوی شاعران وبزرگان و عشق حقیقی به الهی معتقد شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب، در صورت امکان: تصویر بزرگ از رابعۀ بلخی.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۱) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های معلم پاسخ های متفاوت ارائه می‌دارند.	• سلام،احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ایجاد انگیزه با خواندن بخش ورودی متن که در آغاز درس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• با دقت به خواندن و توضیحات درس گوش فرا می‌دهند. • سطرهای درس را به نوبت می‌خوانند. • گوش می‌دهند. • به پرسش های پاسخ می‌گویند. • به توضیح واژه ها دقیق می‌شنوند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده درس جدید را به صدای بلند وواضح آغاز نماید وتا پایان ادامه دهد. تلفظ واژه ها وجمله ها به صورت واضح بیان گردد. • از چند شاگرد بخواهد که دو الی سه سطر از متن درس را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند، تا شاگردانی که در خواندن وتلفظ کلمه ها وجمله ها مشکل دارند رفع گردد. آن ها در هنگام خواندن درس کمک وتشویق شوند. • نخست تمام درس توضیح داده شود، سپس مفهوم نمونهٔ کلام رابعهٔ بلخی شرح گردد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از درس ارائه شده پرسش هایی را طرح نماید. • معانی واژه های دشوار برای شاگردان توضیح گردد.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	پس از شرح مفاهیم کلی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود . در ضمن به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • پرسش ها یی از درس ساعت قبلی به صورت شفاهی مطرح گردد. و پس از پاسخ دهی مورد ارزشیابی قرار گیرند.	**بخش مقدماتی**
(۲۶) دقیقه	• با دقت به بخش قواعد دستوری گوش می‌دهند. • گوش می‌دهند. • به نوبت پیش روی تخته می‌روند ومثال های برای اعداد اصلی می‌نویسند وسپس در جمله ها به کار می‌برند.	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • متن کامل بخش « قواعد دستوری » را بخواند، توضیح وتشریح نماید ومثال های آن را روی تخته بنویسد وشرح دهد. • سپس خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود. • از شاگردان بخواهد که مثال های از اعداد اصلی را روی تخته بنویسند و هر یک را در جملهٔ مناسب بکار ببرند. آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	**قسمت دوم درس (قواعددستوری)**
(۵) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم کلی واساسی متن، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۴) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • جهت ارزیابی و اطمینان از یادگیری شاگردان از بخش اول و دوم درس چند پرسش عمده واساسی را بپرسد.	• پاسخ به سلام • پاسخ به حاضری واطمینان از صحتمندی • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز نموده ومراحل زیر عملی گردد: • فعالیت« بشنو و بگو» را با طرح پرسش ها و کمک درارائه پاسخ ها اعمال نماید. • پس ازآن فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح گردد و از شاگردان خواسته شود که این فعالیت را در کتابچه های خویش بنویسند. کمک وتشویق شوند.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. فعالیت« بخوان و بنویس» را در کتابچه های خود کار می‌کنند.	(۲۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	قبل از سپردن کار خانه گی به شاگردان، مفهوم نمونۀ کلام « رابعۀ بلخی » یکبار دیگر توضیح داده شود. کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۱۰) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارا ئه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده باشند .پس از اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

رابعهٔ بلخی: هزار واند سال پیش از امروز در سرا شیب شمالی آلبرز کوه، در آغوش پر فیض ام البلاد، در کاخ مشید شاهی، بین ساحهٔ نوبهار و بالا حصار در خانوادهٔ کعب امیر نامدار بلخ باستان دختری چشم به جهان گشود که از آن شفق داغ ادب دری تا عهد ما همچو نگین پر ارج در انگشتر سخن و سخنوری درتابش است. بعد از آن شاهدخت بلخ را با عطر گلاب شستند و به گوشش آذان محمدی گفتند نامش را رابعه گذاشتند.

اودر سن بلوغ روز به روز به ادب دری و اسرار سخنوری علاقه می‌گرفت. و سخنانش نقل مجالس و انجمن ادبا و سخنسرایان گردید. و شهرتش تا آخرین نقطهٔ خراسان زمین وشهر ستانهای ماورالنهر دامن کشید.

کعب، پدرش او را سخت دوست داشت حتی محبت او باعث حسد حارث برادر رابعه شد. مقبرهٔ او اخیراً در مرکز بلخ امروزی در زاویهٔ شصت متری دورتر از مسجد زیبای خواجه ابو نصر پارسا کشف و بالای تربتش عمارت پخته اعمار گردید.

سخن این شاعرهٔ سخنور شهیده بلخ پخته، روان، جذاب، انگیزنده و نغز و دلپذیر است. بعضی این شاعره بلخ را در زمرهٔ عرفا به شمار آورده مجازی او را سر آغاز عشق حقیقی می‌دانند.

او زیبایی های طبیعت را این طور می‌ستاید:

نشاید از سوسن و گل سیم وزر باد　　زهی بادی که رحمت باد بر باد
بداد از نقش آذر صد نشـــان آب　　نمود ازسحر مانی صد اثر باد

رودکی: ابوعبدالله جعفر بن محمد رودکی در سال ۲۶۷ در رودک از حومهٔ سمرقند متولد شد. وی بیشتر در بخارا بسر می‌برده است. وی شاعری روشن بین بوده و حافظهٔ بسیار قوی داشته است، گویند: در هشت سالگی حافظ قران کریم بود در در طفولیت شعر می‌گفت. به علاوه چنگ بر می‌گرفت و رود می‌نواخت و به دربار سامانیان راه یافت و به مقام والا رسید و بلآخره ملک الشعرای دربار سامانی شد. کتاب کلیله و دمنه را به تشویق نصر بن احمد سامانی به نظم در آورد.

ابو شکور بلخی: در وسط دور سامانیان میزیست، اساس مثنوی سرایی را گذاشت ومثنوی آفرین نامه را به نظم کشید.وی برخی مطالب را از فلسفه های قدیم گرفته وزیبا به نظم آورده است. این بیت معروف از اوست:

تا بدانجا رسید دانش من　　که بدانم همی که نادانم

دقیقی بلخی: دومین شاعربزرگ عصر سامان دقیقی بلخی است نامش ابو منصور محمد و پس از فوت رودکی در بلخ تولد شد. آغاز زنده گانی وی مجهول است و اصلاً به دربار چغانیان منسوب بوده است. دقیقی شاعر شاهنامه سرای است مگر کارش ناقص ماند و به وسیلهٔ فردوسی تمام شد، با آنهم شهرت دقیقی در گشتاسپنامه (شاهنامه دقیقی) و سایر غزلها و پارچه های کوچک اوست.

عارف و صوفی: عارف در نزد حکما و صوفیان، آن کس که به کمک معرفت قلبی و نه معرفت عقلی، به کشف و شناخت حق و اشیا نایل شده باشد.

صوفی کسی است که پیرو طریقت تصوف باشد و به صفات اصحاب تصوف متصف گردد. و مشهورترین نظریه در مورد وجه تسمیه آنها به این لفظ این است که درویشان را از این جهت صوفی می‌نامند که لباس صوف (پشمینه) می‌پوشیدند تا بدنشان مرفه یا آرام نباشد و نیز گفته اند که دل خود را از هوای نفسانی پاک (صافی می‌کند) و در ذکر خداوند (ج) غرق می‌شوند.

درس بیست و یکم

راهنمای تدریس درس (حقوق بشر)

شرح مطالب	عناوین مطالب
حقوق بشر حقوق بشر	**موضوع درس**
آشنایی با حق وحقوق انسانی و بشری و فراگرفتن اعداد ترتیبی	**هدف کلی**
با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • مفهوم حقوق بشر را بدانند و از حقوقی که در یک جامعه دارند دفاع نمایند. • از بخش قواعد دستوری اعداد ترتیبی را بشناسند و معانی واژه های جدید را فرا گیرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن واندیشه در وجود شان تقویه گردد. • به اهمیت داشتن حق و حقوق در جامعهٔ انسانی پی ببرد و حقوق انسانی را رعایت کنند.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
با استفاده از روش های: • توضیح وتحلیل • خواندن ونوشتن • پرسش وپاسخ • کار انفرادی	**روش های تدریس**
تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و در صورت امکان استفاده از انترنت.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • بررسی کارخانه گی درس گذشته. • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که در آغاز درس آمده وسؤال های آن، از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های معلم گوش داده و پاسخ های متفاوت می دهند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده وخواندن متن درس با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز نماید وتا پایان ادامه دهد. تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خواندن، ابتدا تمام درس توضیح داده شود سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از چند شاگرد بخواهد که به نوبت سه سه سطر درس را به صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند تا شاگردانی که در خواندن وتلفظ کلمه ها وجمله ها مشکل دارند رفع گردد. آن ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند. • برای اطمینان ازیادگیری شاگردان پرسش هایی را طرح نماید.	• با دقت به خواندن درس معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • به نوبت سه سه سطر ازمتن درس را با صدای بلند می‌خوانند. • پاسخ می‌دهند.	(۲۸) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی واساسی، بخش « توضیحات» را بخواند و تشریح نماید.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش های از درس ساعت قبلی به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • پس از آن متن کامل « قواعددستوری » خوانده شود و مثال های آن را روی تخته بنویسد و تشریح نماید. • سپس از شاگردان بخواهد که به نوبت مثال های برای اعداد ترتیبی روی تخته بنویسند، آن ها کمک وتشویق شوند. • متن « خلاصۀ درس » را به صدای بلند بخواند ومختصراً توضیح دهد.	• به بخش«قواعد دستوری» دقت می‌کنند. • به نوبت مثال ها را روی تخته می‌نویسند. • به خلاصۀ درس گوش می‌دهند.	(۲۸) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، خلاصۀ درس یکبار دیگر به شاگردان ارائه شود .		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش های احتمالی و باقیماندۀ شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی وایجاد ارتباط عاطفی به شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش های در مورد حقوق بشر و اعداد ترتیبی به صورت شفاهی.	• پس از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • به ترتیب فعالیت های «بشنو و بگو» و « به دوستانت بگو» را در صنف مطرح نماید و از شاگردان بخواهد که آن را اجرا کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را درصنف مطرح نماید و از شاگردان بخواهد که یک قسمت آن را روی تخته و قسمت دیگر آن را در کتابچه های خود کار نمایند.	• فعالیت ها را اجرا می‌کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را اجرا می نمایند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ مناسب ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

آموزش حقوق بشر: هدف از آموزش حقوق بشر شناسایی کرامت ذاتی وحقوق برابر وسلب ناپذیر همه اعضای خانواده انسانی به مثابهٔ بنیاد عدالت صلح در جهان، تحقُق آزادی، عدالت وصلح برمبنای ارتقای توانمندی مردم در مبارزه با فقر، تبعیض، جنگ وسرکوب سیاسی با شیوه های سیاسی بدون هر نوع خشونت.

آموزش حقوق بشر دارای جنبه های نظری وعملی است . آموزش حقوق بشر می‌تواند:

- نگرش ها و رفتار ها را تغییر دهد.
- مردم را در راستای عدالت اجتماعی توانمند سازد.
- نگرش همبستگی را در جوامع وملت ها پرورش دهد.
- مهارت های تحلیلی وعملی را از دید گاه حقوق بشر توسعه دهد.
- همبستگی و همدردی را رشد دهد.

به صورت مشخص آموزش حقوق بشر برای گروه های ذیل حیاتی است:

- کودکان و والدین آنها
- معلمان، مدیران وکلیه آنانیکه در پروسهٔ تعلیم و تربیه اشتغال دارند.
- داکتران وپرستاران، حقوق دانان و قضات
- امدادگران اجتماعی، خبرنگاران، پولیس و اردو
- گروه های آسیب پذیر مانند: بسیاری از مردمی که دور از مراکز اداری زنده گی می‌کنند که این مردم شامل پناهنده گان، اقلیت ها، کارگران مهاجرین، بومیان، افراد معلول و فقرا از جمله مستضعف ترین وآسیب پذیر ترین مردم استند. آنها حق دارند حقوق خود را بدانند ونیاز های خاص آنها شناسایی شود. تنها از طریق همکاری با این گروه های آسیب پذیر است که استادان حقوق می‌توانند برنامه های آموزشی را برای تأمین نیازهای آنها و مطابق با وضعیت های آنها طرح کنند.

حقوق: به مجموعه قوانین و قواعد و رسوم لازم الاجرایی که برای استقرار نظم در جامعه انسانی وضع یا شناخته شده است حقوق می‌گویند. حقوق جمع حق جزیی وحق کلی است. حقوق علمی است که از قوانین موضوعه بحث می‌کند.

حقوق اجتماعی: مراد از این حقوق مطالبهٔ برخی آزادی های اساسی اجتماعی است که در برخورداری از آنها تبعه حق دارد که از طریق محاکم مورد حمایت قرار گیرد.

تبعیض : سه معنی اصلی دارد: ۱- در عامترین مفهوم آن دلالت دارد به تمییز و ادراک، توجه یا ایجاد تمایز میان چیزها ۲- گاهی برای اشاره به نوع برخورد اختلافی دسته معینی از اشخاص که خواه مطلوب و خواه نا مطلوب در جهات وزمینه هایی استفاده می‌شود که هیچ ربطی با رفتار حقیقی اشخاص که چنین برخوردی با آنان می‌شود ندارد یا اگر دارد نا چیز است ۳- نحوهٔ برخورد نا مطلوب با دسته های معینی از اشخاص در جهات وزمینه های تحکیم آمیز دلالت می‌کند.

اتریش: کشور جمهوری اتریش در منطقهٔ کوهستانی اروپای مرکزی قرار دارد و پایتخت آن شهر (وین) است. از شهرهای مهم آن: گراز، لینز، سالزبورگ، اینسبروک. واحد پولی شیلینگ می‌باشد. دین ۸۴ ٪ مسیحی، ۱۶ ٪ دیگر ادیان.

راهنمای تدریس درس (ضرب المثل ها)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ضرب المثل ها و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با ضرب المثل ها و استفاده ازآن در زنده گی روزمره و فراگرفتن عدد ترکیبی.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس ازشاگردان می‌خواهیم: • در مورد ضرب المثل ها آشنایی حاصل نمایند و موارد استفاده از آنها را بدانند. • از بخش دستور زبان عدد ترکیبی را فرا گیرند. • معانی واژه های جدید را فرا گیرند ودر کار های بعدی خویش به کار ببرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن، اندیشه و قیاس در وجود شان رشد نماید. • به اهمیت ضرب المثل ها پی ببرند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تحقیق در انترنت.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۳) دقیقه	• بعداً پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف،گرفتن حاضری، بررسی کار خانه گی و ارزیابی درس گذشته • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که با خط کوچک در آغاز درس آمده و پرسش های آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۶) دقیقه	• با دقت به خواندن درس گوش می دهند. • توضیحات را دقیق می شنوند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • پرسش ها را پاسخ می‌دهند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده درس جدید را با صدای بلند ومناسب طوری که همه بشنوند آغاز نماید و تا پایان ادامه دهد. تلفظ واژه ها و جمله ها شمرده و واضح بیان گردد. • پس از خواندن درس، ابتدا کل درس توضیح گردد، پس از آن مفاهیم مشکل تشریح شود. • از شاگردان خواسته شود که دودو سطر متن درس را به نوبت به صدای بلند بخوانند. تا شاگردانی که درخواندن و تلفظ واژه ها مشکل دارند رفع گردد. آن ها کمک و تشویق شوند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش های را در مورد درس ارائه شده طرح کند.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	پس از توضیح مفاهیم اساسی، بخش « توضیحات » را بخواند و تشریح کند.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • ارزیابی درس ساعت قبلی با طرح چند پرسش به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از سلام و احوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته وتا مراحل زیر عملی گردد: • سپس بخش « قواعددستوری» را به صدای بلند بخواند و مثال های آن را روی تخته بنویسد و توضیح نماید. • ازچند شاگرد بخواهد تا برای عدد ترکیبی مثال بگویند. آن ها کمک و تشویق شوند. • متنی را که تحت عنوان خلاصهٔ درس است به شاگردان بخواند و توضیح دهد.	• با دقت به بخش «قواعد دستوری» گوش می‌دهند. • برای عدد ترکیبی مثال بگویند. • گوش می‌دهند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان چند پرسش عمده و اساسی را از بخش اول و دوم درس بپرسد.	• پاسخ احترام آمیز به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت هارا با نام خدای بزرگ آغاز نموده ومراحل زیر عملی گردد: • فعالیت «بشنو وبگو» را در صنف مطرح نماید و از شاگردان بخواهد که در مورد آن در گروه ها با هم بحث و گفتگو نمایند. • فعالیت« بخوان و بنویس» را در صنف طرح کند و از شاگردان بخواهد که آن را در کتابچه های خویش کار نمایند. آن ها کمک و راهنمایی شوند.	• فعالیت ها را به ترتیب اجرا می‌نمایند. و همۀ شاگردان در آن سهم می‌گیرند.	(۲۷) دقیقه
کار خانه گی	کار خانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

کنایه

به معنی پنهان بودن و پوشیده گی است و در اصطلاح عبارتست از ذکر لازم وارادهٔ ملزوم به بیان دیگر. کنایه آنست که موضوع و مطالب وکلامی ذکر وتکلم شود ولی غیراز آنچه تکلم گردیده است اراده و مقصود گردد.

تشبیه: درلغت به معنای مانند کردن یک چیز به چیز دیگر است واز چهار جزء تشکیل گردیده است.

۱- طرفین تشبیه (مشبه ومشبه به) ۳ – وجه شبه ۴- ادات تشبیه

طرفین تشبیه عبارت از مشبه و مشبه به که آن را به حسی وعقلی تقسیم کرده اند.

وجه شبه: عبارتست از معنایی که از مشبه به برای مشبه حاصل می‌شود مثل: قلب او مانند سنگ است، که سختی سنگ را به قلب او نسبت می‌دهد. یعنی قلب او در سختی مثل سنگ است.

تشبیه به اعتبار وجه شبه بر ۶ قسم و به اعتبار ادات تشبیه به دو قسم است.

ضرب المثل

امثال وحکم یکی از بخش های مهم، جالب و فولکلوری ملل و نمایشگر راستین عواطف نفسانی، افکار، نظریات، معتقدات، عادات، سنن، ذوق فطری، اخلاقیات و تلقیات اوضاع واحوال عمومی زنده گانی جوامع است. گروهی از ادب شناسان و دانشمندان ضرب المثل ها را از جملهٔ کهن ترین اشکال ادبی زبان می‌دانند وآدمی زاده قبل از اینکه شعر بگوید به گفتن و ترویج امثال پرداخته است بنابراین گفته می‌شود که تاریخ پیدایش امثال، اندرزها و پند های کوتاه ریشه های بسیار کهن دارندکه در طول روزگار از زبانی به زبانی می‌گردند و از سینهٔ به سینهٔ اسلاف به دماغ اخلاف منتقل می‌شوند .گوینده گان ضرب المثل ها، ترانه ها، چیستان ها و افسانه های ملی و فلکلوری یک جامعه مشخص و معلوم نمی باشند و به حیث محفوظات تمام افراد یک جامعه گنجینهٔ مشترک فرهنگی و میراث ملی را تشکیل می‌دهند. ولی گوینده گان نا معلوم ضرب المثل ها افراد عادی نمی باشند. بلکه چنین گفته های ظریف و پرمغز محصول مغزهای اندیشمند وتجارب مفکران، شاعران، نویسنده گان وخردمندان ملتها میباشد،که پس از پیدایش در مسیر روزگار و در طول تاریخ یک جامعه رواج و مقبولیت مییابند.

راهنمای تدریس درس (ملک الشعراء استادعبدالحق بیتاب)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ملک الشعرا استاد عبدالحق بیتاب و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با ملک الشعرا استاد بیتاب و کارنامه های او و فراگرفتن اعداد کسری
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • با یک تن از چهره های بزرگ و ماندگار شعر افغانستان ملک الشعرا بیتـاب وکارنامـه های علمی وادبی او آشنایی حاصل نمایند. • معانی واژه های جدید را بدانند و در کارهای بعدی خویش به کار گیرند. • ازبخش قواعد دستوری، اعداد کسری را فرا گیرند. • تقویه توانایی انجام فعالیت های مربوط به درس. • به مقام معنوی بزرگان احترام قایل شـوند و زنـده گـانی معنـوی برخـی از بزرگـان را سرمشق زنده گی روزانهٔ خود قرار دهند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائۀ کارخانه گی • به پرسش های گوش می‌دهند و پاسخ های متفاوتی ارائه می دارند.	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که درآغاز درس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۸) دقیقه	• متن درس را خاموشانه می‌خوانند. • با دقت به خواندن درس، طرز تلفظ واژه ها وجملات را می‌شنوند. • دقیق گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل می‌نمایند. • پاسخ می‌گویند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • خواندن متن درس با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغازشود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها و جمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • سپس از چندین شاگرد بخواهد که یک یک پاراگراف از متن درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • پرسش هایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود.	**قسمت اول درس (متن)**
(۵) دقیقه	بخش « توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ احترام آمیز به سلام و حاضری • با دقت پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی پرسش هایی را طرح نماید. • تکرار بعضی از سؤالات ساعت قبلی، توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• به بخش « قواعد دستوری» وتوضیحات آن گوش می‌دهند. • دقت می‌کنند. • درس را می‌خوانند و نمونه های آنرا روی تخته وکتابچه های خود می‌نویسند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق می‌گردد: • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری» خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده روی تخته نوشته شود. • قسمت های مختلف« قواعددستوری» مشخص گردد. • سپس از چندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. و چند شاگرد دیگر نمونه های دیگری را روی تخته و کتابچه های خویش بنویسند.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۲) دقیقه	پس از تشریح و توضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه شود.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پس از سلام دادن بـه گونـۀ شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضـع روحـی و جسمی شاگردان • پرسش های در بارۀ غزل، قطعـه، مخمـس، زنده گی نامۀ ملک الشعرا اسـتاد بیتـاب و کارنامـه های او به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	**بخش مقدماتی**
(۲۷) دقیقه	• طبق برنامه، فعالیـت هـای « گوش کن وبگو»، « به دوستانت بگـو» و « بخـوان و بنـویس» را اجرا نموده و در اجـرای آنهـا همـۀ شاگردان سهم فعال می‌گیرند.	فعالیت ها را با نام خدای بزرگ آغاز نماید و مراحل زیرتطبیق گردد: • فعالیت «بشنو و بگو» را با طرح سؤال هـا از شاگردان و کمک در ارائه جواب ها اجرا نماید. • از شـــاگردان بخواهـــد کـــه فعالیـــت « به دوستانت بگو» را اجرا نمایند. • پـس از پایـان فعالیـت هـای قبلـی، فعالیـت «بخوان و بنویس» مطرح گردیـده و ازشـاگردان خواسته شود که آن را روی تخته و کتابچه هـای خویش بنویسند آنها کمک شوند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۵) دقیقه	– قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم شعر « مرغ و قفس» یک بار دیگر به شاگردان توضیح داده شود. – کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		**کارخانه گی**
(۳) دقیقه	به سؤالات احتمالی شاگردان جواب مناسب ارائه گردد؛ همچنان در بـارۀ درس سـاعت بعدی روشنی انداخته شود تا شاگردا ن آماده گی بگیرند .پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

معلومات اضافی

منطق

آنست که انسان را از خطا در فکر باز می‌دارد . همان طور که دانستن دستور زبان ما را از هـر اشـتباهی کـه در گفتـار ممکن است رخ دهد باز می‌دارد. منطق هم جلو خطای ذهنی و فکری را خواهد گرفت.

ملک الشعراء

لقبی که شاهان و گاه گاه وزیران، به شاعران سرآمد دربار خویش می‌دادند. ملک الشعرا ها بیشتر به سـتایش شـاهان و شاهزاده گان و وزیران می‌پرداختند. و صلهٔ زیاد به دست می‌آوردند.

غزل

در لغت به معنای معاشقه وگفتگو با معشوق که میان ۷- ۱۴ بیت متحدالوزن و متحدالقوافی سروده می‌شود. بیت اولـش مصرع می‌باشد. تعداد ابیات غزل به سلیقهٔ غزلسرایان متفاوت بوده غالباً شاعران کمتر از ده بیت سروده اند.این شیوه بیشتر تا قرن ششم هجری معمول بود اما از آن به بعد غزلهای کمتر از ده بیت یا بیشتر در میان شاعران فـراوان دیـده شـده اسـت. موضوع غزل عشق و عرفان می‌باشد. دارای مطلع و مقطع بوده اکثراً در مقطع اسم یا تخلص خود را ذکـر مـی‌کنـد. مشـهور ترین غزل سرایان عبارتند از مولانا، حافظ، سعدی، بیدل و ...

قطعه

در لغت به معنای تکه یی از چیزی و در اصطلاح ادبی، به قالب شعری گفته می‌شود که بیت های آن بریک وزن باشند. و مصراعهای خود آن تابع قافیهٔ شعر نباشد. از ویژه گیهای قطعه آن است که تمام بیت هـای آن موضـوع واحـدی، از قبیـل حکمت، پند، مدح یا هجو را دنبال می‌کند. تعداد ابیات قطعه از دو به بالاست وحتی در مواردی حـدود ۶۰ بیـت هـم رسـیده است. مناسب ترین نوع شعر برای بیان مطالب اخلاقی، فلسفی، اجتماعی وعلمی وتوصـیف فـراز و نشـیب زنـده گـی شـاعر فیلسوف است. از قطعه سرایان مشهور می‌توان از دقیقی، سـعدی، سـنایی، ابـن یمـین، انـوری و شـاعران معاصـر از پـروین اعتصامی نام برد.

بیتاب

بیتاب در طریقت، مرید و شاگرد شاه محمد غوث لودین، از مشـایخ نقشـبندیهٔ مجددّیـهٔ هـرات بـود. او پارسـا و سـاده می‌زیست و دیوان اشعارش مشتمل بر غزل و قصیده است، اما قالب مورد نظر او غزل بوده و شیوه اش در غـزل شـیوه یـی میان سبک خراسانی و هندی است. از شعرای سبک هندی به کلیم همدانی، سلیم تهرانی و به ویـژه عبـدالقادر بیـدل توجـه داشت. در عین روانی و سادگی بیان، صنایع لفظی و معنوی را نیز، با کمال مهارت، در شعر به کار می‌برد. زبان شعری او، بـه ویژه در غزل، ساده و روان و نزدیک به زبان گفتار مردم کابل است. غزلیات بیتاب را بالغ بر سه هزار بیت دانسته انـد؛ و ایـن شمار، با توجه به عمر دراز بیتاب و اشتغال او به شعر و شاعری را نشان می‌دهد که به کثرت شعر علاقه مند نبـوده و آوردن مضامین تازه برایش اهمیت بیشتری داشته است. بیتاب به مدت پنج سال در ترجمه، تصحیح و چـاپ تفسـیر قـرآن مجیـد، تألیف شیخ الهند، مشارکت و نظارت داشت.

راهنمای تدریس درس (سبزی ها)

شرح مطالب	عناوین مطالب
سبزی ها و قواعد دستوری	**موضوع درس**
آشنایی با انواع مختلف سبزی ها، فواید و اهمیت آن و فراگرفتن عدد توزیعی	**هدف کلی**
با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • انواع مختلف سبزی ها را بشناسند، و فواید آن را بدانند. • درمورد مناطق مختلف کشورکه در آنجا سبزی های گوناگون کشت می‌شود آگاهی حاصل نمایند. • ازبخش قواعد دستوری عدد توزیعی را فرا گیرند و معانی واژه های جدید را بدانند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن، اندیشه وقیاس در وجود شان تقویت گردد. • به اهمیت وارزش سبزی های مختلف از نظر صحی پی ببرند.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن ونوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی وگروهی	**روش های تدریس**
تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تصاویری از انواع مختلف میوه‌ها و سبزی‌هایی که درمحیط پیدا می‌شود.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بررسی کارخانه گی و ارزیابی درس ساعت قبلی • ایجاد انگیره با خواندن متن ورودی درس که در آغازدرس آمده و سؤال هایی آن از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش های درس گذشته و بخش ورودی پاسخ می گویند.	(۱۳) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغازیافته ومراحل زیر عملی گردد: • درس جدید را با صدای بلند بخواند و تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس ازخواندن ابتدا تمام درس توضیح داده شود، پس از آن مفاهیم دشوار تشریح گردد. • ازشاگردان خواسته شود که متن درس را خاموشانه بخوانند ونکاتی که برای شان مبهم است یادداشت کنند واز معلم بپرسند. • از شاگردان بخواهد که به نوبت سه سه سطرمتن درس را به صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند.	• به خواندن درس جدید گوش می‌دهند. • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • درس را خاموشانه می‌خوانند. • سطر های متن را به نوبت می‌خوانند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، بخش « توضیحات» را به صدای بلند بخواند و شرح دهد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های شاگردان پاسخ ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • طرح چند پرسش از درس ساعت قبلی برای ارزیابی	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • پس از آن متن کامل « قواعد دستوری» خوانده شود و مثال های آن را روی تخته بنویسد و توضیح نماید. • از شاگردان خواسته شود که به نوبت مثال های برای عدد توزیعی روی تخته بنویسند. • متن «خلاصۀ درس» را به صدای بلند بخواند و مختصراً توضیح دهد.	• به بخش « قواعد دستوری » دقت می‌کنند. • مثال ها را روی تخته می‌نویسند. • به خلاصۀ درس گوش می‌دهند.	(۲۶) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، خلاصۀ درس یکبار دیگر به شاگردان ارائه شود.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و . پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش های در مورد اهمیت سبزی ها و عدد توزیعی به صورت شفاهی از شاگردان	• احوالپرسی نموده به حاضری پاسخ می‌گویند. • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت ها با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • فعالیت « بشنو و بگو» را با طرح پرسش ها وکمک در ارائه پاسخ ها با شاگردان اجرا نماید. • فعالیت« به دوستانت بگو» و « به شاگردان گفته شود » را مطرح نماید واز شاگردان بخواهد که به گروه ها تقسیم شوند و در مورد انواع مختلف سبزی ها و میوه ها و فواید آن با هم گفتگو نمایند در آخر نمایندۀ هر گروه نتیجۀ بحث گروه خویش را بیان نماید.آنها کمک وتشویق شوند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را مطرح نماید و از شاگردان بخواهد که آن را اجرا نمایند. شاگردان را کمک و تشویق کند.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • در گروه ها فعالیت ها را اجرا می‌کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را اجرا می نمایند.	(۲۸) دقیقه
کارخانه گی	کار خانه گی شاگردان پس از ارائه توضیح برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش هایی احتمالی شاگردان پاسخ مناسب ارائه گردد، در ضمن در بارۀ درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس ازآن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

هندوکش

هندوکش سلسله کوهی است که از شرق به طرف غرب کشور ما افغانستان امتداد دارد که بعد از آن کوه، کوه بابا شروع می‌شود.

سبزی ها

کشت و استفادهٔ سبزی ها تاریخ طولانی دارد. مصریها ۲۵۰۰ تا ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد از سبزی های مختلف النوع مانند پیاز، کاهو، ملی، سیر، گندنه، بادرنگ، و غیره استفاده می‌نمودند. با گذشت زمان یک تعداد نباتات دیگر وحشی نیز در قطار سبزهای اهلی شامل گردیدند و عدهٔ دیگر آن ها در نتیجهٔ تکثیر وتغییر و تکامل به میان آمدند. امروز اقسام وانواع سبزی ها نهایت زیاد بوده، تعداد تقریبی آن ها در حدود (۲۴۷) نوع تعیین گردیده است.از جمله آن ها در حدود ۴۰ – ۵۰ نوع آن اهمیت اقتصادی زیاد داشته وبه پیمانهٔ وسیع در تغذیهٔ انسانها از آن استفاده می‌شود. کشت وکار سبزی ها در افغانستان نیز سابقهٔ طولانی دارد.

راهنمای تدریس درس (اختراعات و اکتشافات)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	اختراعات و اکتشافات و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با اهمیت اختراعات و اکتشافات درحیات بشر و آموختن واحدهای شمارش
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم: • تاریخ اختراعات و اکتشافات را درحیات بشر بدانند. • واژه های جدید و معانی آن ها را فراگیرند، در نوشتارخویش آن را به کارگمارند. • ا ز بحث قواعد دستوری، واحد های شمارش را فرا گیرند. • توانایی مطالعۀ خاموشانه، درست خواندن، درست نوشتن، گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویه گردد. • پیام متن درس را درک نموده به اهمیت اختراعات و اکتشافات معتقد شوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۲) دقیقه	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش ها گوش داده و پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفت حاضری • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی درس که درآغاز درس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• بادقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجمله ها را می‌شنوند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • متن درس را خاموشانه خوانده واژه های دشواررا بیرون نویس می‌کنند. • به نوبت متن درس را می‌خوانند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید، خواندن متن درس با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجمله ها شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • سپس، ازچند شاگرد بخواهد که دو الی سه پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • پرسش هایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود.	**قسمت اول درس (متن)**
(۶) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، بخش « توضیحات» را بخواند و شرح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده می شود. در ضمن به سؤالات ا حتمالی شاگردان جواب مناسب ارائه گردد.. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی وجسمی شاگردان • طرح پرسش ها از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد.	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرعملی گردد: • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری» خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده روی تخته نوشته شود. • قسمت های مختلف « قواعد دستوری» مشخص گردد. • سپس از چند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شود که متن کامل درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری را روی تخته و کتابچه های خود بنویسند.	• با دقت به خواندن درس گوش می‌دهند. • دقیق می‌شوند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • جمله ها را روی تخته و کتابچه های خود می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح سؤالاتی در بارۀ واحد های شمارش و فواید اختراعات به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• پاسخ احترام آمیز به سلام حاضری • پس از دقت پاسخ می‌گویند.	(۹) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • فعالیت «بشنو و بگو» را با طرح پرسش ها و کمک در ارائه پاسخ ها از شاگردان اجرا نماید. • از شاگردان بخواهد که موضوع درس را در گروه های چند نفری مورد بحث و تحلیل قرار دهند و نتیجه را از هر گروه یک نفر پیش روی صنف به دیگران بیان نماید. آنها کمک و راهنمایی شوند. • بخش « به دوستانت بگو» را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت ها را انجام دهند. • پس از پایان فعالیت های قبلی، فعالیت «بخوان و بنویس» مطرح شود و از شاگردان خواسته شود که آن را روی تخته و کتابچه های خویش بنویسند.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • طبق هدایت در گروه ها کار می‌کنند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • بخش «بخوان و بنویس»را روی تخته و کتابچه های خود می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤالات احتمالی شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس ازآن اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

انقلاب صنعتی: درقرن هجدهم و اوایل قرن نزدهم تغییرات بزرگی در زنده گی وکار مردم در غرب پدید آمد. این تحولات به اثر توسعه صنعت بود. به هر دو تغییری که رخ داد دورهٔ انقلاب صنعتی گفته می‌شود.

ماشین بخار: ماشین بخار توسط جیمس وات انگلیسی در سال ۱۷۸۱ م اختراع شد. ماشین بخار یک تـأثیر ژرف بـه مکانیسم صنایع نساجی و آهن داشت. وات نخستین ماشین بخار را تکمیل و اصلاح کرد و به آن قدرت این را داد کـه بـه یک محور گرد عملی که حرکت و راندن را موجب می‌شود داشته باشد.

ظروف سفالی: سفالی سازی و ظروف سفالی نخست در چین رواج داشته و بعدها در مناطق دیگـر نیـز مـروج شـد. وقتی که بشر اولیه زنده گی شکاری خود را تبدیل به دامداری وکشاورزی کرد کوزه های سفالینه(گلی) به وجود آمد. تاریخ سفالینه سازی به هزارهٔ چهارم پیش از میلاد می‌رسد. خاک رس که مادهٔ اولیهٔ کوزه گری است تقریباً در هـر کشـور یافـت می‌شود. این خاک را به شکل خمیر آماده می‌سازند، سپس توسط چرخی که آن را با پا ها حرکت می‌دهند، اشکال مختلـف ظروف را می‌سازند. پس از آن این ظروف را در معرض نور آفتاب قرار می‌دهند و پس از خشک شدن در کوره پخته نموده و رنگ آمیزی می‌نمایند.

زغال سنگ: طبق نظر دانشمندان زغال سنگ فسیل های گیاهان است که بر اثر تحـولات زمـین، بـه مـرور زمـان جنگلها ومردابها به زیر میلیون ها تن سنگ وخاک قرار گرفته و طی قرن ها تبدیل به زغال سنگ شدند. در چین باسـتان از قطعات زغال سنگ برای ذوب مس وآهن استفاده می‌شد.

راهنمای تدریس درس (حادثهٔ ترافیکی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حادثهٔ ترافیکی و قواعد دستوری
هدف کلی	دانستن قواعد ترا فیکی و فرا گرفتن ضرورت نشانه گذاری در نگارش
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • قواعد و مقررات ترافیکی را بدانند و به آن عمل کنند. • معانی واژه های جدید و از بخش قواعد دستوری نشانه گذاری و ضرورت آن را فرا گیرند. • توانایی انجام فعالیت های مربوط به درس • اهمیت مراعات نمودن مقررات ترافیکی را در زنده گی روزانه به دیگران گوشزد نمایند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تصا ویری از اشارات و علایم ترافیکی.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی وایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بررسی کارخانه گی وارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی که در آغازدرس آمده و سؤال های آن از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش ها پاسخ های متفاوت می‌گویند.	(۱۳) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغازیافته ومراحل زیر عملی گردد: • متن درس را با صدای بلند و رسا طوری که همه بشنوند بخواند و تا پایان ادامه دهد. تلفظ کلمه ها و جمله ها واضح صورت گیرد. • پس از خواندن، ابتدا تمام درس توضیح گردد، سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • از شاگردان خواسته شود تا به نوبت سه سه سطر متن درس را با صدای بلند بخوانند تا شاگردانی که در خواندن مشکل دارند، مشکل شان رفع شود، آنها کمک وتشویق شوند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش های را طرح کند.	• با دقت به درس گوش می‌دهند. • به توضیحات دقت می‌نمایند. • به نوبت سطر های درس را می‌خوانند. • به پرسش ها دقیق شده پاسخ می‌گویند.	(۲۶) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی، بخش « توضیحات» را بخواند و تشریح نماید.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و . پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام شاگردان عزیز، امیدوارم همه جور و صحتمند باشند. • گرفتن حاضری و پرسش در مورد غیر حاضران • طرح پرسش هایی در مورد درس ساعت قبلی به صورت شفاهی	• بعد ازسلام دادن به پرسش های دقیق گوش داده و پاسخ های مناسب ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • بخش « قواعد دستوری » خوانده شود وتوضیحات لازم ارائه گردد. • از چند شاگرد بخواهد که یک یک پاراگراف بخش قواعد دستوری را با صدای بلند بخوانند. معلم متوجه درست خوانی واشتباه آنها باشد و اصلاح نماید. • « خلاصهٔ درس» را بخواند و توضیح نماید. • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان پرسش های را مطرح نماید.	• به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • درس را به نوبت می‌خوانند. • به خلاصهٔ درس گوش می‌دهند. • پرسش ها را دقیق می‌شنوند و پاسخ می‌گویند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی، خلاصهٔ درس یکبار دیگر به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • تنظیم صنف وگرفتن حاضری. • طرح پرسش ها در مورد نشانه گذاری و ضرروت آن به صورت شفاهی.	• بعد از سلام دادن به پرسش ها گوش داده پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیر عملی می‌گردد: • فعالیت« بشنو و بگو» را با طرح پرسش های این بخش از شاگردان آغاز نماید و در پاسخ دهی آنها را کمک نماید. • از شاگردان خواسته شود که بخش« شاگردان اجرا کنند» را اجرا نمایند. • از شاگردان بخواهد که به گروه ها تقسیم شوند و در بارۀ قواعد ترافیکی با هم گفتگو کنند و در آخر از هر گروه یک نماینده نتیجۀ بحث گروه خود را بیان کند. • پس از آن فعالیت « بخوان و بنویس » مطرح شود و از شاگردان بخواهد که آن را درکتابچه های خویش کار نمایند. آن ها در جریان اجرای فعالیت ها کمک، راهنمایی وتشویق شوند.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • با دقت اجرا می‌کنند. • در گروه ها گفتگو می‌کنند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را در کتابچه های خویش کار می‌کنند.	(۲۷) دقیقه
کارخانه گی	کار خانه گی شاگردان پس ازتوضیح برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگران و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان روز بعد آماده باشند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

راهنمای سیر و حرکت بالای جاده های عامه

قاعدهٔ اساسی رفتار در ترافیک جاده

هرگاه شاملین ترافیک این اصل عمده را در نظرگرفته و مطابق آن حرکت و رفتار نمایند یقیناً از بسیاری خطرات جانی و مالی جلوگیری به عمل آمده و به این ترتیب در حقیقت مکلفیت قانونی و وجیبهٔ انسانی را در به وجود آمدن امن و نظم ترافیکی بالای جاده عامه انجام داده اند.

۱- دیگران را به خطر مواجه نسازید: (مثلاً به واسطهٔ تیز رانی، دیم (خیره) نساختن به موقع چراغ وسایط نقلیه در صورت موجودیت ترافیک مقابل، قطع ساختن خط السیر دیگر وسایط نقلیه به صورت ناگهانی، مراعات نکردن حق اولیت در چهار راهی ها، سبقت نمودن، دفعتاً و بدون توجه به ترافیک عقبی دروازه موتر را باز کردن، عبور نمودن با سرعت و بدون احتیاط از جوار ایستگاه های بس و دهلیز های پیاده وغیره)

۲- دیگران را متضرر نسازید: (مثلاً کثیف ساختن لباس عابرین حین عبور با سرعت زیاد، متضرر ساختن دیگر عراده ها هنگام پارک نمودن و غیره)

۳- دیگران را اذیت نکنید: هارن کردن بیجا وبی مورد مخصوصاً در موقع شب عقب منازل، شفاخانه ها و محلات مسکونی ویا هارن نمودن عقب دروازهٔ منازل به منظور بازکردن آن، دروازه موتر را به شدت زدن، آواز بیش از حد ماشین عراده ها (سلنسر آن دارای نواقص بوده و یا بدون سلنسر می‌باشد) خارج شدن بیش از حد دود از سلنسر عراده ها و غیره.

سرعت وسایط نقلیه

رانند‌ه وسایط نقلیه سرعت عراده خودرا طوری باید تنظیم نماید که درهر حالت بالای آن حاکمیت داشته و در صورت لزوم و به موقع آنرا توقف داده بتواند. سرعت واسطه نقلیه باید با در نظر داشت وضع جریان ترافیک، وضع جوی، ساحهٔ دید، ساختمان وخصوصیت جاده، قابلیت جسمی و دماغی خود راننده، خصوصیات تخنیکی و بار واسطه نقلیه تنظیم ومطابقت داشته باشد؛ مثلاً: در داخل ساحهٔ شهری و محلات مسکونی (در صورتی که سرعت توسط علایم ترافیکی محدود نگردیده باشد الی (۵۰) کیلو متر فی ساعت). همچنان ادارهٔ ترافیک می‌تواندسرعت اعظمی وسایط نقلیه ترانسپورتی را توسط لوحهٔ معینه در عقب بادی واسطه نقلیه تحدید نماید.

فاصله بین وسایط نقلیه: فاصله واسطه نقلیه قاعده تاً از واسطه نقلیه جلوی به اندازهٔ باشد که هر گاه واسطه نقلیه جلوی دفعتاً برک نماید واسطه عقبی به موقع توقف داده تا با واسطه جلوی تصادم ننماید.

قواعد رفتار برای شاملین پیاده

۱- شاملین پیاده باید بالای راه پیاده روعبور و مرور نمایند، در صورتی که پیاده رو موجود نباشد در کنار سرک اسفالت که قیر نشده باشد عبور و مرور نمایند هرگاه کنار سرک اسفالت خامه نداشته باشد از کنار راسترین جاده استفاده به عمل آید.

۲- پیاده رو در سرک های اطرافی (خارج شهر و محل مسکونی) به استقامت مقابل وسایط نقلیه (حصه چپ ترین جاده موتر رو) حرکت نمایند تا از عقب توسط وسایط نقلیه مورد تصادم قرار نگرفته واز مقابل وسایط نقلیه را به خوبی و به موقع دیده بتواند.

۳- پیاده رو در صورتی که اشیا واجناس را با خود حمل نمایند که باعث مزاحمت دیگر شاملین پیاده گردد باید از قسمت راست ترین جاده موتر رو استفاده نمایند.

۴- پیاده رو هیچگاه نباید از پیش روی وسایط نقلیه متوقف دفعتاً داخل جاده موتر رو گردیده وخود را به خطر مواجه سازد.

۵- پیاده رو غرض عبور از جاده موتر رو از دهلیز پیاده رو که توسط علایم ترافیکی وخطوط روی جاده علامه گذاری شده باشد استفاده نماید.

۶- در صورتیکه دهلیز پیاده رو که با خطوط سفید، سنگ های سفید مشخص شده موجود نباشد به صورت مستقیم و کوتاه عرض جاده را عبور نماید.

۷- در چهاراهی هایی که جریان ترافیک توسط سگنال های برقی و یا مؤظفین ترافیک تنظیم می‌گردداشخاص پیاده وقتی به دهلیز پیاده رو داخل شده می‌تواند که چراغ پیاده رو سبز بوده ویا پولیس ترافیک اجازۀ عبور بدهد.

۸- انتظار کشیدن شاملین پیاده برای بس، تکسی و غیره بالای جادۀ موتر رو ممنوع بوده و باید در ایستگاه معینه و یا خارج جاده موتر رو انتظار کشیده شود.

اشارۀ برقی ترافیکی (سگنال برقی)

اشاره برقی ترافیکی برعلایم وتأسیسات ترافیکی مقدم بوده مفاهیم آتی را دارا می‌باشد:

۱- اشارۀ سبز به معنی جاده باز است وحرکت صورت گیرد.

۲- اشارۀ سرخ به معنی توقف

۳- اشارۀ زرد به معنی دقت بوده و وسایط باید حرکت نکند وکسانی که در داخل چهارراهی اند چهار راهی را تخلیه نمایند.

راهنمای تدریس درس (ترحم بر حیوانات)

شرح مطالب	عناوین مطالب
ترحم بر حیوانات	**موضوع درس**
ترحم و مهربانی با حیوانات و توجه برای بقای نسل آنها و فراگرفتن پاراگراف	**هدف کلی**
با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • رفتار درست با حیوانات را بدانند و برای بقای نسل حیوانات کوشش نموده و از آنها حفاظت نمایند. • از بحث قواعد دستوری پاراگراف را فرا گیرند و معانی واژه های جدید را بدانند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی، در برابر جمع، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن واندیشه نزد شان تقویت یابد. • در رعایت حقوق حیوانات کوشش نموده برای دیگران نیز گوشزد نمایند. • از حیوانات اهلی استفادۀ درست نمایند.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی	**روش های تدریس**
تخته، تخته پاک، قلم، کتاب، کتابچه و در صورت امکان گفتن قصه ها از کتاب های تاریخی در مورد حیوانات.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف،گرفتن حاضری وبررسی کارخانه گی و ارزیابی درس گذشته. • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی که در آغازدرس وپرسش های آن از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش گوش داده پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغازیافته ومراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و متن درس را با صدای بلند و رسا بخوانند و تلفظ کلمه ها و جمله ها واضح صورت گیرد. • پس ازخواندن، ابتدا تمام درس را توضیح نموده، سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از شاگردان خواسته شود تا به نوبت متن درس را با صدای بلند بخوانند. معلم متوجه درست خوانی واشتباه آنها باشد و تصحیح نماید. در جریان خواندن درس کمک و تشویق شوند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از آنها می‌خواهد که به نوبت یک شاگرد در مورد درس جدید پرسش نماید و شاگرد دیگر پاسخ دهد. آنها تشویق شوند.	• با دقت به درس جدید گوش می‌دهند. • به توضیحات دقت می‌نمایند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • در پرسش نمودن و پاسخ دادن سهم می‌گیرند.	(۲۷) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در این قسمت به پرسشهای شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، اگر شاگردان پرسش نداشتند خود سؤالهای را طرح کند و . پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • پرسش های در مورد درس ساعت قبلی به صورت شفاهی از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از سلام واحوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • بخش « قواعد دستوری» توسط معلم گرامی خوانده شود و توضیحات لازم ارائه گردد. • پس از آن در مورد درسی که ارائه شد پرسش های را طرح نماید تا از یاد گیری شاگردان اطمینان حاصل نماید. • «خلاصهٔ درس» را بخواند و توضیح نماید. • سپس از شاگردان خواسته شود تا در مورد درس یک شاگرد پرسش و دیگری پاسخ بدهد. در این کار همه شاگردان سهم بگیرند. آنها تشویق شوند.	• دقیق به خواندن و توضیحات بخش « قواعد دستوری » گوش می‌دهند. • به پرسش ها پاسخ می‌گویند. • به «خلاصهٔ درس» گوش می‌دهند. • در پاسخ دادن به پرسش ها سهم می‌گیرند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۴) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف و گرفتن حاضری • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از بخش اول و دوم درس ارائه شده پرسش هایی را طرح نماید.	• بعد از سلام و احوالپرسی به پرسش ها دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت را با نام خدای بزرگ آغاز نموده ومراحل زیر عملی گردد: • به ترتیب فعالیت های « بشنو وبگو » و « به دوستانت بگو » را مطرح نماید و از شاگردان بخواهد تا آن را اجرا نمایند. • پس ازآن فعالیت « بخوان و بنویس» مطرح شده ازشاگردان خواسته شود که یک قسمت آنرا شفاهی وقسمت دیگر آنرا درکتابچه های خویش کار نمایند. آنها در جریان فعالیت ها کمک، راهنمایی و تشویق شوند.	• به ترتیب فعالیت ها را اجرا می‌نمایند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را به صورت شفاهی و در کتابچه های خویش کار می‌نمایند.	(۲۸) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی شاگردان پس از توضیح برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	در قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

مفهوم شعر سعدی

فردی در یک بیابان خشک و بی آب و علف سگی تشنه را دید که نیمه جان شده وتوان راه رفتن را ندارد. دستمال خود را مانند ریسمان به دولۀ چاه بسته کرد و از داخل چاه مقداری آب برای سگ نا توان و نیمه جان داد. بعداً پیغمبر به آن فرد خبر داد که خداوند گناهان او را عفو کرده است. پس نتیجه می‌گیریم که کمک و ترحم بر حیوانات ثواب زیاد دارد.

حیوانات پستاندار: از جملۀ حیوانات فقاریه (استخواندار) اند که اعضای بدن آنها خوب انکشاف نموده و چوچه های خودرا از طریق پستان شیر می‌دهند؛ یعنی تنها مادر یا جنس مؤنث است که چوچۀ خود را تغذیه می‌نماید. و چوچه به دنیا می‌آورد. حیوانات پستاندار انواع مختلف دارند که عدۀ در آب زیست دارند؛ مانند: نهنگ که ماهی بزرگ است. دولفین وغیره . تعدادی از حیوانات پستاندار در کوه ها و جنگل ها زنده گی دارند؛ مانند: پلنگ، شیر، میمون، گرگ، روباه و غیره.
یک تعداد حیوانات پستاندار اهلی از گروپ حیوانات نشخوار کننده؛ مانند: گاو، گوسفند، بز، شترو غیره
حیوانات پستاندار در حیات روزمره انسان ها ارزش به خصوص داشته واهمیت آن قرار زیر است:

- تعدادی از حیوانات پستاندار وسیلۀ حمل و نقل و سواری می‌باشند؛ مانند: اسپ، مرکب، قاطر و...
- عده یی به منظور تولید لبنیات، گوشت، پشم و پوست اهمیت دارند. مانند: گاو، گاومیش، بز، گوسفند که از روغن آنها نیز استفاده می‌شود.
- از پستانداران به منظور تولید چرم و پشم نیز استفاده می‌شودکه از پشم در ساختن لباس، قالین، گلیم و غیره کارگرفته می‌شود.
- پوست عده یی از پستانداران قیمت بها بوده و از ان در تهیۀ لباس استفاده می‌شود؛ مانند: پوست قره قل، سنجاب، روباه وغیره.
- از سگ ها به منظور پاسبانی خانه و گلۀ گوسفند استفاده می‌شود. از این که حس شامۀ قوی دارند، پولیس به منظور دریافت مواد مخدر، اسلحه، دزد ها و غیره از سگ های مخصوص که تعلیم دیده اند استفاده می‌نمایند.

راهنمای تدریس درس (حفظ محیط زیست)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حفظ محیط زیست
هدف کلی	مراقبت، نگهداری واستفادۀ درست از طبیعت ومحیط زیست و فرا گرفتن کامه، سیمی کولن و ندائیه.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • حفظ محیط زیست را بدانند و با راه های مراقبت از محیط زیست آشنا گردند. • معانی واژه های جدید را فراگیرند و در کار های بعدی خویش به کار ببرند. • کاربرد کامه، سیمی کولن و ندائیه را فرا گیرند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی در برابر جمع، تحلیل وبرداشت مطالب، گوش فرا دادن و اندیشه و قیاس در وجود شان رشد نماید. • استفادۀ درست از محیط زیست را برای دیگران گوشزد نمایند. • به نگهداری وپاکیزه گی محیط ماحول خود علاقه مندشوند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کارانفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب، کتابچه. در صورت امکان تصاویری منظره های زیبا از طبیعت.

ساعت درسی اول

عناوین درس	فعالیت ها معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بررسی کارخانه گی و ارزیابی درس ساعت قبلی با طرح چند پرسش • ایجاد انگیزه با خواندن متن ورودی که در آغاز درس آمده و سؤال هایی آن از شاگردان پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه گی • به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	(۱۲) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز یافته ومراحل زیرعملی گردد: • متن درس را با صدای بلند و مناسب طوری که همه بشنوند آغاز کند و تا پایان ادامه دهد. • پس از خواندن،ابتدا کل درس توضیح داده شود، سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از شاگردان خواسته شود که سه سه سطر متن درس را به نوبت و با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند، تا شاگردانی که در خواندن و تلفظ واژه مشکل دارند رفع گردد. معلم متوجه اشتباهات شان باشد و اصلاح نماید. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش هایی را طرح نماید.	• با دقت به خواندن درس گوش می‌دهند. • به توضیحات دقیق می‌شوند. • به نوبت سطر های متن را می‌خوانند. • پرسش ها را پاسخ می‌گویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، یکبار دیگر خلاصهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ های مناسب ارائه گردد، پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت های شاگردان	فعالیت های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• بعد از سلام و احوالپرسی به پرسش ها پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • تنظیم صنف وگرفتن حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش از متن درس و واژه ها به صورت شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۲۸) دقیقه	• دقیق به خواندن و مثال های بخش « قواعد دستوری» گوش می‌دهند. • به نوبت مثال می‌گویند. • به خلاصهٔ درس گوش می‌دهند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • متن کامل « قواعد دستوری »را بخواند و مثال های آن را روی تخته نوشته، در مورد کار برد آن ها توضیحات لازم ارائه نماید. • از چند شاگرد خواسته شود که به نوبت یک یک مثال برای کامه، سیمی کولن و ندایيه بگویند. آن ها کمک، راهنمایی و تشویق شوند. • سپس خلاصهٔ درس را خوانده و توضیح دهد.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۴) دقیقه	خلاصهٔ درس یکبار دیگر به شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	دراین قسمت به پرسش های احتمالی شاگردان پاسخ مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت های معلم	فعالیت های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گـرفتن حاضری. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از بخش اول و دوم درس سؤال های را بپرسد.	• پاسخ احتـرام آمیـز بـه سـلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت های)	فعالیت با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحـل زیر عملی گردد: • فعالیت« بشنو و بگو» را با طرح سؤال ها از شاگردان وکمک در ارائه جواب ها اجرا شود. • از شـــاگردان بخواهـــد کـــه بخـــش «به دوستانت بگو» را اجرا نمایند. • از شاگردان خواسته شود کـه بـه گـروه هـا تقسیم شوند و در مورد راه های پاک نگهداشتن محیط زیست با یکدیگر گفتگو نمایند. در آخر از هر گروه یک نماینده نتیجـۀ گفتگـو هـا را بـه دیگران بیان نماید. • فعالیت « بخوان و بنویس »را مطـرح و از شاگردان بخواهد که آن را در کتابچه های خود کار نمایند.	• در پاســخ دهــی ســهم فعــال می‌گیرند. • فعالیت را اجرا می‌کنند. • در گـروه هـا طبـق هـدایت کـار می‌کنند. • فعالیت «بخـوان و بنـویس» را در کتابچه های خود کار می کنند.	(۲۷) دقیقه
کارخانه گی	کار خانه گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آنها	دراین قسمت به پرسش های شاگردان پاسـخ ارائـه گـردد، در ضـمن در مـورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود. تا شاگردان آماده گی بگیرند. پس از آن اعلام پایان درس وخدا حافظی.		(۵) دقیقه

معلومات اضافی

اقدامات قبل از زلزله

در صورت وقوع زلزله ممکن است شکست و انواع لغزش های بزرگ در زمین اتفاق بیفتد و این پدیده می‌تواند سبب خسارات و تلفات زیاد جانی و مالی شود. اقداماتی که باید قبل از زلزله انجام دهید: نقاط امن خانه و محل کار خود را شناسایی کنید مثلاً زیر میزهای محکم، دیوار های داخلی ساختمان، راهروها، زیر چارچوب دروازه ها. همچنان نقاط خطرناک خانه و محل کار خود را شناسایی کنید. معمولاً این نقاط عبارتند از: کنار کلکین ها، آیینه، اشیای آویزان، بخاری دیواری واشیای آشپزخانه. همچنین کلیه راههای خروجی اضطراری خانه و محل کار خود را شناسایی کنید. محل اصلی بستن گاز و آب وکلید قطع ووصل اصلی برق را یاد بگیرید و چگونه گی استفاده از آن را بیاموزید وبه دیگران نیز یاد بدهید.

سیلاب

هرگاه مقدارعظیم آب براثرطغیان رود خانه ها یا برخاستن امواج خروشان دریاچه ها ودریا ها بر سطح خشکی جاری گرددبه آن سیل گویند. بیشتر سیل ها برای انسان ها زیان آور است، زیرا خانه ها و مزارع وحتی خاک زمینهای زراعتی را با خود می‌برد و به دنبال خود ویرانی به جا می‌ماند.

خشکسالی

عبارت ازکمبود باران در دورهٔ بلند مدت به نحوی که باعث کمبود رطوبت در خاک وسبب کاهش آب های جاری شود و بدین طریق فعالیتهای انسانی وحیات طبیعی گیاهی وجانوری را برهم زند.

محیط زیست

اندیشه در مورد محیط زیست به اندازهٔ عمر نیاکان ما، قدامت دارد و بقای آن بسته گی زیادی به آگاهی از آن داشته است. محیط زیست در جامعهٔ امروزی یا پیشرفته عبارت از چیزهایی است که در زنده گی روزمره با آن سر وکار داریم.

موضوع حفاظت از محیط زیست وطبیعت از اواخر قرن ۱۸ مورد توجه دانشمندان علوم طبیعی قرار گرفت؛ اما حرکت های جدی در این عرصه از اوایل قرن بیستم با برگزاری اولین کنفرانس محافظت از طبیعت شکل گرفت.

روز جهانی محیط زیست همه ساله در (۵) جون مطابق (۱۵) جوازی سال هجری شمسی در تمام کشور ها تجلیل می‌گردد.

در اینجا بی مورد نخواهد بود که پیرامون ارتباط تغییرات اقلیمی و اثرات آن بالای محیط زیست اندکی روشنی انداخت.

خداوند(ج) آنچه را که درروی زمین آفریده است همه به خاطر آسایش بشر بوده ودر قسمت استفاده وحفاظت آن، ما را مامور ساخته است.

منظور از تغییرات اقلیمی عبارت است از ازدیاد بیش از حد کاربن دای اکساید و گاز های دیگر مخرب درروی زمین که باعث گرمی فضا شده و بالاخره در تعامل با عناصر دیگر باعث تخریب طبقه (لایهٔ) اوزون می‌گردد که این عمل را اثر گلخانه یی نیز می‌نامند. یکی از عوامل حاد بلند رفتن درجهٔ حرارت عبارت از زیاد شدن گاز های گلخانه یی وتقلیل هوای تنفسی مورد ضرورت می‌باشد. زیاد شدن گازکاربن دای اکساید وسایر گاز های مخرب از اثر پیشرفت صنعت وعلم است که ابتدا به اثرات نا مطلوب آن توجه نشده بود؛ اما زمانی که علما پی بردند که ماشین آلاتی که توسط تیل ها و روغنیات فعالیت می‌کنند خود باعث اخراج مقدار زیاد گازهای دیگر شده که تغییرات زیادی را درطبیعت به وجود می‌آورد.

علاوه بر آن ازدیاد نفوس در جهان و استفادهٔ بیش از حد از منابع طبیعی به خاطر معیشت و زنده ماندن، باعث ازبین رفتن فرش نباتی، جنگل ها، زیستگاه ها و دیگر منابع طبیعی می‌شود.

تأثیرات منفی تغییرات اقلیمی

- ازدیاد درجهٔ حرارت
- آب شدن یخچال های قطب شمال وجنوب کرهٔ زمین
- بلند رفتن سطح ابحار
- بروز سیلاب ها و توفان های شدید
- خشکسالی های پی در پی
- گرمی و سردی موسمی کرهٔ زمین

اقدامات لازم برای پایین آوردن اثرات سوء تغییرات اقلیمی

- جلوگیری از گاز های گلخانه یی
- جلوگیری از قطع جنگل ها و ترویج اهمیت غرس نهال
- ترویج استفاده از انرژی قابل تجدید (انرژی باد وآفتاب)
- کاهش مقدار گاز کاربن دای اکساید.
- کم ساختن استفاده از کود های کیمیاوی.
- بهره برداری مناسب از وسایل ترانسپورتی
- ترمیم واستفادهٔ دوبارهٔ اشیا.

حفاظت و نگهداری محیط زیست سالم مستلزم همکاری های همه جانبه کلیه دول و نهادهای ملی، منطقوی و بین المللی می‌باشد. اثرات سوء تغییر اقلیم سرحد را نمی شناسد. جلوگیری وکاهش از عوامل تغییر اقلیم وظیفه ومسؤولیت همه بشریت می‌باشد. نبود توجه به تعادل اقلیم، باعث بروز مشکلات عمدهٔ اقتصادی، اجتماعی، صحی و فرهنگی می‌گردد.

حفاظت و نگهداری محیط زیست از اثرات سؤ آلوده گی ها و تغییر اقلیم وظیفهٔ کلیه نهاد ها و وظیفهٔ فرد فرد هموطنان عزیز می‌باشد.

فهرست منابع و مأخذ

۱- یعقوبی، مرضیه، گنجینهٔ سخنان بزرگان ایران وجهان، چاپ اول، انتشارات عطار، چاپخانهٔ مهدی، تهران، ایران. ۱۳۷۵ هـ
۲- نعمانی، علامه شبلی، سید سلمان، ترجمهٔ، مرادزهی خاشی، عبدالمجید، شمایل و اخلاق نبوی (ص)، چاپ اول، انتشارات ادارهٔ دارالنشر افغانستان،۱۳۸۱هـ
۳- رحیمی نیا، مصطفی، زنده گینامهٔ یکصد وده تن از شاعران، نویسنده گان و دانشمندان، چاپ اول، انتشارات جهان آرا، تهران، ایران. ۱۳۸۵ هـ - ش
۴- صفا، ذبیح الله، دکتر، گنج وگنجینه نثر / شعر، چاپ اول ودوم، چاپخانهٔ کیهانک، انتشارات فردوسی و عطار، تهران، ایران، سال ۱۳۶۲، ۱۳۶۳ هـ ش
۵- تنیوال، پوهاند محمد ظریف، امین، پوهاند حمید الله، جغرافیای اقتصادی افغانستان، چاپ اسد، کابل، افغانستان. ۱۳۸۲ هـ- ش
۶- ماهنامهٔ فرهنگی، تاریخی، حقوقی پیام میهن، شمارهٔ چهارم، چاپ اول، انتشارات مطبعهٔ میوند، کانون فرهنگی سپنتا، کابل، افغانستان. ۱۳۸۲ هـ
۷- شهرانی، دکتور عنایت الله، ویراستار، بابر محمد، چاپ بهار، انتشارات کانون فرهنگی قیزل چوپان، چاپ هفتم پشاور. ۱۳۸۵هـ - ش
۸- رحمت نژاد، حسین، ضرب المثل های فارسی، چاپ اول، انتشارات عارف کامل، تهران، ایران. ۱۳۸۶ هـ
۹- سعیدیان، عبدالحسین،دایرهٔالمعارف بزرگ نو، چاپ اول، جلد (۱ -۱۰) ناشران، علم وزنده گی — آرام، چاپخانهٔ ایمان، جلد چهارم، تهران، ایران۱۳۸۵ هـ - ش.
۱۰- مهر پور، دکتر حسین، حقوق بشر در اسناد بین المللی، چاپ اول و دوم، انتشارات اطلاعات، تهران، ایران. ۱۳۷۴ - ۱۳۸۶ هـ
۱۱-ویژه اسناد بین المللی حقوق بشر، اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر، مصوب ۱۰ دسامبر، مجمع عمومی سازمان ملل متحد، از نشرات کمیسون مستقل حقوق بشر افغانستان، بخش تعلیم و تربیه. ۱۹۴۸ م مطابق۱۳۲۷هـ - ش،سال ۱۳۸۱ هـ
۱۲-اندیشمند، محمد اکرام، سیر تاریخی معارف عصری، کابل، افغانستان، ۱۳۸۶ هـ
۱۳-ما هنامهٔ ادارهٔ ملی حفاظت محیط زیست، شمارهٔ فوق العاده سال دوم ماه ثورکابل، افغانستان . ۱۳۸۸.
۱۴-مجلهٔ فرهنگی، تاریخی، حقوقی پیا م میهن، شمارهٔ اول، سال دوم، انتشارات میوند، کابل، افغانستان. سال ۱۳۸۳ هـ ش
۱۵-اخگر، مطهر شاه، بخش آگاهی از خطرات ماین ها ومهمات منفجر ناشده و معلولیت برای صنفوف ۷- ۱۲ نصاب جدید تعلیمی افغانستان، سال چاپ ۱۳۸۷ هـ - ش مطابق ۲۰۰۸ م.
۱۶-حنیف بلخی، محمد حنیف، پر طاووس یا شعر فارسی در آریانا، چاپ اول و دوم، جلد اول و دوم، پشاور، پاکستان . ۱۳۶۴ هـ-ش، ۱۳۸۱ هـ- ش
۱۷-فصلنامهٔ تربیت.
۱۸- مجلهٔ فرهنگی، تاریخی، حقوقی پیام میهن، شمارهٔ اول، سال اول، انتشارات کانون فرهنگی سپنتا. ۱۳۸۲هـ - ش
۱۹-فخاری، سیما، نشریهٔ دینی، تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و ادبی هموطن، چاپ حوت، شمارهٔ سوم، انتشارات،مطبعهٔ میوند، کابل، افغانستان. ۱۳۸۲ هـ - ش
۲۰-شور ماچ نورستانی، محمد اکبر، جغرافیای عمومی افغانستان، انتشارات زوری، مطبعهٔ معارف، کابل، افغانستان۱۳۵۰ هـ
۲۱-راهنمای ترافیکی قواعد سیر حرکت بالای جاده های عامه، آمریت تعلیم وتربیه وتبلیغات ریاست ترافیک.
۲۲-خرمشاهی، بهاءالدین، انسانم آرزوست برگزیده و شرح غزلیات مولانا، چاپ اول، انتشارات نگاه، تهران، ایران، ۱۳۸۶ هـ
۲۳-جامی، سعید، پلهٔ اول (مجموعهٔ آموزشی شعر) چاپ اول، انتشارات مهر جبیب، هرات ۱۳۸۶ هـ
۲۴-عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چاپ دوم و سوم، انتشارات امیر کبیر، تهران، ایران، سال ۱۳۶۹ هـ
۲۵- خانلری (کیا) دکتر رهزای، فرهنگ ادبیات فارسی دری، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران.
۲۶- (فرخاری)، احمد یاسین، دستور سخن، سال چاپ،۱۳۸۶.